

kat.komp.

35731

I

Mag. St. nr.

P

THEOLOGIA.

N. 547

Band III 1746.

IX. e. 111.
44. VIII. 41.

Marchantius Jakob

auto.

KATECHISM

230

NAUKA CHRZE- SCIANSKA,

Nie tylko Swieckim, ale
y Pannom Zakonnym:
Także y Plebanom,
wielce vżyteczny.

Z Łacińskiego na Polskie
przełożony.

Teraz dla pożytku Duś Chrze-
ścizańskich z poprawą Lepszą
przedrukowany.

Roku Pańskiego, 1682.

W KRAKOWIE,
w Druk: AKADEMICKIEY.

35.737

I

*Jásnie Wielmożney Mci-
wey Pániey.*

IEY MCI PANIEY
MARINIE

ze Zmigrodá

Z E B R Z Y-
D O W S K I E Y

Miecznikowey Ko.
ronney Stárościney

Lánckoruńskiey

Swoiey Wielce Mciwey
Pániey.

N *Auká Chrześciań-
ska, złotoustnym lu-
dzi*

Předmowa.

dzi uczonych ięzykiem,
ná Zbáwienie świata
podána, pod buynopły-
nacym rzeki Twoicy stru-
mieniem, ná przesiron-
ne światá gránice, z
Drukárni moiey pty-
nie, Wielmożna á mnie
wielce Mćinwa Páni. Má-
iac zá to, że ten stároży-
tny Wielmožnego Domu
twego kleynot, więcey
Drukárni moiey, przyda
ozdoby y zalecenia, áni-
zeli więc bogáty Tagus In-
dyjskim Pertom, albo py-
śny

Przedmowa.

Œny Ocean wŒpániáły
Conchom, dumney wzyk
wzyczáć chwáły. W ięc
żem się osmielył, pod imię-
niem Twoim Wielmożna
á mnie Wielce Mćiwá Pá-
ni, Náukę ChrzeŒciáńſką
chćiwemu rzeczy nabo-
żnych Œwiátu praeſento-
wáć, Œpráwiťá to wyŒoka
bogoboynoŒć Twojá: kto-
ra koŒciółowi ChrystuŒo-
wemu iáko złote Sydu
niebieskie, wrodzona
ziemſkiemu ókregowi
ŒwiátoŒciá iáŒnigieŒ. A-
z † boniemi

Předmowa.

bowiem nie gdzie indziej
Bożkich znáomość táie-
mnie większe może mieć
pořánowanie, iáko tam,
gdzie niedořigta Cnota
Stolicę swoję zásádzitá.
Aże w Páńskim ánimuszu
twoim, iuż zdawna zu-
pełna doskonałość, kosto-
wnymi rożnych Cnot o-
zdobiona przymiotámi
záiásniála, y wielka swia-
tobliwość, ná bo oboynym
sercu Twoim, iáko ná wła-
snym Tronie zásiádtá:
przetoż y Chrześciáńska
Náu-

Przedmowa:

Nauka do Wielmożney laski Twoicy, iako do własnego Pałacu przeto pospieszają. Lecz iako ślaba zrenicą oką ludzkiego, rą świetne Planety zrazu łopiecznie pąćnać nie może, dokąd się nieznaczają ich iasność trochę nie ośmieli. Zkąd Waleczny on niekiedy Alexander Wielki, rą gozre i yamentowcy, zapuściny się do drzewa słonco po oraculum o dalszych progressach swoich, pierwszey

Przedmowa.

wšey z nieść niemogąc ia-
sności, wroć się musiał,
powtore dopiero bystrym
ośmielony promieniem,
bespiecznym przystąpił.
Tak y ja wydatem przed
tym pod imieniem Twoim
Wielmożna á mnie Wielce
Mściwa Páni, Winnicę
Chrystusa Pána rożnymi
modlitwami nábożnymi
nápetniona: ktorey zem
ná ten czas pod Páńską
tískę y protekcyą W. M.
Mściwey Pániey nie oddať,
iasność wysokiey godności
Twoiey

Předmowa.

Tvojey Pánškiey piernuše
inot zrážela; také ne
sjedžány mov odiaz d
do Cudzych kráion to
j. zermat, teraz dopiero
poutore, šmietnym,
promieniem doštoynoši
Tvojey Pánškiey, na wiěk-
še honorow gradusc po-
šlepnince; nie co osmielo-
m, Náuķę Chrcšćian-
skę Wielmožney túsce Tvo-
je. Mělna Páni z nisku
weneráža odláig, ktorá
rozumem že chętnie
przyjmieš, Wielmožna á
+ 4   mnie

Przedmowa.

mnie wielce Mściwá Páni:
bo iáko z. godnościámi Cno-
ty oraz. rosla; ták w Pán-
skim sercu Twoim przy-
dalszych co raz. Honorách,
większa się bogoboynośći
żarliwość reskreszenia. A
ia pewien będąc tego, że
Chrześciáński pełna swia-
tobliwośći, Chrześciáńska
táżce swoiey Nauka ofiáro-
wana niewzgárdziß, ży-
czę tego vprzeczynie, áby
Pan Bog Stárożytny Dom
WM: Wielmożna á mnie
Wiel.

Przedmowa.

wielce Mściwá Pani, w Oyc-
czystym Korony Polskiej
Wirydárzu, wysokimi zá-
wsze kwitnacy Honorámi,
w stanie nieśmiertelney
y w pomysłnych poćie-
chách długowiecznie y
szczęśliwie pomnazał.

W Krákovie w dzień 13.

Kwietniá w Roku. 1659.

wm wielce Mściwey
Pánicy.

Vprzeymie życzli.
wy y vniżony sługá.
Lukasz Kupisz

Typ: I. K. M.

Ap:

APPROBACYA.

Ksiazdz Józef Wł.
Kensis S. Regina y
Obowta prawe Doktor /
Pisag do Wzrostu podanych
Censor w Krolewiey
Diecefey: Katechizm na
Policie p. zecelomaczony
z Ksiaz nazwanych
Hortus Pastorum Jacobi
Marchantii, przeczytaz
wzrostowalam aby mogli
bydz Drukowany.

Idem qui supra m. p.

KATECHISM,

ABO

NAVKA CHRZE- SCIANSKA.

ROZDZIAŁ I.

PYTAŃ: Jesteś ty Chrzęści-
aninem?

Odpowiad: Jestem z dāru
y oświścy łazdi Bożey.

P. Jaki to nazwisko?

O. O Chrzęściā ktery mē
Chrzęściā wieceńia pōmōci.

P. Jaki sē to nazwisko y
wieceńia? O. Jezus nā
pōmōci Bōżiōl Chrzęściōl
w. a. w. m. i. e. n. i. e. Dniyōmōy.

P. Jaki pōmōci wieceńia nā
wānc? O. W. a. n. i. a. n. i. a. b. o. b. r. a. c. i. a.

P. Jakich mōc nā to nazw-
isko? O. W. a. z. y. w. a. n. o. i. e. t. e. j. t. a.

2

34reya

2 Kátechism ábo
zárečyřkami v Gálilejčyřka-
mi: od Pána Jezusa z Nazaret
Gálilejského.

P. Jestže iáki podzial miedzy
Chřesćtány / przeto iž niektoré
nazywata Benedyktyńami /
Fránciřkánami / Bernardinámí
y tym podobnym: O. Niemař
bo swiety Benedikt / swiety
Fránciřek / swiety Bernard sa
tylko wodzami / do wřelákty
doskonálořci y swiatobliwos-
ci: pod naryřřřym Ğermán-
nem Chryřtusem Jerus- m

P. Na co nas to imie Chřes-
ćtáńřie obowiazun?

O. Osobliwie / abyřmy byli
gotowi ymierać dla Chryřtusa.

P. Obidani to iákim przykáz-
dem? O. Swiety Ğibářtján /
swiety Wocłech / swieta Bář-
kazyńá / swieta Bářbára: zá-
řym naryřřřim / osmielili řiá-
wá me Ğeńřtwa. P. Wař

Náuka Chrześcijańska. 3

P. Czyż inne obowiązki
Chrześcianin?

O. Powinien zawsze Bogu
dzięk oddawać: i go do Wia-
ry prawdziwej racyi powołać

P. Coż jeszcze więcej?

O. Jako ma dziedziczne ná-
zwiśko tak też ma być wiero-
nym náśladowcą światobli-
wości Chrystusow y.

P. Jakie ma być zwierciá-
dło codzienne Chrzesciánin?

O. Żywot y Cnoty Chrystu-
sa Jezusa.

P. Jestli też wiele Chrzescián?

O. Jest liczba bardzo wiele /
ale żywota światobliwości
omale.

P. Czemuż to? O. Ze rzadki
Chrystusa náśladowie.

P. A który jest znak Chrystu-
sow? O. Znak krzyża świętego.

P. Na co pożyteczny? O. Jak

A:

wiera

4 Kárhivő áha
miera w sobu w pódnie miary
Tęce i k n d n i e p r e i e
m i e m e d e n a y m i e e y
na 2 o i e g e

P. B u g m u t e s e w i y t e a n y ?

O. A l l o m u l t o m o c p a c i o w
n d i a d e m b a r o n i m y g a d
e m

P. M e i m i b e d z a b i m i
b e z n a c i c h o r a d a m i y ?

O. T a m m i m y

P. C o z i s t n a c a C h r e s c i
a n s t a : O. J e s t t a c i a z b o d m i e
a b o s i m i t e p m y t e i g o z g o
C h y s t e n a u a l.

P. A l l o t o t o p o r a y l ? O.
A l l o n a m p i z z t o t e o z a b a
w i e n n o p o t a z a l.

P. W i e l e i s t t z a y w t e y t o
n a u c e n a p o t a z i m i y b y a z O.
E z t e r y.

P. B t o r e z t o s a : O F i e r t s a
t e s t W i a t a / W t o r a m o o l t w a
p a s i l a

Nauka Chrześcijańska. 9
Pamiętaj lubo Pamięć. Trzeci
Dziś wieczór Boże przykazanie.
Czwarta siedm Sakramen-
tow.

P. Ciemu te rozmiary? A nie wie-
cej? A nie mniej? O. Ję naprzod
też są naprzodniejsi cnoty.

P. A toż to są? O. Wiara/
Miłość.

P. Ciemu Wiara jest koniecz-
na? O. Ję nauka
co mamy wierzyć.

P. Pamięć na co potrzebny?
O. Dla Miłości.

P. Jakiż to? O. Abowiem
wajacobyśmy się spodzie-
wać mogli.

1. Dziś wieczór Boże przy-
kazanie. Co cemu jest słowie?
Pomysł użyteczny? O. Do mi-
łości.

P. Jakiż to rozumiesz? O.
A, Ję na

Nauka Chrześcijańska. 7

nym budyń naszym: potrzebny
nam najpierw fundament wiary
potym potrzeba y miłowładzie
te: na ostatku pożytku Miłos-
ści. A do tego reszty tego na-
trzeba potrzeba/które nie co sa-
mego jedno są. Sakramenta.

P. Którzy jest pierwsza cnota
potrzebna Chrześcijaninowi?
O. Wiara.

P. Co to jest wiara: O. Jest
dar Boży/za którym mocno ze-
zwolamy/ na to co nam obja-
wiono.

P. Czego potrzeba do wiary
dostawać. O. Potrzeba swi-
dła nied przyrodzonego, strony
oświecania rozumu.

P. Czegoś więcej: O. Do-
brego a pobożnego affektu, pro-
my woły.

P. Jakaś Pan Bóg powoły-
wa niewierne do Wiary: O.
Wzrost

8 Kátechism ábo
W zytro oświecenium / y rás
schnienie / iáfoby nielálo m
głosę wnetrznę. Pod cas
teżwzbudza powierchnym nápo
mniem / iat sam przez sie iáf
Bo y przez fugalw ie

P Jáko mocna ma być Wiá
rá. O. Tak mocna aby sie
w niwym namnię nie za
chwiała

P A to dla gego O. Ji sie
wspiera ná Bogu Ktorę i it
przednią Práwdę: ani m że
bydz ośkufána: dáleko mnię
może tego ośkufać.

P Kto by tedn mu tylo A res
kulowi nie dawał Wiáry: trá
cił przez wssytkę Wiáre? O.
Koniecznie tráci: tesliż w wpos
rze trwa: bo Wiára calowicie
nie podzielna.

P Dostć że ná tym temu tylo
wierzyć / co sie w piśmie znayę
quę

Náuka Chrześciańska. 17
Śliwego / Etercy napierkły nie
tu wierzył o opaczności / y las
dzie Bostni.

P. Teraz i takich grzodeł wy
niśia heretyk z O. Dsoliwie z
pych z cielesności.

P. Czemu Pan Bog dopu
sca h rezve; O. Czescia nár
wfaranie grzechow czescia nár
doswiadczenie wybranych
swoich.

P. Ktorzy to fundatorami
Wiary? O. Apostołowie.

P. Jakoż ja fundowali O.
Dwoiako: Najprzód przez ná
ukę swoie. Ktora powitykami
świecie roznieli. Potym y
Ew a swia Ktora náukę z Kros
pili / y wátuntowali

P. Ktorzy ja fundatorami
Wiary ná nowym świecie z O.
M. o. o. Apostołow / Ktorzy
tam z zachwyt miłości prze
ciw Bogu

14 Kłęcząc albo
może dostojnie poiać / daleko
mały wypowiedzieć.

P. Atoresadostonalogót Bos
kie, O. Sa niestonzone.

P. Wyliż niektóre? O.
Wieczność / Wieczność /
Wszystkość / wszystko
wiadomość / Wpływność / Mi-
łosierdzie / Sprawiedliwość.

P. Czemu Boga Wierzy
nazywają. O. Jż był począ-
tku y końca zawsze był / y za-
wsze jest.

P. Czemu się nazywa Wie-
czny? O. Jż jest wszędzie
przez istotę / obecność / y moc
swoją.

P. Czemu Bogu przyzna-
wamy wszystkie rzeczy wiado-
mość. O. Jż on widzi y wie
o wszystkich przeszłych rzeczach /
obecnym / przyszłych / y co-
kolwiek będzie może.

P. Widzisz

Náuká Chrześciáńska. 15

P. Widziś on zámierzy náś?

O. Boleśnie wiozi áż do
gruntu serca náśego.

P. Czemu go nazywamy
Wśed-mocnym? O. Jż tego
świetey woli nie máś nic niepo-
dobnego.

P. Możeż Bog władcy swiá-
tow stworzyć? O. Może nie
pońżonych ani przeliczonych.

P. Na czym opárżność ies-
go ná'eż? O. W sporządza-
niu wśeikiego stworzenia: po-
czawś od Anioła: áż do liw-
ego robaczka.

P. W czym ieszcze opárżność
Boska? O. W przeyrzeniu ies-
tnych do żywota wiecznego /
á drugich w pogárdzie y o-
drzuceniu ná zgube wieczna.

P. Pogárdzaż tym Pan Bogi
nie przeyrzawśy przśłych
nieprawosci tego. O. Niepo-
gárdza. B: P. Wzryw!

16 Kátechism ábo

P. W a c m hie ml o s t e r d á t e
B o s t e o k á z n e ? O. M e w y
t t á d s p r á w d á t e g o : M e w y
o k á t z b o w i e n i a l u d s k o g o .

P. W a c m w o d á t e g o s p i s á
m i e s t n o s t e ? O. W o w o d á
m u l a d u s t o s t n o w e d y f a m y d y
B u r o t e w : m á p o d a c s p o
t o r n : t á t á y G o d m i t e w : y
m y t w i e l u t y m p o t e n y d y .

P. W a c m á z e w i e t p á t i b á t
n á s n a r o n y d y d o s y w e t á w i e
c n e g o : a l i n á p o t e p i e m i ? O.
T á l e s o w i e t e y n i s t y b á z y n á
z g u b e m e c n a .

1. M á n y s w e c e y B o g o m ?
O. M e m a m y : á l e t e d y n y
B o g i s t .

P. K á m u t e d y m a n o s t a /
O w á G o d . y T u d á m o w i
t e g o . O T u z s a l e t e c y : á l e
j e d e n t y l o B o g w n a s t a z e y
y t y n o s e n .

P. W b o o

Nauka Chrześcijańska. 17

P. Obiśni to idźm przy-
śledem? O Możemy to w
duży nęsty poiac: w fiorey sa-
stry sily: tożm: wola: pa-
miec iedną iedyna duśa.

*Obiśnienie Artykułow
Wiary.*

Pytanie. Opowiedz pierwŝy
Artykuł Wierzy.

Odpowiedz: Wierze w Boga
Oycę wszechmogącego. Stwo-
rzcyciela nieba y ziemi.

P. Co to słowo znaczy wie-
rze? O Toż znaczy co y mo-
cno rzynam / bez żadnego po-
wątpienia.

P. Co się rozumie: wierze
w Boga. O Zwyčajnie to
dziela: Wierze Bogu: Wier-
ze Bogu: y Wierze w Boga.

P. Półk w tym różnice?
B; O, Wier

18 Ká echism áto

C. Wierzyć Bogu: nie inſze
go nie iſt: iedno wierzyć ſe: to
wſyſtſo panno: co Bog epow
w: o: a. I wierzyć Bogu: iſt
wierzyć: iſt on iſt. ſas: e wier
tę: w Boga: iſt w: iſt: y
w: iſt: a: iſt: a: w: iſt: a: iſt: a:
d: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a:

P. Co to iſt: Wierze w
Boga Dyca: O Wierze Dyca
rozumie ſie p: iſt: a: iſt: a:
ludo: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a:

P. Czemu go nazywaſz Wierze
chmoga: O Wierze chmoga:
czos: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a:
p: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a:
d: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a:
iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a:

P. Czemu ſie zdra: a: iſt: a: iſt: a:
ſu: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a:
chmoga: O Wierze chmoga:
iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a: iſt: a:

Nauka Chrześcijańska. 19
nie oświeca trumnyego światła
miłosci nam to przysięga.

P. W tym Bogu na przed
swiat wspaniałość poświadcza

O. W stworzeniu mi ba w
ziemi.

P. Co Bóg przy nas to aby
to wspaniałość stworzył? O. Wspaniałość
miłosci miłosci stworzył: gdyż
on stworzył cię i cię niepo-
trzebował.

P. Jaki wielki chwalebny
słowo wielki przed Bogu wielki
dani stworzenia? O. Jaki wielki
słowo wielki: ponieważ to
mił stworzony dla Boga: &
wspaniałość mił stworzony dla niego.

P. Kiedy Bóg stworzył An-
yoly? O. Pierwszego dnia /
kiedy stworzył niebo. Na ten
czas on nie stworzył pustki ale
pełne Aniołom.

P. Jestże tedy wielka miłoba

10 Kátechism ábo
Anyołow? O. Jest bež žadnego porownánia wielšá aniżeli ludzi: y owšem iáto by nieporównana.

P. Wielkaž tež liczba Anyołow i nieba ztraconych O. Jest bárze wielká / zládnego pořádu / nie ktorzy ztraceni: á ná ich miyšca ludžie swiate y wybrane Bóg zádáwa.

P. Mátiž iáka zwierchność y přelozehstwo w sporządžaniu swiatá? O. Nic pewniešegor bo máia wláda ná živiořtámi / lubo Elementámi: ná Krolestwy y Kráinámi: ná Koscíotami / ořtáczami / miásty / y ná řegulnými ludžmi.

P. Co zádobrodziejstwá blořka ludžie / od swoich stražnikow Anyołow? O. Máia dobrodziejstwá téř strany číslá / iáko strany duše.

E. Pořáž

Nad! Chrzest! 21

P. I ciesz się, mój synu, z tego
żelaznego pierścienia. O. Z
u ciebie nadszedł do mnie i mój
syn, któryś się zwrócił do mnie
i do mojej matki. O. Z
u ciebie nadszedł do mnie i mój
syn, któryś się zwrócił do mnie
i do mojej matki. O. Z

P. Powiedz o powołaniu
dobre. O. Z
u ciebie nadszedł do mnie i mój
syn, któryś się zwrócił do mnie
i do mojej matki. O. Z
u ciebie nadszedł do mnie i mój
syn, któryś się zwrócił do mnie
i do mojej matki. O. Z

P. Kto jest to, któryś się zwrócił
do mnie i do mojej matki. O. Z
u ciebie nadszedł do mnie i mój
syn, któryś się zwrócił do mnie
i do mojej matki. O. Z

P. Kto jest to, któryś się zwrócił
do mnie i do mojej matki. O. Z
u ciebie nadszedł do mnie i mój
syn, któryś się zwrócił do mnie
i do mojej matki. O. Z

P. Kto jest to, któryś się zwrócił
do mnie i do mojej matki. O. Z
u ciebie nadszedł do mnie i mój
syn, któryś się zwrócił do mnie
i do mojej matki. O. Z

P. Kto jest to, któryś się zwrócił
do mnie i do mojej matki. O. Z
u ciebie nadszedł do mnie i mój
syn, któryś się zwrócił do mnie
i do mojej matki. O. Z

Anyos

22 Kátechism ábo
Anyołowie awieci duše náše/
lub do niebá lub do ciścá zapro-
wadzám.

P. Kiedy Bog stworzył álo-
wieka: O. Dnia kóstego.

P. Jáko go stworzył? O.
Ná wyobrażenie y podobień-
stwo swoje.

P. Ono podobieństwo ná czym
záwisto? O. Natym / że álo-
wiek strony duše iest nie cieles-
ny / nieśmiertelny: uczestnik
wieczności y chwály niebiesky.

P. Stworzyłże Bog álo-
wieka w doskonałości dárow
przyrodzonych, O. Jáiste był
stworzony / w doskonałym w-
zroście / wmiętności / y w in-
nych dárách: nád to z doskona-
lá a zupełná władza nád in-
nym stworzeniem.

P. Kiedyby był álowieś nie
ogrzepyl / wmiętalżeby? O.
Jáko

Nauka Chrzescianska. 22
Jako bylo? Ale za pomoca
Dziewy zywota / y obojowego
Daru Dobrej / miai dlugo wiec
gnie z otowu zyc.
P. A. put m. b. z nim byl
O. Wiedza glosu o Bogu na
szkoleniu: miai sie przemiec
do polnogosci Anglii.
Rozdzial. III.
Wyklad Artyklow, do
ktorey Osoby Trojce Prze-
nawieszy nalezytch.
P. Yanie. W tym spawa w
ktorey gosci Zreda;
Odpowiedz: W wielkiej Tale
mity w ciele mia Syna Dobrego
P. Czymu nazwaw sie wista
Chrzescianska? O. Z. Ist fundat
mentum in sydu / y owsem tale
mity i chremu.

Nauka Chrześcijańska. 25

P. Mogłże Bog wstręsa mi-
łość swą tu oświadczyć nad te
gdy nam Jednorodzonego Syna
na podarował? O. Nie mógł.

P. Czemu rącey Bog ałoi
wiedzą grzeszającego / a nie Anioła
iż podzwignął? O. Ji natura
ludzka iako słabsza nad Anioła
sta / wstręsyła Boga ku miłos-
sierdziu.

P. Mogłże być słowiec
zawiony przez Anioła? O.
Nie mógł doskonałe uczynić
dosyć Anioł za przestępstwo
słowiec, iako sam Chrystus.

P. Czem zawisło to do-
skonale dosyć uczynienie? O.
W tym / że Bóg Chrystusa
wła / y tego dosyć uczynienia
były nieskończoney wagi.

P. Mogłż być barzciey wy-
wyżsiona natura ludzka / nad
Tajemnice Wcielenia Syna
C Boga.

Bożego? O. Nie mogła! ábo
wieni przez Wáteleme Syná
Bożego / nártá náša w Bo-
stwo się obrociła / zlácona z
przedwiecznym Słowem.

P. Prágneliś oni áwiecej sá-
tożytni Cykowie wielce tej
Tajemnice Wátelema Syná
Bożego? O. X owżem / dla
tegoż Písano áwiete pełne jest
gorącego ich żádání.

P. Czemuś się ták dálece o-
wlośto? O. Jś Chrystus miał
wola pokazać się y przyić w
pul wieków.

*Obiásnienie niektorych
Artykulow do Chrystusa
Iezusa należytych.*

Pytanie. Odpowiedz słowá
wtoreg^o Artykulu w Kredzie.

Odpowiedz. X w Jézusá
Chrystusá Syná tego jedyneg-
o pána nášego, P. Cze-

Náuka Chrześcijańska. 27

P. Czemu raciebowo wyznan
diaś / miarując Imię I I Z I Z ?
O. Ji to jest Imię wlaśnie / y
nagrodniejsze Eyna Łożnego
Wcielonego.

P. Atoż mu to Imię dał ?
O. Ociec tego przetrwecany.

P. Ażż mu je nie Anioł
dał ? O. Nie on ; ale je tylko
Panna Mária y Józef howi
zwiastował.

P. Czemu się nazywa Imię
nád wszelkie imię ? O. Zboż
w m w sobie zawiera inne
Imiona / które się kółwieł
Chrystusowi dała : y owšem
one przechodzi.

P. Czemu się tej Jezus na
zywa Chrystusem. O. Nazywa
się Chrystus / iż pomaga ony.

P. Jakoż to pomaga ony ?
O. Przez tróidła godności : Jest
bowiem Kaptanem / Królem / y
Protokiem. C: P. Cze

P. Czemu sie nazywa Chry-
stus iedyny Syn Bózy. O. Jé-
w rodzeniu przedwiecznym i
nie ma bráciey.

P. Jesteśmyli też Synami
Bóżemi? O. Jesteśmy przez
przysposobienie: ále on Je-
dyny przez Náturę.

P. Czemu sie nazywa Pánem
nášym? O. Jé on nas sobie
osobliwie zá slugi v niewoli-
niskí okupem drogiey Krwie
swoiey i nábrł.

O trzecim Artykule.

PYtanie. Odpowiedz trzeci
Artykuł.

Odpowiedź. Ktory sie po-
sal z Duchá swietego. Ná-
rodził sie z Márcy Panny.

P. Kiedy był pogoty? O.
Po pozdrowieniu Anielskim
które

Náuka Chrześciańska. 29

Oto Panna Marya wyz. klaf
Oto służebnica Pańska : 2.

P. Coż była za potuz. ba An
yelskiego zwiastowania ? O.
Aby sie dusza Pamińska stro
ny Syna sposobiła : nim go
według ciała por. ta

P. Ale czemuż sie to estalo
przez Anjola ? O. Aby tunc
był naprawy świata pogas
tciem : który y wracku.

P. Obiadnny to lepiej ? O.
Anjol zły rozmawiając z E
wa : był powodem y pogas
tciem do śmierci y do grzechu.
Anjol zaśie dobry : umawia
jąc sie z Panna dał pogatek
żywota y łaski.

P. Czemu sie osobliwie po
cesci Chrystusa Duchowi św.
przypisuje ? O. Abowiem spra
wy dobroci / temu osobliwie
y wygagnie przywłaszczają.

C 3

P. C 362

P. Czemu sie Chrystus chciał
w Bethl. h. m. narodzić ? O.
Cześć że był z sámilicy v po-
kolenia Dawidow. go : cześć
iż sobie mieys e podle obrat.

P. Czemu chciał aby go w
złobie polożono ? O. Bo ten
złob / chciał mieć pierwšym
oltárzem / ná ktorym sie Bogu
Oycu ofiarował.

P. Czemu sie chciał narodzić
pod czas pokoju / po wšytkiem
świecie powszechnego ? O. Ję-
iego imie było Król pokoju.

P. Czemu sie w poł. nocy
narodził ? O. Ubowiem on był
prawdziwa światłością / Pro-
ty przychodził ná oświecenie
ciemności nášych.

P. Co mamy za skutek z ná-
rodzenia Chrystusowego ? O.
Sprawuje w nas v syni do-
stąpiła Wiara / Nádzieje / v
Miłość.

P. Ato

Nauka Chrześcijańska. 37

P. Któryż drugi z O. Wypas Chrystus ze złobu / iako z iakiey iakiey wielkiej cnoty.

P. Jakoż to wyznawamy / że się z Panny narodził z O. Wbiem ona była Panna przy porodzeniu / przy porodzeniu / y po porodzeniu.

P. Narodził się Chrystus też boi się Matki swojej z O. W ośm wielka radość ożywała.

P. Potrzebowałaż Matka Boża / przy położeniu / weim pomocy iakiey białogłowy z O. Wynarmiey. Gdyż był położony / bez żadney trudności / y z mądry.

O czwartym Artykule.

Pytanie. Wymay czwarty Artykul z

Odpowiedź. Cierpiał pod

C 4

Fonti

sz Ká:rchism ábo
Pontifim Pilatem rkrzyżo-
wan / umarł / y pogrzebion.

P. Gdzie P. Chrystus zaczął
Miejsce swoje? O. W Egipcyu.

P. Czemu w Egipcyu? O.
Tam się bowiem zaczął cho-
rzebá y śmierć przyspierszego
Adama / przetoż też wtoty As-
dam / tam chciał zacząć leka-
stwo / na przywrócenie ży-
wota.

P. Pociłże się tam Chrystus
własnym przyrodzonym potem
świątym? O. Zapewne.

P. Stałoz się to przez cud
płobliwy? O. Stało się try-
bem przyrodzonym / przez
gwałtowne uścapienie y ucisk.

P. Co naprzód cierpiał Chry-
stus pod Pontifim Pilatem?
O. Okrutne bigowanie.

P. Czemu nazywaś okrutne?
O. Dla narzedzia świątelnego y
Lpymk

Náuka Chrześciáńska. 32

rozmaítu go; Bo go rozgámá
sieciono i strzaskami biómi.
Przydala niektorzy lańcaustá.

P. Wiele tez moglo byó
kázow? O. Niektorzy twier-
dza z obháwiená i ze przešlo
pieć tysiecý kázow.

P. Což nád to cierpiat? O.
Koronowáná obelżywe y zbyt
ostruine.

P. Czemu zbyt cřrutne ná-
zywáš? O. Jž nád nie nic nie
byto przykreszyszego wdrze-
nia: gdy cierniowe ości ciáło
y żyły głowne przeražaly.

P. Czemu náskromornieyšé
názywáš? O. Bo mu dla tego
taká korona ná głowe wóisne-
li / aby sie z Krolestwá tego
ořgetzali y wragáli.

P. Což nád to obelżywego
przydáli? O. Trzéma miásto
berlá Krolewszkiego: y háte
háto

84 Kátechism ábo
Párlatna / iáko plašš lubo
Báta Cefarša.

P. Coš potym Chryštus čier-
pial. O. Nowe bole / dzwigá-
šac ciešar Arzyžn.

P. Obidšny lepley to. O.
Bo gdy go Arzyž potumiat /
znowu Arwia vlice štapial.

P. Czemu Arzyž nieznomy
názywáš? O. Czecia iž byt
špoty y dužy: čecia iž ná-
nim wšykich ludži grzechy
žamisty.

P. Czemu Symon Czecneš-
šti dopomagał dzwigáć Arzy-
žá Chryštusowi? O. Dáć
przez to znáć / že Páždý wietny
powinien z Chryštusem Arzyž
dzwigáć.

P. Krote byly inne bolešči
Chryštusowe? O. Byly vtra-
pjenja niewymowne w przebie-
šiu išt y bog gwozdžni.

P. Čec

Nauka Chrześciana. 35

P. Ciemu Chryſtus miał
być na Krzyżu wywyższony?
O. Obrat sobie Krzyż / iako
Ołtarz / na którym miał być
ofiarać.

P. Jaki wykład Tajemnic
Krzyża? O. Krzyż znamię
nie wſelaka doſkonaloſć
Chrześcianaſka.

P. Jaki to? O. Cześć niſza
lubo nadolna / znaczy
Wiaze : wyſſa Władzie :
ſeroſość Miłość : długie
wytrwanie.

P. Byłże Chryſtus zgola y
całowicie na Krzyżu obnażo-
ny? O. Wielkie podobień-
ſtwo / że był zupełnie nagi.

P. Ciemu Chryſtus wołać
umiera? O. Aby dał znać / że
miał w mocy śmierć y żywot.

P. Ciemu ſłoniwſzy głowę
umiera? O. Daje znać / że
poſtus

36 Kátechizm ábo
pořádek štáka smierc podstat.

P. Czemu chciał aby umar-
temu boł wloziona przebita ?
O. Aby oświadczył ostatnia
przeciw nam miłość.

P. Byłoz ono bołu przebi-
cie bolesne ? O. Nie było Chry-
stusowi / bo już był umarł.
Ale Matce jego Przenajświę-
tszey pod Krzyżem stojacey / ná-
der okrutna rana zadana.

P. Byłie pogrzeb Chrystus
sow pogrzeby ? O. Zaiště był.

P. Pořádek iáko to. O. Aboc-
wlem co przedniejšy y náhlá-
chiernejšy ludzie nář przyby-
li : w nowe y bázo chodogie
przesćierádo / drogiemi má-
sciámi Cíálo święte námázá-
ne obwinawjšy / w nowe wy-
kowánym z opoři grobie ono
pochowáli.

P. Czemuž to Chrystus chciał
miec

Nauka Chrześcijańska. 37
miec potrzeb wspierać: &
Śmierć nadet obelżawa. O. Jż
to tak z dawna Bog przez Pro-
feta opowiedział: Będzie pra-
wogrob i g-dwa lebur. II: 11.

P. W czym ta chwala lubo
w wielbienie grobu i ańśkiego
osobliwie zawisła? O. W cie-
le / które do niego złożono /
które nigdy od Bóstwa nie
było wydzielone.

P. Mimo to w czym ieżąc
grobu wielbienie zawisło? O.
W różlianych cudach / które
się po wpytanie wieli przy nim
działy / y do tad dzieją

O piątym Artykule.

Pytanie. Wznowy Piąty Ar-
tykuł.

Odpowiedź. Zstąpił do piekła /
grzebieć dnia z martwych wstał.

P. Jaki to rozumiec, że zsta-
pił

38 Kátchizm ábo
pit do piekła? O. Abowiem
duża tego Przenáswietja /
prawdziwie rzeczywiste ista-
biká do ochlám / Proce se w
podziemnych króciach.

P. Na cóż tam iść? O.
Aby duże Wpew świstych
wybawił.

P. Na co iść? O. Aby
opánował & wziął w moc swo-
je one króci podziemne; &
przytym z Kóziacák ciemno-
ści triumphował.

P. Wstąpiłże też do Czysta?
O. Również / aby zámied
niektóre wybawił: & wielkie
podobieństwo ze y wstąpił.

P. Wstąpiłże też do samego
piekła / iáko do mieysc poro-
pionych? O. Nie iść / przy-
namniej zámied żadnego nie
wybawił.

P. Kiedy Chrystus zmarł
twoch

Náuka Chrześciáńska 59

Śwychwał? O. Czcie^o Ducha
Ś. ten był Dzień Niedzielny.

P. Czemu nie żałóz. in ża się
śwychwał? O. Żby żałoby
przeznał / że był prawdziwie
umarł.

P. Wiele było godzin od
śmierci aż do żmawych wsta-
nia 11°? O. Około czterdziestu.

P. A toż że godziny przeszł
od umarłych? O. Około dwi-
ściana w Dzień Niedzielny.

P. Wielkie znowu wszystkie
części Ciała swego? O. Włosy
i same włosy na rękach, między
palcami rozciągnięte / rozprośzone /
i rozmiatane.

P. Pozbierawszy Aram i włosy
każdeżnie wylana? O. Włosy
te także znowu odebrał.

P. A coż znaczą o Aram św.
tego / która położyła na chust-
ce, na wlochy na gwoździach.

Dz

O. 1718

40 Kátechism ábo

O Těie jest istná Arw' á le
tylko sama facha zú Zúwie po
zestala

P. Ez mu h'yst' s' est' wif
w' iel p' z' b' i' c' w' e' c' i' w'
i' t' u' w' n' g' e' d' i' w' i' o' n' i' a' w'
b' e' t' u' z' O. Aby prawozime
zmarla y ch'w' i' t' e' n' i' e' s' w' o' u' p' o' s'
t' a' z' a' l' i' a' d' i' a' d' i' o' a' b' y' i' e' w' i' e' c' n' i' e'
Z' e' g' u' Q' r' e' u' w' y' s' t' e' w' i' a' l'.

P. Ec memy zá pozvtef z
zmarla d' a' s' t' e' n' i' a' h' y' s' t' o' s'
w' g' o' z' O. W' i' e' d' z' a' s' i' e' w'
n' a' s' W' i' e' d' z' a' y' W' i' a' z' i' e' d' z' a' i' z'
t' a' f' z' e' s' i' o' l' n' i' e' z' n' i' m' z' m' a' r' t'
t' w' y' c' h' w' i' t' e' n' i' e' m' y'.

P. C' z' e' m' u' s' i' e' t' a' p' a' s' t' o' i' y'
t' e' f' t' i' g' o' o' h' y' s' t' o' s' p' o' z' m' a' r' t'
t' w' y' c' h' w' i' t' e' n' i' u' p' e' t' e' z' e' w' i' z' O.
Aby wiare o zmarlu y ch'w' i' t' a'
n' i' u' m' o' c' n' o' w' n' a' s' w' y' t' u' n' o' w' a' l'.

P. K' o' m' u' s' i' e' i' a' p' r' i' z' o' e' p' e' w'
s' t' a' w' b' y' p' o' t' a' z' a' l' z' O. Z' i' o' z' o'
p' a' w' i' o' z'

Nauka Chrześcijańska. 41

Świętney Pannie Maryey: daj
mi to po Synie / zaśluga
ney słusnie wyciągać.

P. Zemu powtore? O. Ma
ryey Mgdelenie / dla iey nie
wymowney goracey miłości.

1. Zemu trzeci raz? O. Im
nym białymgłowem / gdy z na
bożeńską drogą młodości nieśli

P. Zemu czwarty raz? O.
Piotrowi / gdy izewnie grzechy
opłakiwał.

P. Zemu piąty raz? O. W
anionom idącym do Emaus /
gdy o Paniu rozmawiali.

1. Zemu szesty raz? O.
Wszystkim Apostołom / w wie
czerni zgromadzonym w nie
bytności Temasa. A potem
dnia ołtarza przy bytności tego.

O Szostym Artykule.

Pytanie. Wpowiedz szesty Ar
tykuł. **W**z **O**dpo.

Odpowi dż. Wstąpił ná nieś-
biosk: siedzi ná prawicy Bo-
gá Ojca.

P. Z którego miejsca wsta-
pił? O. Z góry & liwney gozie
y stopy nog swoich ná tāmies-
niu wyszedł.

P. Czemu z onego miejsca
wstąpił? O. Aby z onego
miejsca zaczął swoje wywysze-
żenie i na którym nabarżley
był ponížony.

P. W której godzinie wsta-
pił? O. Wśolo południa záo-
żywiwszy się z Damiánami.

P. Jakiż wstąpił? O. Pod-
niósłszy ręce i y Ojcie błogo-
ślawiac.

P. Co za tryumf był przy tego
Wniebowstąpieniu? O. Przys-
byli Aniołowie iáko Brolowś
wśolo śpiewáiaci z powinno-
waniem chwalebnego za rós-
stwą

Nauka Chrześcijańska. 43
sta. A iudziż za nim wiel-
ki orfali dusi Wycom swie-
tych z Wraclami piekielnymi
wymobodzonych / Spolnie &
wesolo z nim tryumfujących.

R. Czemu wstąpił do nie-
ba? O. Aby wypełnił to wszy-
tko co o nim napisano; y żeby
za sobą serce nasze zaciągnął.

R. Jakiż ie pragnie zacią-
gać? O. Przez prawoznaw-
stwo / Władzie / y Miłość.

O siódmym Artykule.

PYtanie. Wyznaw Siódmego
Artykuł.

Odpowiedź. Stamtąd ma
przyść sędzić żywe y umarłe.

R. Aż każdy pojedyn-
kiem nie sędzi przy doścananiu
światła? O. To nie pochybia
tego prawoznaw.

R. Aż na coż znown przy

D 4   Stęże?

44 Kárechism ábo

Poslanciu swiatá ma Sedistá
Chrystus przybude? O. Na
ná ten áas bode wálny Sedistá
aby kády zlowiel nie tylo
ná dušy ále v ná cieie byl sa
dzony y estánie dateteceny.

P. Maš iestáe iáka iestáe o
wálnego Sedu p i áne. O.
Ano Ch rystus k r e tu byl o
belzowie od wpytich peg e
dzony y iátoe oetruony, ná
ten áas vznány i ofatá moc
swote przed náhim, swiatymi
y pietlem.

P. Odyie sie tež Sed odprá
wóuáe bedzie? O. Tu ná t. y.
pišey zesti swiatá / ná pás
dole Jozáphata.

P. Co zá znáfi ten wálny Sed
poprzedz? O. Poprzedzi Ana
tychryst / y zwiedzie wielu.

P. Ato poprzedi Sednego?
O. Ehaš y Enoch : Etožy po
zad nie pomyetáli. R.

Nauka Chrześcijańska. 45

P. Oczekasz na oni teraz? O.
Sa lubo w Królu ziemskim /
lubo w iakim Królu wesolym /
samemu Bogu wiadomym.

P. Coż tu pod ten czas beda
potrzebne? O. Przywioda wielu
do pokuty / a potym zymet po-
łoża dla Wiary Chrystusowej.

P. Ktore beda znaki tudzież
przed Eadem? O. Beda znaki
na słońcu, y księżycu / y gwia-
zdach.

P. Coż potym? O. Wszak
się znaki Brzyża na niebie.

P. Ku czemu te znaki? O.
Aby mieli ludzie sprawiedliwi
wiecej / a pęstrach mędrze.

P. Aterczyż kara na on E ad
ostatni? O. Wszyscy słania / y
mimo wiara.

P. Bedaż wyłąceni dobrzy
od złych? O. Dobrzy beda na
prawej stronie, a złi po lewej.

P. Jakiż

46 Kátechism ábo

P. Jakie będąc a przerwano-
nie? O. Kiedy o upadkach
grzechach by natamnietych

P. Będą i z dobru v-
gnow. O. Te wypytali o
rozróżnieniu i takie były / y u
szere dobre.

P. O a mie sie drugim wy-
pytać będą? O. Danych y
dobrodziytwach Bożych / i
blisim ich dobrze zażywać.

P. Jaki dekret padnie za
dobrymi? O. Podzie blego-
stawieni Wca mego / otrzy-
macie Wolestwo wam zgo-
towane od początku swiate.

P. Kto ten dekret będzie fe-
rowal? O. Chybaś Kan ob-
tozony wscami Aniołow nie-
przelicznych.

P. Jaki dekret padnie na
niezbożne ludzie? O. Jozcie
pde mnie przelaci w ciem-
noty

Nauka Chrześcijańska. 49

Wierzący, który zbroceni jest
dyabła y aniołom jego

P. Zbroie będzie największe
Panie potępienie? O. Wpa-
lenie wieczne do Boga y
chwały jego.

P. Coż potym nastąpi / po
onym strasliwym wyroku Pań-
skim? O. Nie przelizone
przelectwa y mißzacja.

P. Wyłóż mi to. O. Na tem
czas son oyc / a wżatem oćcie
syna będzie przełinał: nado to
fami sobie zlorzeczyć beda: do
tego cięto własne / dusza nie-
ścisna być będzie: Wżwot
niebu y ziemi co ie nosiła: &
co wiejsza y samemu Bogu
zlorzeczac / nie przepuścza.

P. Czemu się on ogień nazy-
wa wiecznym? O. Abowiem
ni przez długie lata czas ani
tylo przez wiele tysiecy lat ale
w

48 Kátechizm ábo
ná wleži wíekow niestófiáso-
nych bez šadny nádžiere bez-
dzie dręczył v palit nieščasne
ludzie por. prone.

P. Czemu twierdza że Pan
Chrystus ma sádzić żyw. v
zmárte? O. Prz. to się má
dáte / iž má wšytkie sádzić:
táf te štorzy teraz żyja / iáko
v šiedyžkolwiek zmárte.

ROZDZIAŁ IV.

*Wykład Artykułow do
trzeciej Osoby Trojce
Przenaswiętšej na-
leżytych.*

PY-anie. Opowiedz Osmy
Artykuł.

Odpowiedź. Wleższ w Duchá
śwíetego.

P. Q

P. W czym się ten Artykuł rozumie? O. W trzeciej Osobie Trójce Przenaswiętłej.

P. Jestże Duch święty równy Ojcu y Synowi? O. Jest równy we wszelkiej doskonałości.

P. Jaki to rozumieć? O. Z nauki Kościoła powszechnego / która wśędzie równa jest y chwale Bogu Ojcu / Bogu Synowi / y Bogu Duchowi świętemu opowiada y przyznawa.

P. Pochodziż Duch święty od Ojca y Syna? O. Pochodzi od obudwu / na kształt miłości.

P. Czemu Ducha świętego nazywają Duchem Ożywiałym? O. Abowiem on odżywia dusze nasze tchem żywota / jako y wświateł Kościoła.

P. Wyłóż mi to. O. Jakiś

ś

ciało

46 Kátechism ábo
často ležy obumárle bez dušez
kať y duša obumárta: bez náti
chněnía Duchá swítego.

P. Ukazalťe sie kiedy Duch
swíety widomym? O. Ukazal
w rožných osobách.

P. Powiedz w iákých? O.
Przy chrzcie Chrystusowym
ukazal sie w osobie gołebicez
przeto go tak gęsto matusa.

P. Czemu sie w osobie gołe-
bice pokazal? O. Abowiem
bliźnie biała gołebica: znaczy
dary Duchá swíet go.

P. Jákó sie i-žže pokazal?
O. W osobie obložu swíetne-
go / w dzieš Przemienienia
Pašiego.

P. Czemu sie w dzieš Swíet-
teany w osobie ognia y ize-
row pokazal? O. Ji on ná
Estalt ognia zápalal serca y
izeři Apostolskie / ná opo-
wiádky

Nauka Chrześcijańska. 50
władanie wielmożności Bo-
skiej.

O Dziewiatym Artykule.

Pytanie. Wyznaw Dziewiaty
Artykul.

Odpowiedź. Wierze świątą
Kościoła powszechny: Świe-
tych spolegność / lubo obco-
wanie.

P. Coż tu rozumiesz przez Ko-
ściół? O. Zgromadzenie wszy-
stkich wiernych pod jedną gło-
wą Chrystusiem y jego na zie-
mi namiestnikiem.

P. Czyli Kościół widomy?
O. Jest także iako słońce.

P. Czemuż go tedy świe-
tocy niewidomym nazywają?
O. Że są ślepy: przypa-
mney iako łowy / Ktore na
słońce nie mogą patrzyć.

P. Jako w Płamie Kościoła
K 2   nazyw

71 Kátechúm ábo
zywáia? O. Podgás go Kro-
listwem Bozym nazywaia:
podgás Oblubienia Chrystus
sowa / gásem ogrodem Oblus-
bienia / gásem duchownym
ciát. m Chrystusowym.

P. Jestie jeden Kościół? czyli
wiele? O. Jest jeden / wgle-
dem jedności Wiary y náuki.

P. Ktorzy? te jedność rozry-
wáia y hárpáia? O. Heretycy.

P. Jákóž to? O. Rozwóiem
rožna náuka y Wiara wpro-
wadzáia.

P. Wkász te. O. Nie przy-
muia spowiedzi / ani ostatnie-
go pońázania: nawet y u fiary
Przenášwielkiej / które w y-
tkie rzeczy znáydowály sie od
pogátu Kościoła Božego.

P. Czy mu Kościół názywáia
świetym? O. Jž nižego /
opros swiatobliwości nie v.

Náuká Chrześciáńska. 34
Oy: táť strony Wiaty / iáko
y strony chybátoy.

P. Miałże y inſza przyczyna /
O. Ji ſie w niej arżoſci do
ſwiatobliwoſci y poſwiecenia
znayduia / iáki iſt Chryſt y
inſze Sakramenta. A nad to ma
ſłowa ſwietego nad ſwietymi

P. Zay ieſſe y trzećia. O.
Zbowiem oprocz Koſciola /
nie znaydziſz áni ſwiatobli
woſci / áni zbawienia.

F. Możesz bydz ieſciey w ſwo
iej Wierze zbawiony? O. To
niez niepoſtót na / Ale iáko o
procz áni kogo żaden pot
po nie wſetł: iáť áni / krom
Koſciola Katolickiego / żaden
zbawion bydz nie może.

P. Czemu zowieſz Koſciół
Katolicki / lubo poſſedchny? O.
Abowiem ſie rozſztzewił po
wſytkich narodách / y po wſy
kich

53 Kátechism ábo
řích Królestwách.

P. Wylosz to lepiey. O. Nle-
máš žadnogo Królestwá / ani
narodu nam tak mienáionego /
Procyby religiey y Wiary Ko-
ściola Kátholického nie trzo-
mał przedym / y teraz / ábo
wiece dopiero przyjmie.

P. Czemuž nazywáš Kościół
Apostolski? O. Abowiem od
Apostolow fundowany przez
náukę y własne krwie wylanie.

P. Czemu sie nazywa Ko-
ściół Křymstiem? O. Ż
Kościół Křymski jest Matką
wsyřkich Kościolow / Protemu
Chřystus przodkowanie ziele.

P. Jako to zrozumieć? wie-
tych obcowanie / lubo spole-
sność? O. To jest / wierze że
Świećci y spráwiedliwi ludzie
máją między sobą spolkowanie
osoblwe / iáto glónki w ie-
dym ciele.

P. Daj

Náuka Chrześcijańska. 54

P. Zay inšy witiad. O.
To ieſt / wierze że w Bożciele
ieſt ſpoteagność Swietych /
lubo w iſzczach swietych.

P. Atoż to ja iſzczę swiate
w ſwetych ſpoſtupim. O. Ażem
odkupienia naſi go / Sáfraz
menta dany iſſi ſłowo Boże.

P. Jeſli tiż ieſt w Bożciele
vdual ſpoteagno w dobrych
wazyntach? O. Zapewne ieſt.
Bo peniemaż ieſtiſmy człon
kami tebnego ciała: ieſli ſie
ſto modli / lubo poſci / nie tyl
ko dla siebie ſie modli y po
ſci / ale dla wſytkich tã mo
dlitwa / y ten poſt.

P. Obiãamy to iãkim po
dobieſiſtwim. O. Wielkie tego
podobieſiſtwo w członkach:
gdy vcho ſłucha / oſo widozi / w
ſtã iedza: nã wſytko ciało po
żytek z tych członkow iſplywa.

§ 4

P. Wai

55 Kátechism ábo

P. Máiaž tež žli požyteľ z
tey to společnosti Swietych?
O. Moga mieć niekdy.

P. Poľaž to? O. Abowiem
ľodzie pobożni gęstotoc mo-
dlitwa swota vprašáia im
ľáste. Nád to/ dla obcowánia
z dobrymi / gęsto vchodza v
trápienia y pomšty Božey.

P. Duže w Cęstcu będeceľ
bioraž tež ľáti požyteľ z tey to
společnosti? O. Zomęnie
y zápevne biora. Abowiem/
poniewaž sa żywemi gľonkám
mi z námi ľlagaeni/ przez Wľá-
dę Nádzięcię y Miľosć ráta-
sie nášym dosyc vęymieniem.

O iedenástym Artykule.

Pytanie. Wyřinay Artykuľ
iedenasty.

Oľowidz. Wierze ćiałá
smartwychwřtanie,

P. Co

Nauka Chrześcijańska 56

P. Co to miewasz przez ciało
zmarły chrystanie? O. Zmar-
ły chrystanie ciało / kiedy się
z nimi dużej złącza.

P. Jaki będzie mogło ciało
wprzód rozsypane / znówu zmar-
ły chrystać? O. To nie tru-
dno wśchmecnosci Bostny.

P. Daj tego iaki wnetunek
w rzegach przyrodzonych. O.
Ziarno wsiane kazi się / zgnie-
ie / umiera: potem uśchodzie /
ożywia y pięknie wyrosta.

P. Będzie toż samoż ciało
to? O. Będzie toż własnie /
ażkolwiek w niektórych wła-
snościach nieco odmienne.

P. Jakiż to nieco odmienne?
O. Abowiem ciało uwielbione
bieda miały prymoty y wła-
sności uwielbienia.

P. Co to są własności? O.
Niecierpliwosć / iakność /
chylność

57 Kátechism ábo
chytosć i subtelnosć.

P. W jakim wieku zmar-
twychwstaniemy? O. W wie-
ku doskonałym: w którym
Chrystus zmarł.

P. W jakiej postaci? O. W
takiej i takoby głowiekowi
była na przystoyniejsza w twi-
żniącym wieku.

P. Co to o przystoyności mo-
wi? O. Abowiem na ten czas
nie będzie ani Olbrzymow /
ani pozimnych Baticow: tak
że ani garbatych: ábo chorych.

P. To dziatki nie powstana?
O. Niepowstana w dziecinnym
wieku: ale w doskonałym.

P. Jako to będzie martwych-
wstanie? O. Stanie się na głos
Arch:ktory będzie trąba Boża.

P. Na co ta będzie trąba
Boża trąbić? O. Na Anioły /
aby byli gotowi wybierać pro-

Et

Nauka Chrześcijańska. 11
bliż i ciż ludzi zmarłych.

P. Coż będzie potym? O.
Wzrątniaś też trzebe wstąpi
ktory w grobach leża: iako
głos mocy Bożej.

P. Na którym miejscu będzie
ciał zmartwychwstanie? O.
Na miejscu na którym wie-
dzą żeś ciał zmarłych be-
dzie odpoczywała: na to y
drugie Aniołowie sprowadzą.

P. Którego czasu to zma-
rtychwstanie będzie? we dnie
byli w nocy? O. Wielkie pod-
obieństwo / że zrodzi tej go-
dziny / Którey Chrystus zma-
rtychwstał.

O Dwunastym Artykule.

Pytanie. Wyznać dwunasty
Artykuł.

Odpowiedź. Wierzę żywo
wierzę.

P. Cze

P. Czemu ten Acherfuf ná-
to ica kłósa z O. Jz żywot wie-
czy i st łoniec nášly zaplátał
ktorey nie náfohlu przez Wiara
spodziewamy y oczekiwamy.

P. Wšřscyl ludzic ná dosta-
pieni żywota wiecznego stwo-
rzeni z O. Zaprawda wšřscyl
bo Van Bog żadnego nie stwo-
rzył / przeto aby go potepił.

P. A dostapiłaš wšřscyl żywota
wiecznego? O. Nie wšřscyl.

P. Czemuž to nie wšřscyl z
O. Jz nie wšřřłim droná do
zbáwienia y strzodki od Boga
opisane smářuia.

P. Według tego Bog przy-
ayna / ábo niedostátek lářłi
i go? O. Żadna miáta.

O. Skądž ten defekt pocho-
dzi z O. Strony niepowolno-
ści y ośietności swobodney
woli nářęcy

P. Waa

Náuka Chrześcijańska. 60

P. Na gymie zawist żywot
niegny? O. Naprzod zawist
ná wyrażnym widzeniu Boga.

P. Bedziemyż co innego
niebie widzieć okrom Boga?
O. Rozumiemy wszystkie Tāies
mnice / y wszystkie dośkonałości
Boskie : a w nim iako w
źwierciedle / wszystkie rzeczy
stworzone.

P. Coż z tego widzenia be-
dzie? O. Miłość y wieczne
Boga zażywanie / z niewymos-
townym weselem y radością.

P. Coż będzie więcej z tej
miłości y zażywania Boga?
O. Chwała y śpiewanie rado-
sne / które Pochła nie vzna ná
wieki wi. Pow

P. Czemuż to bez stopnia?
O. Abowiem wiozenie miłości
y radości nie stopia się. Zau-
wydwalanie Boga pochodzi.

S

R O-

ROZDZIAŁ V.

O Nádziei.

PYtanie. Ktora jest cnota
Chrześciáninowi po Wier
rze potrzebna?

Odpowiedź. Jest Nádziei.

P. Coż jest Nádziei? **O.**
Jest pewne oczekiwanie chwale
y szczęścia wiecznego: Ktore
pochodzi z łaski Bożej / przy
zasługach naszych.

P. Ktore skutki w nas sprzą
wuje Nádziei? **O.** Dodanie
siły do odzornego biegu y po
stępu w drodze Pańskiej.

P. Coż więcej? **O.** Dzię
kowanie cięszy dusze we wśheláim
wytrapieniu.

P. Coż jeszcze nákoniec? **O.**
Wzrost wśheláic trwogi przy
Antyczce.

P. Wzrost

Nauka Chrześcijańska. 66

P. W czym różna od naderle światowej? O. Jż ona jest obłudnie zordłiwa / a przp dofonaniu żypora opuścga głowicką strwożonego.

P. Czemuż to mówię iż Naderle nieomyłne ogętiwane Bęściu wiecnego? O. Jż ludzie spráwiedliwi / nieidko v pewnieni / ogętiwdia przysięcy chwały wiecney.

P. To v pewnienie ná czym zásaditá v funditá? O. Ná obietnicy Bóżyey / w ktorej nam przyobiecáł i bawienie / v pomoc ná vprzátnienie wšęlatich przeštod do niego.

P. Czemu przypódię iż by różná Naderle zásluga nášych? O. Przeto że choćiarż: osobliwie Naderle záwiřa ná łáscę Bóżyey: iednář v vczynki náře potrzebne / ktoru mi v pewniamy

83 Kátechism ábo
y zmacniamy nádziera náše.

P. Náše dobre vazynti zá-
stuguloi též žywot wieczny?
O. Zonieanie zéstugula.

P. Godziš sie co dobrego
ayntić wzgledem zapłaty wie-
czney? O. Pomstém.

P. Godziš sie vřác w do-
brych vazyntách nášych? O.
Godzi / nie ile sa z nas; ale
ile sie w nas za pomoca lásti
Božey znáydula.

P. Jákož sie w nas vřwiera
dza nádziera náša? O. Přez
wřtrwánie do řoňch

P. Škad pochodzi dat / w do-
brym zéřetém / wřtrwánia?
O. Pochodzi od Boga / y jest
dat tego osoblivy.

P. Čemuž to? O. Bo řto
go ma / od Boga vybrány jest.
Do řoňch z lásti nie wypadnie.

P. Mogaž sie lástie znáti vřá-
titi

Náuká Chrześciáńska. 64
trzyć tego to daru y wybrania
Bożego O. Są niektóre niemal
domodne znaki tego wybrania.

P. Wyliż niektóre. O. Roz-
cházac się w rzeczach Bożich
y zbawiennych: gárdzić: wi-
dem / y tym wszystkim co świat
miluje / co raz w sobie roznie-
ca y chuc y prągnięcie do rze-
cy wiecznych.

P. Sprzeciwiaż się bojażi ná-
dziej? O. Nie sprzeciwia / ale
się pospolicie łaczy z Nadjiecią.

P. Jako to bydz może / gdyż
Nadjiecią v pewnia / a bojaż
nie v pewnia: ale ráżey trwo-
ży? O. Nadjiecią v pewnia /
względem ratunku y pomocy
Bożej; ale bojaż v patruię
ślabość głowiega / niestato-
sanie y ztrudną choć z pomocą
łaski Bożej pręciwaca.

P. Coż się Nadjieci sprzeci-

śs

wia.

Gr Kátechism ábo
w'a. O. Desperácyá lubo roz-
pácz / y Prášumptia lubo zby-
tnie w sobie dúfanie.

P. Jestze to strogí grzech roz-
pácz? O. Jest miedzy náciższy-
mi y nantiebspiegniejszyimi.

P. Czemuż to? O. Abowiem
sie Bóstley Wśchmocnoś
y Miłosterdzia sprzećiwia / y
stutaneý zaśrudze Arwie Je-
zusa Chrystosa.

P. Cz mu sie nantiebspie-
gniejszy grzechem nazywa?
O. Abowiem náwodzi glos
wielá na wśelákie grzechy.

P. Wyłósł mi to. O. Przez
to / i ten glos zwyżsiny de-
speratom: Jesliż mam być
potęiony / na cóż sie mam
grzechu wátować: Zázyle
wśelákie rozpusty.

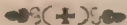
P. A zbytnia vřnosť / iáko
wádzilei przeciwna? O. Gdy
miáta

Nauka Chrześcijańska. 64
miate przechodzi / y przebiega
w nadziei: iako y desperacya /
gdy ia zgotą traci.

P. Pożas mi to? O. Ji glo-
wie dla zbytney wfnosci w
miłosierdziu Boskim / smiele
grzeszy / otrzuciwszy wszelka
boiazni straszliwego sadu Bo-
zego / y karania wiecznego.

P. Jako wiec zbytne wfa-
cy zwyeli mawiac? O. Dobry
Pan Bog / y niewymownie mi-
losierny: choc ia bede grie-
szyl / y sweywoli we wszystkich
wygodze: iednak mi to on
wszystko odpusc i przebaczy.

P. Zdrowozli to y bezpie-
czno w nadzieie miłosierdzia
odwlozyc pokute? O. Nie go-
dzi sie / bo ta nadzieia czesto
y baczno omylna.

ROZDZIAŁ VI.

O Modlitwie.

PYtanie. Ztoro jest naprzet
 dnieszy Aft Nadzieie z
 Odpowiedź Modlitwa.

P. Co jest Modlitwa? **O.**
 Jest sercá lubo myśli nášey
 ku P. Bogu podniesienie / Eto,
 ka o co dobrego y potrzebne
 prośmy / á od złego wybáwie-
 nia žadamy / ábo wiece winna
 szczé y chwale temu oddátemy

P. Jestże Modlitwa ná ká-
 ždym miejscu Bogu przygo-
 tina? **O.** Jest záiste.

P. Czemuž ná nas woláta/
 xpemínáiac / ábylmy do Ko-
 ściolá chodzili ná modlitwę?
O. Abecwim Kościelcy / cšo-
 bliwie dla modlitwy sa wy-
 stáwione / y poświęcone.

P. Jest

Náuka Chrześciańska. 68

P. Jestże Modlitwa na tąd
lich swietych mleykach przy
temierza? O. Jest záprawde/
według Páńskiego obietnice.

P. Dla czegoż to? O. Jż jest
przy obecności poarzednika
naszego Chrystusa Jezusa w
Naswietnym Sakramencie.

P. Czemu iesze? O. Jż gdy
sie modlimy w spolecności w
Pociele; ponosi Duch Pocies.
Iá Bożego modlitwy nasze y
żądania ku Bogu.

P. Potrzebáz tego abyśmy
sie każdego gásu modlili? O.
Tak jest.

P. Możnaż to uczé? O. B.
bowiem vszy y wyznámi ná.
šmi / winniemy ná wszelk
gás chwalić Boga.

P. Jákoż to modlitwa w
czynowa? O. Stosując wszy.
škie sprawy y zámysły naše ku
Bogui

69 Kátechism ábo

Bogu / y wieššey chwale iego,
Tát go bowiem blogośławie-
my / y nieśáko sie mu modlimy.

P. Który čas do modlitwy
nálpofobnieyšy? O. Czas por-
áanny / y ku wieczorowi.

P. Czemu poráanny? O. Mo-
dlitwá bowiem záránná rozi-
predzá dušne ciemności / y tá-
koby ośná otwiera świátły
Božímu.

P. Czemu wiezorzy? O. Bo
modlitwá wiezorna záwiera
ośná serdecné / przeciw čie-
mnościom piešielným

P. Což teš mamy pod wie-
zor čynić? O. Mámy sie z-
sunniemem ráčowěć: á w
čyměšmy dná oněgo przeciw
Panu Bogu wytkocit / ednie-
go prosić odpušzenia / obie-
gulec popráwe.

P. Což ješše wiecey? O.
Dziśot

Nauka Chrześcijańska. 70
Dziękować Panu za dobro
dziełstwa dnia onego.

P. Cośmy powinniśmy czynić
z dnia? O. Dziękować Pana
za ochronę przeszłej nocy.

P. Coś więcej? O. Wska-
żcie sprawy y zamysły nasze
dnia onego pilnie Bogu ofia-
rować.

P. Który czas powinniśmy
trawić na modlitwie pospoli-
tej / lubo w osobności? O. Pod
czas takiej plagi Pańskiej / y
niebezpieczeństwa pospolitego.

P. Co to są plagi? O. Kos-
zne / iako powietrze / wojna /
głód / susza / y tym podobne.

P. Pomóż co modlitwa
na oddalenie takich przygod? O.
Wiele pomaga / przyda-
wszy y pokuta za grzechy.

P. Jak co to przydać się do
modlitwy pokuty? O. Albo
wiem

71 Kátechism ábo
wiem tákowe słyni Bog áestá
za grzechy przepuścá : dla
tegoż potrzebna pośutá / áby
ie Bog oddalił.

P. Átóra słyni miedzy sá-
sniá ni Wózy ni nácieżsá ? O.
Woyná.

P. Czemu ? O. Bo wśelákie
nieślýcháne zbrodnie Woyná
zá soba prowadzi.

P. Co więcej ? O. Że bez
słáby z poráżonych ná woynie
tózie ná wieczne zátrácenie.

P. Áżież y co ná to przy-
dáć ? O. Żi poszolicie po woy-
nie / dwańsá plagá / to iest /
powietrze y głód n-stępnie.

P. Átore sá kondycye do-
brey modlitwy ? O. Jest ich
nie máto.

P. Powiedz pierwśo. O.
Átá byń z pilnością y z ser-
decznym áffeřtem odprawo-
wáng.

P. Átad

P. Skąd tak wiele rozterka
nia y błędów na modlitwie
bywa? O. Cześć z nieozney
niedzielną / y ze złego wyobrażenia
czucia z podurzenia są to
wstęgi.

P. A kiedy nie bywają w
myślnie? O. Kiedy nie będąc
pożytku modlitwy.

P. Powiedz która pierwsza
modlitwa. O. Ma być z po-
daniem o sobie rozumieniu / a
z mocną w Bogu ufnością.

P. W jakimże się gronie
ta mocna ufność? O. W mi-
łosierdziu Bóstw / y w za-
ślugach Chrystusa Jezusa.

P. Która trzecia pierwsza?
O. Ma być z wytrwaniem.

P. Czemu to? O. Przeto-
ż Bogu wnoszone nie w stu-
chym / aź za długo powto-
żona prośba.

P. Na což to myslím? O. Na
by doznał cteplivosti nášej
á my přitým / tým více
než nášej božstvom.

ROZDZIAŁ VII.

O Pačierze.

Pytanie. Zkora jest náša
á niejša modlitwa ze wšy-
ch?

Odpowiedź. Pačierz.

P. Cemu? O. Ji go Pan
JEsus / Madrosť Boga Vy-
sa Ubieššiego zložylá / y
nam podala.

P. Ktož si go nevrod ná-
učil? O. Apostolowie z vš-
ch Paššich.

P. Cemu go Apostolom
náučyl? O. Aby měli spůsob
modlitwy / y dragých náučal
meod,

Nauka Chrześcijańska. 74
nieodmienne aż do końca
świata.

P. Czemu chciał mieć tak
trochę? O. Aby się żaden by
naprosty / nie wymawiał / że
go porać nie może.

P. Kowinnaż to rzecz umieć
go własnem językiem? O. Iu
żaby go mówić / z własną
prostotą / przyrodzoną i
językiem / aby się dusza do pełno
ści wzbudzała.

P. Wiele w sobie prozb za
wieta? O. Siedm.

P. Co się w tych siedmiu
prozbach zawiera? O. Wsyo
tko o cokolwiek możemy Pana
Boga prosić.

P. Powiedz pierwsze słowa
też to modlitwy Pańskiej? O.
Czyż nie? Któryś jest w Niei
błogosławieństwo.

P. Czemu się ta Modlitwa

tať tážna? O. Žby w nas
gustoč y vřnosť synowſta
wzbuozſta.

P. Iż skąd Bogu Myślim nado
 być nazywamy? O. Ze nas
 stworzył / octupil / wprawdzie
 daniel / wcielbil.

P. Ciemu nie mówisz Ocie-
my ale Wyżenaj: O. Aby
się przez to znać dało iż my
wysłęcy jednego Cyca namy
w niebie. A że za wszystkich
dało iż bracia namy się spole-
nie modlić.

P. Jesteż Bog wśedzie? O.
Jest wśedzie obecny, i słotny/
wśedzmocny.

i ożemuz tedy mówić Bieg
 zysa jest w niebieskich: O. Tam
 go byda of blawie przyznawa
 my: abowiem tam nawracay
 chemy swoje otzucie.

P. Bu gemaž nas daley te
Rome!

Nauka Chrześcijańska. 74
słowa / Atotys jest w niebie
sich / pobudzić? O. Abyśmy
ogry cielesne / y serdeczne mieli
bo rzecy niebiosich.

P. C'powiedz pierwszą pro-
sbe z O. Świeć się Imię twoie.

P. O coż tu prosimy? O.
Aby się czuć y chwala C'ych
narego Przedwiecznego po-
minarła / o to naprzód my idź
Bo synowie prosieć y stać się
mamy.

P. Jako się świeć Imię
Boże? O. Wyprzymywalac y
ogłaszać chwale jego / tu idź
Bo ludzie na ziemi / przykła-
dam Aniołów w niebie.

P. Jako się lepiej świeć
Imię Pańskie? O. Rozmyślā-
zac z wacności serdecznej
jego światobliwość / dobroć
y miłość.

P. Nagli y trzech sposob z

W 3

O. Opro

O. Opowiadając Imię tego światu tak wiernym iako y ni. wiernym.

P. Atoż są co nabierzę opowiadania iako ogłasza Imię Boże? O. Atoż dla Imienia Bożego y Chrystusowego cierpia przesławiania y mecenstwa.

P. Jako ie świeca dobry y prości Chrzestianie? C. Mianując z wdziwością Imię Boże: A wszystko odracając na Bóg y chwale Imienia Jego.

P. Atoż są / ktorzy nie Boga Imienia Bożego? O. Błazniercy / y co nadatemno przypieęgają.

P. Opowiedz wtora prośbę? O. Przywołanie Królestwa twoiego.

P. O co tu prosimy? O. Nás, przed / prosimy o Królestwa twoje przez ktora Bóg w nas Króluje.

P. Jak

P. Jakaż Bog w nas pro-
 łuje? O. Przez darty Duchą
 św. przez wewnętrzny pokój:
 przez spokojne sumienie.

P. O coż więcej prosimy?
 O. O Królestwo chwaly wie-
 czney: Ecote nas iako syny Bos-
 że ogażiwa.

P. Jakimi sposobami onego
 dostepujemy? O. Różne spos-
 oby wyliczają.

P. Przypomnij te. O. Nie-
 ktorzy gwałtem się go dobis-
 cają: drudzy dołupnia: dru-
 dzy ie strachem: niektórzy do
 niego przynuszą.

P. Ktorzyż to ie gwałtem
 gwa? O. Ktorzy przez rozma-
 te ostrości y pokuty / sobie y
 Królestwu nabuścemu nie-
 jako gwałt czynią.

P. Ktorzyż się go dołupnia?
 O. Ktorzy dopatki swoje dla
 Boga

79 Kátechism ábo
Boga / ná vbogie háfula.

P. Aťoržvž ie trážna ? O.
Ci co vaynti dobre potaie
mnie gyna chce ono Aťole
stvo poustae.

P. Aťoržy go z musu doste
puia ? O. Aťoržvž zrozmauych
przygod / tářim vtrapiu m
šćenien / čierpliwie one po
nořa / y Bogu ie ofiauiua.

P. Mianuy třecia prořbe ?
O. Bada wola twoid iáko w
niebie tář y ná zlemi.

P. Což ta prořba žadamy ?
O. Abyřmy tego przyřazauia /
y tády wypelnić mogli.

P. Což dáley ? O. Prořimy
abyřie wola Bořa / y tego w
podobante ná nas wyřonáto.

P. Powinnaiřichmy tego
wřyřřieřego prážnać / co Boga
chce ? O. Powinnaiřichmy tář
iáko on chce.

P. Gm

Nauka Chrześcijańska. 80

P. Czemu? O. Bośmy winni
przestawać na tym / co jest
wola Boża.

P. Czemu to prosimy, aby
się stała wola Boża iako w
niebie tak y na ziemi? O. Jż
nasze posłuszeństwo aby było
doskonałe / ma nasładować
posłuszeństwa Anielskiego.

P. Jakoż to? O. Jako An-
geli zupełnie y doskonałe echo-
tnie y nieprzeciwne są Bo-
gu posłusni: tak y my powin-
niśmy ile przemożemy.

P. Jakoż to doskonałość
dosiępnąć może? O. Jeśli się
w wszystkim porówna z wola
Bożą / chociaż y w rzeczach
przeciwnych.

P. Opowiedz szwarta pro-
szbę? O. chleba naszego po-
siedniego daj nam dzisiaj.

P. Co ja tu przez chleb roz-
mie?

81 Kárechúm ábo
mie? O. Cośolwieś jest do zdy
chowania zdrowia potrzebne?
P. Czemu mówisz? Day nam
dzisiaj? O. Co dzień zbieraé
mamy á leba / y temu xśc /
ktory go dáć może.

P. Ażáż też to nie prosimy
o chleb duchowny? O. Tak fo
ruecnie / y on śm osobliwie.

P. Coż to za chleb? O. Coś
solwieś duśe posile.

P. Day ná przykład? O.
Słowo Boże lub pýśń: lub
gýłane: modlitwa: náchne
nia: dary Duchá Świ. tego.
Te wśyście rzeczy / sa chl. b. m.
duchow. nym.

P. Ktory sednáś naprzea
dnieyśy chleb duśny? O. Tia
świeśy Sáfian ent / ten śiá
chlebem Anýlśm nazywa.

P. Prosimyś y o ten? O.
Bardzo prosimy / bo go też
napáć

Náuka Chrześciáńska. 82
náležitý potřebu my.

P. Ale iakož sie može chle-
bem powšedním nazýwát? O.
Je sie nim ni Eiedy wierni co
dnieň žázywáli. A Ruřná /
žeb; siný go tež co dnieň ducho-
wne žázywáli.

P. Powiedz ktera jest plata
proza? O. A odpust nam ná-
še winy / iako y my odpustá-
my nářím winowáycm.

P. O což tu prosím? O.
Odpustenia grzechow ná-
řích.

P. Jakichž powšedních?
Byli smutečelných? O. Ubo-
řákých.

P. Jako powšedních? O.
Poniewaž sie bowiem bez nich
nie žyjetelodyc y přez te modli-
twe bswáia nář odpustzone.

P. Ježžel iakim sie nám
řposobem odpustáia? O.
Přez

83   Kárechism ábo
Przez pokropienie wodą świę-
coną: przez bicie w piersi /
przez wżęścanie y nabożne
Młłey śmiałey śuchanie

P. Jáko śmiertelne są to
modlitwa mogą być odpu-
szczone? O. Abowiem one mo-
wiąc / możemy w sobie Młł
śrechy wzbudzić / są Prozym
głódz się grzechy.

P. Czemu się grzechy nazy-
wają winami albo ożugami?
O. Abowiem przed Bogiem /
popadamy są nie winę wie-
cznego potępienia / jeśli by
śmiertelne były.

P. Czemu przedajemy: Já-
ko y my odpuszczamy naszym
winowaycom? O. Abowiem
Bóg nie odpuszcza nam / jeśli
my z serca nie odpuszczamy pa-
śmym bliźniemu naszymu.

P. Czemu mówisz / Wpuszcz

627

Niuká Chrześciáńska: 84
nam náše winy? O. Abowiem
káždy nie tylko sie powinien
za swoje własne grzechy mo-
dlić / ale też y za cudze.

P. Wyznaw hosta prośba.
O. X nie wódz nas na poku-
szenie.

P. Możemyż być pości ży-
jemy od wszelkiej pokusy za-
wolnieni? O. X owżem prze-
ciwnym obyczajem / ten żywot /
nie co innego ledno pokuśa na-
giem.

P. Wyłóś mi to. O. Bo nie
znaydziesz żadnego stanu tak
światobliwego / ani miejsca /
gdzieby miejsca swego nie
miała pokuśa.

P. Możecie to takiem przy-
kładem objaśnić? O. X ow-
żem: bo y Chrystus sam cier-
piał pokusy: y by naswiała
ludzie / choć y w głębokich pu-
sach

85 Kátechizm ábo
řádch' od ořázyey wšelákých
nie byli wzmocnieni: až nazbyt
ich doznawali.

P. Czemuž tedy prořtmyl
aby nas nie wozono ná po-
kusy? O. Ta prořba zadámyl
aby nas pokuřá nie wwiolá: i
ná co lářká Bořa potřbna.

P. Jestie to třeř wřteřna
ná nář čierpiec pokuřy? O.
Jest třeř ěřto potřbna y
pořteřna.

P. Jáloř to? O. Ná wřná
nie řábořci řwotey: y dla w
pořořenia.

P. Ná což wiecey? O. Dla
wielřey přypřugi / gdy im
mánie odpor dáremy.

P. Ktore řa leřářřwá ná
pokuřy? O. řa rozmařte.

P. Wřliř nieřtore? O. Ná
řřednieřře / goraco walna
medlitwá do Jěřusa páná /
wřoi

Nauka Chrześcijańska. 88

Wchodząc do ran tego.

P. Powiedz drugie. O. Wciel się do Wsławistej Panny / y pierś tej.

P. Trzecie. O. Wciel się do Świętych Bóży: zwłascyż do tych / którzy niekiedy takich pokus sami doznali.

P. Powiedz czwarte. O. Rozumowanie ostatnich rzeczy: jako Śmierci / Sadu / Piekiła / y Chwały wiecznej.

P. Powiedz piąte. O. Wzbranie do świętych Sakramentów.

P. Powiedz szóste. O. Mocne sprzeciwianie pokusom na pożytek.

P. Powiedz siódme. O. Chronić się ofazey / y one oddać.

P. Ktora jest ostatnia prośba? O. Ale nas zbaw ode złe.

88

P. Czekaj

87 Kátechism ábo

P. Czegoś temi słowy pros
siemy? O. Abyśmy byli od
żarliwego lubo złościwego
nieprzyjaciela dušnego vwo
lnieni.

P. Jákó to rozumieš? O.
Ten bowiem iest náder zlosli
wy / y ná wšytko zle przy
wodchá.

P. Můžeš též bytý Eiedy
dobrym? O. Žadna mltá.

P. Dla čego? O. Abowiem
tak iest we zlem zátamiatý že
jáko s pozatku pozal grze
šýć / tak y bez přestánku
grzešý / y ná wieli grzešýć
nie přestáná.

P. O což tu wiecey prošle
my? O. Vwolnienia také
od głonkow iego / á ci sa nie
wolnicy wšelákley nieprá
wosti.

P. Cemu sa głonkami iego
názy

Nauka Chrześcijańska. 88
nazywają? O. Ji w nich tak
głowa w głoni złość swoją
wlewa.

P. Ktorzy to są co z głowa
tego złączeni? O. Pyśni.

P. Ktorzy co do tego izyła
należą? O. Bluzniercy / y
kazywo przypieczy.

P. Ktorzy do zebow? O.
Obmowcy.

P. Ktorzy do vsu? O. Ci
co się w mowach plugawych /
y obmowiskach techają.

P. Ktorzy do byle? O. He-
retycy y ich herstowie.

P. Ktorzy do reku? O. Nie-
sprawiedliwi / y wydiercy.

P. Ktorzy do zyword? O.
Obiercy / y wstecznicy

P. Ktorzy przy rozpuszonym
sercu stoja? O. Ktorzy w zaz-
drości y nienawiści zafamizali

P. Ktorzy przy nogach? O.

Że

Kto

89 Kátechism ábo
ktorty sie ná wšyko zle wy-
trodžia.

P. Našontec / o co przez te
prozbe wáitujemy ? O. Uwol-
nienia ode wšego zlego.

P. Jákož to ? O. Od kazní
y od winy : ode zlego přešle-
go / niniejšego : y pryšlego :
Od zlego zywota niniejšego :
y od zlego mač Cyscomych /
y piešelných.

P. Czemu modlitwe záwie-
ramy slovem Amen ? O. To
slovo wšelka modlitwe záwie-
ta : á znásy / Niech sie táč
ostánie.

ROZDZIAŁ VIII.
O Pozdrowieniu Anyel-
skim, ktorego początek,
Witay, lubo Zdrowá
bądź Márya.

Pytá

Pytanie. W kim nadzieję
Twoję po Chrystusie po-
stawisz?

Odpowiedź. W opiece albo
obronie Niaswietłey Panny
Wogarodzice.

P. Czemuż to? O. Ji ona
jest Matka y porzedniczka
nasza.

P. Jestże Matka sprawie-
dliwych / czyli grzesznych? O.
Jest obciema Matka.

P. Jako jest Matka grze-
sznym? O. Abowiem te z grze-
chu wywodzą y z Synem iedną

P. Jako jest Matka sprawie-
dliwym? O. Ji te wtwierdza
y posila mlekiem łaski; Jako
grzeszne zachęca y powabia
mlekiem miłosierdzia.

P. Możeż kto złe zginać /
Ktoży jest nabożny ku Niaswiet-
łey Pannie? O. Kto ma pra-

W 4   możliwe

91 Kátechism ábo
wǫdziwe á giuntowe fu niey
naboż křstwo / nie może zle
zǫlnąć.

P. Czemuž to z O. Bo nie
może bydz welizon z ličby
Synow Bożych / ktory nřst z
Synow Pánnę Máryę.

P. Což názwář prawdiř
wřm á grěntownym nabożeńř
řtwem fu Máter Božey z O.
Ktore nřst z násladowáńm
cnot ley řlęgłone.

P. Dofřęze ná tym co dářř
Korónę lubo Koráńec ot ma-
wiáć / áby go práwym Synim
lubo Cerká Mářř Božey ná-
zymano z O. Mřli řie řto řwa
w řále grzechow.

P. Czigož wicęey potřzibá z
O. Trzeba řie obieráć w po-
bořńořci / w pokuřze / w sy-
řtořci.

P. Což tedy má řynić ten
řtort

Náuka Chrześcijańska. 92

Ktory leży w grzechu / powinienie opuścić Rozaniec? O.

Byłamniey / ale ma prosić / aby mu Matka miłosierdzia zjednala struchę y nawrocenie

P. Btora jest modlitwa Pannie Maryey nayprzyjemniejsza? O. Pozdrowienie Anielskie.

P. Aniołże ie wynalazł? O. Nie Anioł.

P. Czemuż ie Anielskim nazywała? O. Ji tego pierwsza Głos Anioł wymowił: że ie sam Duch swiety wynalazł.

P. Dawnaż to modlitwa? O. Dawna zaiste / zataz od pogarbu Kościoła.

P. Czemu mowiż ie Pannie Maryey nayprzyjemniejsza? O. Jie wznowia y przypominá ono wesele / ktorym prawie o-
plywasł

93 Kátechism ábo
piewálá / zrozumiałóſſy zá An-
teſt m obwieſzgeniem / táles
mnice Wcielénia Syná Božeo.

P. Co zá pożyteľ z niego bles-
zemy? O. E brone przeciw
ſatanowi: tudzież y láſſe
Matki Božey pożyſkuiemy.

Wiele ma gheć tá mo-
dlitwa? O. Trzy gheć.

P. Która ieſt pierwsza? O.
Zerowa bądź Marya / láſſe
pełná / Pan z toba, Te gheć
Anioł wymowil.

P. Która ieſt wtóra? O.
Błogóſławioná ty między
niebiaſtami: y błogóſławion
owóć z tworá twigo.

P. Kto te gheć opowiedział?
O Święta Elzbieta Duchem
Bożym nápełniona.

P. Która ieſt trzecia? O.
Święta Marya Matko Bożaj
modl ſie zá námi / ác.

P. Kto

Nauka Chrześcijańska. 94

P. Kto te przydał? O. Ro-
sioł święty Duchem Bożym
sprawiony / na Koncyljum E-
ph tem roku 436. potępiwszy
Nestoryusza Czarogrodzkiego
Biskupa bluźnierce / i takich
p. Marcia nie Boża Matka
ale tylko Chrystusowa Matka
była. Spólnie go potępiwszy
przydałi Wyćwieceni do
Pozdrowienia Anielskiego?
Święta Marya Matko Boża
módl się za nami grz. Animi-
z. A Nestoryusowi z Biskupa-
stwem złożonemu / y przez wy-
gnan. m. w Erecce robacy ie-
zyl roztrząsali / y wszystko ciało
tego zgnilo.

P. Co się rozumie przez
pierwsze słowo łacińskie w
Pozdrowieniu Ave? O. Toż
co Witaj / raduj się / wesel się.

P. Czemu tu radości Pan-
ek

55 Kátechism ábo
ne Mátka wzbudzamy? O.
Albowiem to niewymownego
wesela máterys / Wcielanie
Syná Bożego.

P. Co znaczy Imię Mátka?
O. Toż co gwiazda morza.

P. Połaj iáko tey to názwie-
sto zgodne? O. Ji ona nam
świeci / by gwiazda / ná tym
ciemnoburzlwym morzu tego
świata.

P. Czemu się nazywa łaski-
pełná? O. Ji ma nazagney-
ła łaskę / ná / wšytkie Anioły /
y wšytkie światy przysięgły
Boże.

P. Miałáż ta zámśe? O. W-
owšem miała od samego po-
gęcia: áżkolwieś darrow iá-
si / zámśe się tey przyczyni-
ło / od pogęcia Syná Bożego.

P. Coż to jest / Pan z tobá /
O. Osobliwa przytomność
Boża.

Nauka Chrześcijańska. 96
Boska: napełnia cię wszelkiem
błogosławieństwem.

P. Co to za osobliwa przyto-
mność? O. Jest przytomność
wszystkiej Trójcy Świętej.

P. Obitani to? O. Ji Ojciec
jest z nia iako z Ojca Syn
jest z nia iako z Matki: Duch
Święty jest z nia iako z świa-
tnica swota

P. Czemu mówiem: błogo-
śławionas ty między niewia-
stami? O. Obrana bowiem je
wszystkich białychłom / aby
pozela Syna Bożego.

P. Czemu lepiej? O. Ji
zniosła przekleństwo / które na
nas pierwsza białagłowa za-
ciagnęła.

P. Masz wszelaki stan biał-
ychłom błogosławic Na-
świetła Panna? O. Konie-
cznie y osobliwie mimo wszystke-
J P. Cze

67 Křeckřim ábo

P. Czemu ta bio t řawle mäs
ta w itanie matie řstem žyace

O. Ži im v ořššäč zwetřä
blogošlawie řšwo przy coozer
niu dziareř.

P. Czemu ta Panny w řšlnie
pořdeawie ř mäsä. O. Aby im
dar w blogošlawie řšwo wpro
siřä nä ochrone cyřššeci.

P. Czemu wdow? O. Ži
im wprařä poćieche y obcone.

P. Co to ieř äby mowiem
blogošlawion o wde žywotä
twego. O. Wyznawam blogošlawionego Chryřtusa Jezu
řa / w řšelliego blogošlawie ř
řwä řprawe.

P. Czemu řie Pan Jezus nä
žywa owocem žywotä Panny
Märzey. O. Abowiem iäřo bez
näřařenia drzewä / y owęent
ř wielka ořřäřa tego / owca
ř mego pochodzi y wprařä

Täř

Nauka Chrześcijańska. 93

Tak bez naruszenia łamiesz
słowa Przegrysy Matki swej
z niej się narodził.

P. Czy y druga wzięcynie?

O. Zbowiem Pan Jezus jest
owoc żywota który nam Pan
na Matkę jego z siebie wydał.
Jakożiny daleko od onego owocu
który smiercielnego, którym
nas niekiedy wstrząsa.

P. Kto ten owoc wzywał
błogosławionym? O. Pan Jezus
względem natury ludzkiej de-
daje sam w sobie / ale Jezus za-
wsze błogosławi ony.

P. Kto go na wieki nie bło-
gosławi y wielbi? O. Anio-
łowie / ludzie / y wszelkie stwor-
zenie.

P. A my idziemy się od niego
błogosławić / czy przedtem? O. Icałnego brzo-
wego / y wiecznego

J.

P. Ja

99 Kátechism ábo

P. Jákož go dostapiemy? O.
Jeśli go y my chwalić y błogo-
ślawić będziemy ze wszytkiey
duże y ze wszytkiego serca.

P. Jáko sie to pozdrowienie
Świętśhey Panny zawniera?

O. Święta Mária Mátko
Boża! modl sie za nami grze-
śnymi teraz y w času śmierci
naszey.

P. Kiedy to dokończente po-
ściół do pozdrowienia przy-
dat? O. Już sie wyzey powie-
dzało/ że na Concylium Ephe-
siem / potępiwszy Nestoryu-
śa heretykã ktory bluźnił że
Panny Mاریey nie trzeba
zwac Bogarodzicą. A temu lat
1211 Po ktorym niebożnikã
gonnym potępieniu: Wszytek
Synod nábożnie zawnolał:
święta Mária Mátko Boża
modl sie za nami grzesznymi / zé
Od tego

Nauka Chrześcijańska. 100
O tego Gęsu Boga ci światy
tey zażywa.

P. Jakiż sie do tad tey hre-
tetycy poupernie xianu a?

O. X. samci wsi ni mowa,
ktę y tudzież przymlę ma/
cierzyński wty ni winnymi /
Młote Boga ile pżemaga
ogłashia.

P. Na co mowieny: modl
sie za nami grzesznymi teraz O.
Abowiem kufna! abychmy co
dnie gdy bue godzina / te mo-
dlitwy do Panny Czystey pou-
ptarzali.

P. Na czemu to dobtemu?
O. Abychmy pomineli że na
kážde gogzine Waszego rätun-
ku potrzebuemy / Ktorego za
tey przayna dostepujemy.

P. Czemu przydaniemy: y Gę-
su śmierci naszey? O. Jż iesli
kiedy tedy na ten Gęs tey.

Jż pomoż

101 Kátechisin ábo
pomocy potrebuemy.

P. Čemu ná ten čas nabáti
zley? O. Jś dušny nieprzytá-
čiel nausilnley y tle přemožey
ná ten čas ná nas bedie náste-
powát wiedzac že poty kres
tego pokušom : aby nás do de-
sperácyey přywiodl.

P. Wáym že nám ná ten čas
Máta Boža bedie pomocná?

O. Doda swiáta / rozumu /
doda y wětechy ná přeciw strá-
šney ámterci / y nie přytáctos-
tom dušnym / ná požáctie nes-
diney duše / vsiluje kra-
žacym.

P. Co tešáe potym; O.
Zledná nam žesáctie z tego swiá-
tá šasáliwe.

P. Daš nam tešáe co ná-
to potym; O. Jezusa Pána
owoc žywotá swego blogosá-
wioný / potym wygnániu nam
okáže.

P. Mo-

Nauka Chrześcijańska. 107

P. Możeili mi to iakiemu przykladu obiaćnić: O. Niezgliagonymi / Naprzyklad swietego Antoniego swietey Maryey Wgniaćkley swietego Miłofotia z Tolentyna I innych bardzo wiele.

ROZDZIAŁ IX. O Odpustách.

Pytanie. Co jest odpust / Odpowiedz. Jest uwolnienie od karania za grzechy winnego / z karbu kascielnego.

P. Wyloz mi to? O. Abowiem Sakrament pokuty nie zawnie calowicie karania gladzi / za grzechy winnego: ale cokolwiek zostaje lubo tu / lubo w Czystcu wyplacac.

P. Skadze wity ma odpust moc / uwolniac winne karania?

O. Štárbu dosyc vyzniená
Chryštusa y swiatych przyja-
ciol tego.

P. Gdzie jest štárb? O.
Jest przed obecnością Boga
zawsze przytomny.

P. Jákž to rozumieć? O.
Abowiem Chryštus wytrzy-
mawšy tak wiele štárbu / á
nie mǎiac żadnego grzechu / zo-
stawil dla nas dosyc vyznie-
nia / ktorych nam Bog docho-
wypá.

P. Przebierzeš się kiedy ten
štárb; O. Nigdy.

P. A to gema? O. Abowiem
dosyc vyzniená / nieškońco.
ny sa wagi; nie tylo náwy-
plázenie y nagroda prze-
stępníštednego swiatá / ále y
wólu górbu byty.

P. Zato ma Fluz / y moc ná-
šafunek tego štárbu? O. Naga
wryšy

wyższy Pasterz.

P. Atoż mu ja dał? O. Chrystus Pan.

P. Kiedy? O. Podkładał Piotrowi klucze do Królestwa niebieskiego; Na ten czas je dał y następcom Piotrowym.

P. Małejż władza! pozwól, łąc odpusty, do kluczy Królestwa niebieskiego O. Aż nieganie.

P. Wytoż mi to? O. Żś od, dała chwiałeś Karania / Który przekładał do Królestwa niebieskiego.

P. Byłyż na początku Pościoty / A Chrystusowego odpusty zwoy-gánye? O. Były aż nie tak zwoy-gánye ani gęste.

P. Ciemu to? O. Abowiem za ledwie grzeszyli; y to grzechy choć nieciężkie / wielkimi pokutami nagradzali.

P. Jako

205 Kátechism ábo

P. Játo to obidaniag? O.
Napřýklad za jeden grzech
smietelny, siedm lat pošuty
názuagono.

P. Možeš Papiet ná vpodo-
bánie pozwálat odpust? O.
Nie može.

P. Czegož tedy dopozwole-
nia potrzebá? O. Potrzebá
řuřney á vwařney přyzny.

P. Czemuž tego potrzebá?

O. Js ontest trio řáfarzem:
přetož powinen tylo řáfo-
wac / wedlug woley Páňstey

P. Atořaz jest wola Páňsta:

O. Aby tylo dla řuřney přyz-
ny / pozwolono wvolni nie
řarania / bo by to řacey bylo
řořprařanie nie řafaneř

P. Tedyč podobno niewřy-
řtie odpusty řa p. wne? O.
Ny mamy pošpoliće rozu-
mieć že řa pewne / řařnie ná-
dane.

P. Cze

Nauka Chrześcijańska. 166

P. Czem to? O. Bermany rozumieć, że ich Dąpić bez słusznej przyczyny nie pozwolą i w tym nie będą.

P. Jakiej sposobności do dąpienia odpustom potrzebą?

O. Potrzebą naprzód, aby słowem to wykonał co przysięgi nałożono.

P. Coż takiego bywa? O. Wodliwość, post i śluby w tym rzeczy podobne.

P. Potrzebą te rzeczy odpustowi będąc wiaśnie Bóg? O. Nie do końca potrzebą: ale to lepiej w mądrości.

P. Ażali na tym nie należy, aby pro był wiaśnie Bóg, ić odpustu dostąpić? O. Wstać to rzecz ić Boga odpust otrzymamy i że ma być wiaśnie Bóg.

P. Czy pomożne odpusty
dušom

109 Kátechism ábo
duřom zmárlým? O. Ták leř
bez řádného pomáření.

P. Pomáření duřom ták
zbáwlonym iáko y potápionym
O. Nie pomáření.

P. Czemu nie? O. Jř obá
řany nie naleřá dó odpustow.

P. Wywiedz mi to: O. Je
duře błogoráwione / nie máia
bługu řádného náwyplácente:
potápione zaste máia / ále ni
gdy nie wyplácony.

P. Jáko duře w ayscu beda
će rárujemy? O. Przez przy
řyne ábo per modú suffragij
iáko mowia pořpolície.

P. Jáko řiz to rozumie? O.
My ofiárujemy ř řarbu Ro
ácielneho dořyć vřyntenie / áby
im Bóg dopomágal.

P. Nie pomoga im tedy nie
omylne? O. R owsšem / ábo
wiem iá Chryřtus przyrac przy
oblecal.

P. A řie

Náuka Chrześcijańska. 108
P. A tedy duży są Proci się
modlimy niemając w Gyscu? O.
Ná ten czas nie radimy zastrugi
naszey i bo bádzytey potrzebne
mu oney wozelanie.

ROZDZIAŁ X.

O miłość.

Pytanie. Ktora jest trzecia
cnota głowiekowi Chrześcia
ńskiemu napotrzebniejszy?
Odpowiedź. Jest miłość.

P. Ciemu ja napotrzebniejszy
nazywają? O. Je jest naprze
dniejszy niżli cnotami y dła
kami Bożymi.

P. Może być miłość y
Władziciel bez miłości? O.
Może.

P. Może być miłość bez
Władcy y Władziciela? O. Nie
może być y owsem ani bez
Laska

209 Katechizm Aba
kajet Bożey

P. Błogosławieś ma miłość i
błagie zbawion? O Błogos-
ławieś trwa w miłości zbawion
będzie

P. Jaka to jest O. Abowien
Błogosławieś trwa w miłości
jest w Bogu i Bog w nim

P. Co są inne cnoty bez miło-
ści? O. Są i takie cnoty bez miłości.

P. Czemu to? O. Jakiś ma-
łost bez miłości; a przez mi-
łość ożywiają się.

P. Co jest miłość? O. Jest
cnota która miłujemy Boga
nadewszystko; a bliźniego iako
nas samych.

P. Coż jest miłować Boga
nadewszystko / i całego serca?

O. Jest chcieć całego serca
wszystko / a miłować Boga.

P. Może być i tak miłować
Boga nadewszystko / O. Jak
komuś

Nauka Chrześcijańska. 119
gownie może: tak nieustannie /
iako matry y wżony.

P. Jako możemy rozemnie /
iessli Boga całym sercem mi-
luemy: O. Potrzebne znaki
po których pochodzimy iessli
przyjaciela szczerze miłujemy.

P. Ktoreż to są? O. Przyjacie-
la miłujemy: iessli onim często
mylemy: iessli do domu do sto-
łu: na rozmowę z nim wżescia-
my: a tajemnic naszych by na-
szych iemu sie powierzamy

P. A także się wzajemem Bo-
gą? O. Niemal także.

P. Wywiedz mi to. O. Jes-
gli o Boga często y ochotnie my-
ślimy: do domu iego: do stołu
iego wżesciając: iemu serce
szczerze odkrywamy: na ten
sposób go prawdziwie miłujemy.

P. Ktoreż są rzeczy mu na-
szemu miłość okazujące? O.

Rz.

Ktoreż

211 Kátechism abo
ktory za niego winítez goto-
wi brátcja brázennicy.

P. Dla czego my powinni
blizniego milowác? O. Ze
jest żywym obrazem Bozym.

1. Pierwsza druga przyczy-
na. O. Jest okup krwi Sy-
na Bożego i temuż włożony.

P. Czy trzecia przyczy-
na?

O. Zostechmy głontami ie-
dnegoż ciała: i brátcja iednego
Wysá iedney Matki.

P. Co to jest milowác go iáko
siebie samego? O. Zycemu
wszego dobrego, iáko sobie sa-
memu. Dopomagác mu iáko byś
sobie ięczył od drugiego pomo-
cy: Nawet mu ięczył ścieśnia
y dobrego mienia wpelać iego.

P. Jáko oświadcamy ście-
rze prawdziwą miłość na prze-
ciw bliźniemu? O. Jesli nie
tylo słowem / ale y czynkami
prawdzą

Nauka Chrześcijańska. 112
prawdziwie mu pomagamy:
dźwigać y ochroniać wpy-
stkich niedostatkow jego.

P. Jakiż ieżze? O. Jeżeli
się radowiemy z tego szczęśliwe-
go powodzenia/ a smacimy z
nieśczęścia.

P. Jakiż go nabardzemy miło-
sem? O. Jeżeli ile nas być
może/ on go z bładu y grzechu
wzbawiamy

P. Powinnichyśmy nie przy-
jaciela miłować? O. Powin-
nichmy.

P. Jakiż to wśak mówią że-
chmy tylko powinni bliźniego
miłować? O. Pod imieniem
bliźniego/ nie tylko się przyja-
ciel rozumie: ale y każdy cło-
wiek/ który takimżolwieć ipo-
sobem z nami łączy.

P. Jakim sposobem nieprzy-
jacieli z nami jest łączy? O.

Prz

że jest

Je też nam brátem po Jádá-
mie : też y brátem w Chry-
ście

P. Które znáki miłości po-
winnichmy nieprzyjacielowi
pokazować? O. Powinnichmy
go przynamnięć rąkować. Po-
winnichmy się za niego modlić
złapać go y się za wpytlich
modlimy.

R O Z D Z I A Ł X I

O Dziesięciorgu Bożym
Przykazaniu o gólnie.

Pytanie. Przez kogo nam
Bóg podał Przykazanie
swoie.

Odpowiedź. Przez Mojżesza.

P. Gdzie podał? O. Na
górze Synáji / w ogniu / gro-
mach / y błyskawicy.

P. Ciep

Nauka Chrześcijańska. 114

P. Czemu przy tak ognio-
wych snach podane ē O Aby
do chowania pilnego on lud por-
buził.

P. Na cym náprzed to dŹie-
ściotora BoŹe przykazanie by-
ło napisane ē O. Na kamien-
nych tablicach.

P. AtoŹ ie piŹat? O Pálec
BoŹy.

P. PowinniŹechmy Chrze-
ścianie wŹytko to przykaza-
nie/ zupełnie wnieć ná pámieć.

O. PowinniŹechmy przynamniey
Źáme iŹtote tego.

P. CzemuŹ to: O. Ze teŹ
náŹŹat prawidła ábo regu-
ły / ktora kaŹdy przy Chrze-
ście wyznał.

P. Źako te Eto Źnádnie Źa-
chowáć y wypełnić moŹe. O.
Źiałt ie gęŹto przed oczymá
Źymy jako iáŹie Źwierciádlá
K 4 żywo

115 Kátechizm ábo
žywota wystáwac bedzie.

P. Czemu te swierciably ży-
wota nástawa? O. Žiw nich
ppátrnádcnamy mázli mníe
nia nárege: ísliz chubegá
žrligáie mészara.

P. Jákóž do tego porynemys
O. Žiwizádu násumienas
wypetymáie sá ualidny íz
žpáelne wáletali ábo wáym
nie wátrá-li.

P. Podobnáto tzez áby Pá-
ždy te pzwázáma wypelnit s

O. Podobná z wásum láwó.

P. Jákó to láwó? O. Ábož
wásew przyfázénia tego ná sa
žizlie z pomoca láspí tego.

T. Cožé pészé přifázánia
žóžgo? O. Jákó wédzit ná
žámowác ludzie od złego.

P. Kátery drugí? O. Pobu-
ždác by ostrega do dobrego.

P. Átory tzez? O. Błogaz

žáá.

Náuká Chrześcijańska. 116
Gosławieństwo duchowne y do-
słone.

P. Jako to rozumieś O. Ję
przyobiecał Bog błogosła-
wieństwo tym którzy zachowa-
ją przykazanie tego takoy prze-
kolestwo występny.

P. Należym zawiść to błogo-
sławieństwo? O. Należym
w nich żyć y w spokojnym.

P. A powierzchownie na czym?
O Należym dostatku w rzeczach
doczesnych: y w różnym innym
dobrem mianu.

P. Który jest ostatni pożytek
zachowania Bożego przykaza-
nia? O. Żywot wieczny.

P. Jako tego dowodzisz? O.
Ję słow Pańskich: jeśli chce-
cie wnieść do żywota, chowaj
przykazania.

P. Co Bog zachował prze-
stępcom? O. Przekolestwo y
śmierć wieczną.

R. O.

ROZDZIAŁ XII.

O Przykazaniách ná pierwszey táblicy.

Pytanie. Powiedz pierwsze
przykazanie:

Odpowiedz. Jam jest Pan Bog
twoy: nie bądzisz miał Bo-
gów obcych prz demną. zc.

P. Co nam rozkázala tym to
przykazaniem? O. Bogu cześć
y chwale dawać: a onemu sá-
memu wiernie służyć.

P. Czemusmy mu powinni
wiernie służyć? O. Względem
stworzenia/ zachowania/ odświe-
żenia: y dla tych podobnych
niezliczonych przyczyn.

P. Dosyć ie ná tym cześć y
chwale temu wyznadzić? O.
Nie dosyć ale także służyć /
przez

Nauka Chrześcijańska. 118
przez Wiara / TADziele. y HIs-
loac miac sie tu niemu.

P. Ktoż by przeżyciu temu
przeżyciu gusca? O. Ktoż
by z Wierze powatpiwala y
blada.

P. Ktoż by teściu proz tych z
O Ktoż by sercem Wiare wy-
znamala / wsty sie tey zapierala
dla bożatni / smierci / lubo gę-
go infego

P. Ktoż by teściu? O. Ci co
Zalegi heterockie gytala.

P. Tym przykazaniem są
zabobony kazane? O. Ko-
niżnie są.

P. Ktoż by zabobonny
nazywał? O. Ktoż pewny
mi słowy lubo przymawianiem
thca co ład przyrodzenie
wypni.

P. Dział to takim przytę-
nem? P. Ktoż by wypnia
pę-

119 Káteechism ábo
le pewnych flow lubo fártel ná
šlegente febry y rožnych nie-
mocy.

P. Dáý druzi? O Atorzy
noša pewne žáččtery / rozuo-
mírac ie im žadna štrzelbá nie
žáškodži.

P. Cieškolí tácy grzeša?

O. Smiertelnie grzeša, po
nápomnieniu.

P. Godziš sie! Agnus Dei
(táko zwyčajnie mowiewy)
ná sobie uošic? O. Ž owšem
godzi.

P. Čiešnuž? O Že to los
šćitol poštánowił ná přečím
šátom y innym przygodom.

P. Godziš sie ná sobie Ewán-
gelia ewistego Žána nošic?

O. Godzi Eledy to štož nabo-
žestwa čynt.

P. Godziš sie przez rzešota
wtožyci abyš sie ožłozieim
bowie

Nauka Chrześcijańska, 116
dowiedział? O. Żadna miara
niegodzi bo to szere w-my-
sły diabelskie i ażo y ołow lać.

P. Modzi się w sny wierzyc?
O Nie godzi! bo to szere
plotki / głowieka lekkomyślnego:

P. Jak ciężko grzecha Flori
przez gupstą y ząbobony lubo
białogłowy / lubo męscyżni: ku
sobie zachęca; O Wprutnie
ciężki grzech śmiertelny y wie-
rutne dzieło diabelskie.

P. Czego nam zakazują ony
mit słowy: nie będziesz sobie
ganił rycia albo rzeszy? O.
Zakazują nam białwanom po-
ganiści.

P. Jestże tu jakiś strony
obrażow Bożych albo świętych
tego? O Ani otym myślić: y
owsem one aćle jest rzecz
świeża y poborna.

L

P. 116

121 Kátechismábo

P. Čiá coť se teť obrázy i go-
dza? O. Čiá náučé ludé pro-
střed: y ná čwizenté y pobudé
ludé pobožných.

P. Čiáko se w iobudžáti pobo-
žni ludé / y k učeniu? O. Ku
násladowáníu swiatých: y ku
ich učeniu?

P. Wbiásnito iáskiem přypo-
kládem. O. Pan Chrystus po-
stal obraz twáři swolej k ro-
towi Abágarowi.

P. Dá y drugi přykład?

O. Chrystus Pan wyrazil
obraz twáři swolej ná chustce
Maroni iáské y wšykého
čtáá swego ná pogrzebnym
přesčierádě.

P. Čiá coť to wgníl? O.
Čiá aby iáko iáke znamení
se w pomínkách y znáti niewymol-
owney milostí swolej / w lósti
se swiatým dochowane byly.

P. Jistě

Nauka Chrześcijańska. 113

P. Jestże część relikwii świętych zakazana. O. Nigdy niezakazana.

P. Jakże to? O. Abowiem Relikwie święte są iako ypo-
minki y klejnoty święte Pa-
tronów naszych / Którym część
y wszelką wdzięczność winnych
im oddawać.

P. Czym tego dowodzisz? O.
Że y sami Aniołowie Wąhscy /
wielce sobie poważają Relikwie
y ciała świętych.

P. Gdzie y iako? O. Anieli
Ciała Wąhczyny świętey same
z wdzięcznością pogrzebli.

P. Czy y drugi przykład?
O Aniołowie dla Ciała Ale-
musa świętego / Kaplice w pu-
styni wybudowali.

P. Potrzebaj się to Panu Bo-
gu i Relikwie pozostałe świę-
tych Aug y przyjaciel jego / tak

113 Katechizm ábo
gáimý y wielce sobie powaſa-
my. O. Boniegnie chce o-
nas tego / gdy y ſam ich pilnie
dochowýwa / áby byly wiel-
bione ná dzień ſmártwych
wſtania.

P. Kto ſie będyſi Relikwi-
ami ſwíetých / O. Czárci y zá-
ich natchnieniem y pobudka brá-
tetycy.

P. Czemuſi czárci? O. Ze przy
Relikwiách ſwíetých / musie-
li z trzaſciem y ſtomotnie z ciał
ludzi opytánych wſtepowáć.

P. Opowiedz wtore przykła-
danie Caſiſkie: O. Niebedzieſi
brać imienia Pána Bogátwe-
go ná dáremno.

P. Godziſi ſie pod gáſ przy-
ſiegáć? O. Godzi / ieſli przy-
ſięgá trzy kondycye będzie
miał

P. Ktora pierwſza. O. A-
by by

była pramodziwa.

T. Która która? O. Aby
była o rzecz rzeczywistą.

P. Która rzecz? O. Aby
była dla słusnej i użytecznej.

P. Jaki to grzech fałszywie
przystając? O. Jest grzech
śmierci i upokorzenia Boga.

P. Ciemu to? O. Że go wy-
piera i tak fałszywego świadka.

P. Kiedy to przystaje zabić
tego powinnemś być grzech
przystając. O. Nie powinien
bo przystając o rzecz niegodną.

P. Jaki jest grzech bez przysta-
wy wielkiej przystając? O.
Jest grzech perwersji.

P. Godzi się mówić: to tak
prawda i tak jest Bóg? O.
Kiedy się nie godzi.

P. Ciemu to? O. Że żadna
rzecz nie ma być Bogiem po-
tomiana: a ni co tak może być

127 Kátechism ábo
iáko Bog práwdziwego.

P. Godziš sie tak mówić?
Boday mie diabli porwali! ię
śliž prawdy nie mówię. O. Nie
godu sie mówić to iest przysie
gá z prześiectwem.

P. Atoży grzeša przeciw
temu przykazaniu? O. Atoży
folwieś przysiędze nie dosyć
synia.

P. Atoży ieżze? O. Ato
ży Boga ábo świętych tego
błaznia.

P. Przypomni drugich? O.
Co przez głowę / śmierć / rany /
y przez krew Chrystusowa przy
śięgáta.

P. Jeżze przyday? O. Ato
ży zámśe maia wgebie lub dia
bia lub Boga lez wáciwóch
lub święt^o którego / iáko Wá
lentego świętego / lub powie
trze / śmierć / plotuny / y tym
podobne flakwy. P. Coż

Náuka Chrześciańska. 114

P. Coż etych rozumieć co ayo
nia sluby Boga lubo swiętym

O. Tacy smiertelnie grzeša
i sli ich nie pełnia / náprzys
kias pularzymstwa.

P. A ierli kto obkłada slub
mając dobra wola dostć wzy
nie. O. Grzešy y ná ten czas
dybábygo nie wola do odwoł
ki przycisneta.

P. Czymże tego dowodziš?

O. Abowiem nápisano: Jes
eliš co Boga posłubił / nie
mieszkay tego wykonać?

P. Opowiedz trzecie przykła
żanie Pańskie? O. Pamietał
abyś dzień Sobotni swięcić.

P. Kiedy poażeto dzień sobo
tni swięcić? O. Od poażetia
swiata.

P. Cóż to? Ji ná ten czas
Błogosławił Bóg dniowi siód
miemu / y poświęcił go.

24

P. Cier

P. Czemu? O. Abowiem
dná onego odrocaymal od
wszelkiego dzieła swego/ które
stworzył.

P. Jaki náprzod Moyses
wto przykazanie dane było. O.
Wznosił ie ná ten głos Bog y
surowiey obostrzył.

P. Czemu ie znosił? O. Bo
pod głos bálwochwalstwa w
niemoli Egipskiej/ niemal
brło w zapomnieniu.

P. Jaki byłó perym obo-
strzone? O. Bo ie pod gásem
chować przykazano.

P. Jakiéż to srogie obostrzenie
rozumieš? O. Ze náwet tego
dná y strawy niegodziło się
gotować.

P. Czemu dzieła Sobotny
ná Niedzielný zámieniony? O.
Ná pámiatke zmartwychwsta-
nia Chrystusowego które w Nie-
dziele przypadlo. P. Ba

Nauka Chrześcijańska. 128

P. Dawnaż to uśtawa dnia
Niedzielnego. O. Wo samych
Apostolow.

P. Jaki tego dowodziś? O.
Ji Jan swiety twierdzi. że
był w zachwyceniu w dzień
Niedzielnny abo Pański.

P. Miał też ten dzień Nie-
dzielnny inże tajemnice? O. Ma
bardzo wiele.

P. Przypomni je? O. Był
dzień pierwszys tworzenia świata:
by dzień narodzenia Pań-
skiego był dzień Świąteczny.
Wiele ich też rozumie że tego
dnia Chrystus za swoy ostatni
odprawować będzie

P. Czemu dzień Sobotny Na-
świetley Pannie przypisany?

O. Ji sie w ten dzień / swia-
tło Wiary o Chrystusowym
Zmartwychwstaniu / w samey
Młocie Bożey / doskonale prze-
chowá?

showáto: gdy o nim wáyszy
wierni Wznowie tego zgola
zwarpili.

P. Jaki mamy dziesi Dzie-
dziny swieci? O. Jest spo-
sob swiscenia rozmaity.

P. Powiedz pierwszy? O.
Dzielnienie / y osobliwa
modlitwa na sie dnia onego
oprawiać.

P. Za jakie dobrodzieystwa
osobliwie mamy dnia onego
dziękować? O. Za dobrodziey-
stwa ktore nam przez on prze-
stwy tydzień Bóg okazał.

P. Powiedz drugi sposob
swiacenia niedziele? O. Spo-
sob wiedać sie / á przynajmiej mić
stuchać z grzechy.

P. Powiedz trzeci? O.
Miej swiaty náboznie stucha-
ć.

P. Powiedz czwarty? O.
Przy-

Nauka Chrześcijańska. 110
Przymuście Kławięty Sę-
ment. Co zdawał wygady-
wie wierni na rozda Niedzieli
byli.

P. Powiedź inże sposoby?

O Słuchając słowa Bożego
i obawiając się pobożnymi za-
wami i chroniąc grzechu wse-
lającego zwiastując piastwa zc

P. Ktorzy grzecha przeciw
temu przykazaniu? O Wszy-
stkie niemal stany ludzi.

P. Pomień niektóre? O.
Naprzed słachy! Ktorzy nie-
mal cale dni na grach piastwa
i ach abo na myślistwie trawia

P. Pomień wtory? O. Pa-
nie ich lubo gospodynie! Ktorze
wszystek czas poranny abo dopo-
łudnie na strojach lubo przyto-
wianiu marnie także zwłocząc
y czasu na msze święta nie stają

P. Pomień trzeci? O. Kupcy
i stróż

121 Kárechism ábo
Korze w ten dń si ná bárdzstę
ná ráchunfát siédza

P. Przypochiniy y drugie? O.
Kremienicy y im podobni
Inuie iacobni: Korzy ná ps
taństwie Fosterstwie / y táń
cách dñi áwiete trawie.

P. To mowiš o táńcách we
dñi áwiete? O. Bawie sie nim
nie iest to przystoynie dñi
áwiete áwieteć.

P. Zład sie táńce wsięły?
O. Od dyábla / lubo od węża
piezielnego.

P. Jáko to? O. Jż jáko on táń
y či co táńcula wężykiem sie
obrácajac y krażac Jáko Piotr
áwiete mowi: Kraży áby kogo
pożar J sam gart o sobie ze
znaw przed Bogiem; z kra
żetem iemie y z chodzytem iá

P. A zego náwiecey zábrá
niáta táńcow? O. Dla nieś
bespie

Nauka Chrześcijańska. 135
bespieczeństwa pożałować
Etoż się pospolicie przy takim
życiu wznajduje.

ROZDZIAŁ XIII.

O Przykazaniach, na dru-
giej tablicy opisa-
nych.

Pytanie. Wyznaj gwałtem
przykazanie pańskie.

Odpowiedź. Czcij Boga w
Miejscu swoim / abyś był dla-
gowieczny na ziemi.

P. Co rozumieś przez gdzie
im powinna? O. Wdziwość
i miłość z posłuszeństwem.

P. Jakąśmy im powinni mi-
łość i wdziwość oświadczać?
O. Wniekąd i powierzbom

Wniekąd

P. Czemu mówisz zwierzchno-
ści i wniekąd

133 Kátechizm ábo
y wnétrna? O. Bo nie dosyć
ná tym / że ich nie maš w nieš
nawisći / ále ie teš trzeba po-
ciešć y miłować / sama trzeba
odświadcáć.

P. Ktorzy sá w tym wystę-
pni? O. Ktorzy fałšywie y
mruśowato ná nie pátrza.

P. Ktorzy iejŝe? O. Kto-
rzy ich trwožia y despektom
w štatoni nie znosja cierpli-
wie / áni ošrywaja.

P. Jakosiny ich powinni šlu-
cháć? O. Šochota wiłka w
tym wšytkim co by nie bylo
przeciw wánu Bogu.

P. Dosyć ná tym / gdy im
bezštemy poslušnymi? O. Nie
dosyć: powinnišmy ie y w po-
trebách ich károwáć / y z šercá
dopomagać / á w niedostatkách
one ile przemožem opátrować.

P. Pošli to w nas poslušni-
stwo

stwo y miłość przeciw tobia-
com trwać ma? O. Az do
śmierci i y po śmierci.

P. Jaka to po śmierci? O.
Nesny powinni ostatnia wola
nieodwołanie wykonać.

P. Coś jeszcze? O. Potrzeba
im przystopy y wstawy po-
grzeb obryslić: a dufie ich
iż imiżnami / y innymi wstę-
pami dobrymi także nieod-
wołanie ratować.

P. Ktorzy przeciw temu
przekazaniu wystąpią? O.
Ktorzy dobrą pociechę rodz-
com iżnami rozpraszają: na-
mniey na ich dufie nie po-
mnie.

P. Ktorzy jeszcze? O. Kto-
rzy fałszami prawnemi / mało
potrzebnemi / drugimi prześka-
dzą / aby się ich ostatniej
woli nie stało wstę.

135 Kátechism ábo

P. Jakiego błogosławieństwa
stała od Boga dostępnia dla
tli rodzicom poslušne? O.
Trojákrego: Dózesnego / du-
šnego / y wiecznego.

P. Jáko dózesnego? O. Bo
im Bog dógowieczny žywot
przyoblecal.

P. Co wiecety? O. Bžge-
slime pćwódyente dziatek / ie-
sliby ie Pan Bog do stanu
málichństego powolał.

P. Co zá błogosławieństwo
dušne? O. Jž ácac y hćn-
tac rodzicow / iednála sobie y
Boga rozližna lástke Božá:
gdyž rodzicy sa namieštnicy
Božy.

P. Jákie błogosławieństwo
wieczne? O. Abowiem błogo-
sławieństwo / ktore od nich
otrzymáli / nie vstánie áž do
ostátalego duiá.

P. Já

Náuka Chrześciāńska. 136

P. Jakiego prześlestwa toś
dłżcom nieopuścił dostępu?

O. Takie dogiesnego i dużnego
go wieanego.

P. Potaż to? O. Takowi
bowiem aśtakroć spocą
sobie żywot przed aśm; a co
większa nieścaśliwie.

P. Wszak tu przez Wycha roz
sumie się nie tylko cielesny?
O. Tak jest, ale y duchowny.

P. Ktorzy są Wychami du
chownymi? O. Pasterze / Spo
wiednicy / Bapłani / y Nauc
zyciele.

P. Coż my im powinni? O.
One służyć / miłować / y Aus
chąć / gdy nas w tym napomi
nają.

P. Coż więcej? O. Mo
dlić się za nie; y o nich dobrze
mówić.

P. Ktorzyż przeciw nam
są; grzeszą?

137 Kátechism ábo
grzeſza? O. Ktorzy te obma-
wiaia: ich defekty rozglaſſa-
lac / y z przyaynkem.

P. Jakież przeſtactwo wiá-
nád takiemi? O. Kówné z
Chámem / ſynem Noego / Ktorý
ſie náſmiewał y poſzydzał z
oſkrytego Oycá.

P. Powinnaż to rzec gá-
kápłaná iádnálich obcyá-
tow? O. Powinna dla Chryſtu-
ſá / Ktore^o ná ſobie noſi oſoba.

P. Trzebaż proſić błogo-
ſławieſtwa od Kápłánów?
O. Koniecznie: bo go wdzięcza
w oſobie Chryſtuſowej.

P. Ktorých nád wzwyż po-
mientonych / pod názwieſtciem
Oycá mamy rozumieć? O.
Státſzych / y wſyſkich przelo-
żonych / iáſ duchownych iáko
y ſwieckich.

P. Powinaijeſmy im bydź
poſtus

Nauka Chrześcijańska. 133
poslušnym? O. Powinniśmy
Starym dla wielkych lat
doświadczeń a Przeciwnym dla
zwierzchności posłuszać się.

P. Atoż zowieś Przeciwnym?
O. Mistrze / Facy /
Właściciel / Wzrost.

P. Ktoży przeciw nim
grzeje? O. Ktoży cho nim
gądoza / abo te obywatela / abo
wiele z nich się wrogicie.

P. Co też powinni Przeciwni
przeciw poddałym swoim?
O. Powinni te nauczać
Boga / y dąć dobry przykład.

P. Jaki w tym wszystkim Pao
nowie grześć? O. Przypie
gając przed nim: nie przy
stojne rzeczy onym zleczać;
na pomste / Pradzięty / y tym
podobne rzeczy one pobudza
jąc.

P. Jakim sposobem Audy
M 4 y sus

y púšebnice zmyšli przećiw
Pánuom swoim gziścić? O. Z
pogarda, y ladaćto o nich
mowiac: á co sie w demu
dziele obeym też cwiárdiac.

P. Wymay pítie przetrá-
żanie? O. Tyle bedzieś zabił,

P. Czego tu záfazia? O.
Wśeláku go meżoboyśwa / y
nieślusznego kémie wylania.

P. Czem u to mowisz nieślu-
snego? O. Wo podgás godzi
sie zabić.

P. Ckasz mi to? O. Na
przyklad Sedziemu: ábo ná
woynie spráwiedliwej.

P. Meżoboyśwo jestże też
grzech cieśli? O. Jest náciż.
Ky między tymi ktore sie prze-
ciw bliźniemu popelnia.

P. Záfóz to? O. Zbowiem
twierdza że wola do nieba.

P. Czemuż to? O. Ze krew
nieślu,

Náuka Chrześciáńska. 140
nieustannie wylana / záciagnęła
pomsta z nieba.

P. Ztedyż to było? O. Gdy
krew niewinna Ablowá / wołała
przeciw Záimowi.

P. Jáko téżże wielkość grzechu
mżoboystwa obciążni? O.
Z osobne^o vgrýstá samantat /
ktory idzie za mżoboystwem.

P. W czym to vpatruješ?
O. W Záimie / ktory nigdy
nie mógł sie wypokóit / áni
bydž bezpiečný.

P. Móżež bydž mżoboystwo
zdratone? O. Z owšim
sam te Bóg gęsto wyiáwia /
choć o tym mżoboyca na-
mniey nie myśli.

P. Ztákie mżoboystwo na-
tęże y náskože? O. W pe-
kewnych / jáko též Wóit /
Beat / Syn / zé.

P. Wodžiz sie tedy zabić sie-
bie

141 Kátechism ábo
bie sáme? O. Nigdy nie godzi.

P. Godziż sie życzyć sobie
śmierci? O. Godzi dla Au-
suey przysięg.

P. Co to za Aueana przy-
szła? O. Biedybyłmy życzli-
wi Pana Boga dla Pana Bo-
ga / áby kto był uwolniony
od grzechów.

P. A Eudy sobie nie godzi
śmierci życzyc? O. Z niecierpli-
wości / z dyspatcyey lubo z to-
spacy: ábo wiec z iakiey niepo-
rządnej popedliwości gniewu.

P. Ktorzy gusiła przeciw
temu przysiężeniu? O. Te blas-
ległowy / które stardła sie iá-
kimiśkolwiek sposobem / áby po-
ziedły / ábo płod w sobie sta-
ły y poroniły.

P. Ktorzy ięże? O. Ma-
łki: które áż nie myśla o tym /
jednak dala przysięg.

P. Jakiż

Nauka Chrześcijańska. 142

P. Jakiż mogą być przysy-
ne? O. Przez bytęzną niepos-
wściągliwość / przez bytną
gniew lubo złościę i ad / albo
wiele przez nieostrożne dzwie-
ganie y sfofi.

P. Jakiż sąmi meżowie prze-
ciw temu przykazaniu grzecha?
O. Stogo się zbytne z brze-
mienna małżonka obchodząc.

P. Ktore teżże błęgiłowy
niezoboystwami grzecha? O.
Ktore przed rokiem wzięci do
łoża biorąc one dusza.

P. Ktoreż na koniec do tego
grzechu należa? O. Ci co w
zapalczywości y w nieznaśli-
wosci z bliznimi niepocho-
mowanie trwają.

P. Godziż się też potędyneć
odprawować? O. Żadna mi-
ta nie godzi. X owsem y w s-
tlich Chrześciana niewymownie
grzech obczydły. P. Dla

243 Kárechism ábo

P. Dla czego? O. Bo się prze-
jeń mizerny człowiek y ná ciele
y ná duszy wiecznie zátaca.

P. Opowiedz jeszcze przyka-
zanie? O. Nie będziesz cudzo-
łóżył.

P. Czego przez to przyka-
zanie zábraniáto? O. Wśhelá
Ciego grzechu nieczyłtego.

P. Czemu się nim brzydźte
mamy? O. Ji w nas gwałci
Łościot Ducha świętego.

P. Day druga przyczyne.
O. Abowiem ponieważ náše
głonki / se głonkami Chrystu-
sowemi: niegodna rzecz obra-
cać je ná zesłomocenie.

P. Komu krzywda / y obela-
żenie czyni / Pro się tym grze-
chem pára? O. Po świesceniu y
pomáházeniu / Ktore ná Chryste
y Bierzmowánia przyiał.

P. Day trzecia przyczyne? O.

Wszystko

Nauka Chrześcijańska. 144
Obrzypole plugaństwo / y sko-
mota obelżywa / która za tym
grzedem pochodzi.

P. Day trzecia. O. Złoty
wona sumienia / która po nim
wstępuje.

P. Jesteś cudzołóstwo cież-
sze nad porubstwo? O. O tym
nie nie wątpić / że bez poro-
wnania cieższe.

P. Dla czego? O. Ji gwał-
tosc małżeństwo / krzywdzi go-
w Sakramentowi.

P. Jesteś cudzołoznik przy-
wóprzysiężna? O. Zapewne
bo łamie miłość poprzysiężoną

P. Co nad to złego pochodzi
z cudzołóstwem? O. Niepokój
y zamieszki domowe: niepe-
wne potomstwo: nienawiści z
mężoboystwem.

P. Jakie karanie przypada
cudzołoznicy? O. Według
Bram

146 Kátechism ábo
Frásem rožných rožnie. W tym
zgodá / že wšedzie gárdlo trá-
ca: a po smierci ogień wiecny

P. A dáy to že sie grzech nie
wynurzy: bądźżeś łaski idá? O.
Nie omylne przelice wo
Bożie / które nie było na tás-
kie rodzice / ale y rá dziatko
ich spływa: na vkrázenie wy-
stępnych rodzicow.

P. Co náó to bywá? O. Nie-
gdy v żydow zá cudzołóstwá
háńubnie kámonowano.

P. Wpowiedz álobne pray-
kazánie. O. Nie bądźżeś krád.

P. Jestże krádzieś grzechem
śmiertelnym? O. Jest śmiera-
telnym / gdy co znázneho krá-
dna.

P. Jáko tego dowodziś? O.
Ji mowi Apostol: Slodzieie
y wydiercy Królestwá Boże-
go nie otrzymáia.

P. Cies

Nauka Chrześcijańska. 146

P. Czemu ten grzech nazywa
się niebezpiecznym? O. Że pro
szę raz wstąpić wprawi / nie tak
się łatwo z niego wywikła.

P. Co za obowiązek osobli
wie ten grzech na sobie pono
si? O. Ma te obowiązki / że
powinien to wszystko wrócić /
co temu wziął.

P. Czemuż to? O. Bo grze
chu nie odpuszcza / aż co
wzięto przywróci.

P. Czyliż ich wiele dla tego
grzechu na wieczne potępienie?
O. Bardzo wiele.

P. Czemuż to? O. Że wiele
oszustwa y wstydza drugich;
X chociażże za to pokutują /
jednak cudzego nie wracają.

P. Czemu z wielu bogatych /
potem do ubóstwa y niedze
wielkiej przychodzi? O. To
sta się z cięblawego Bo
77.   niego

147 Křechism ábo
šlęgo doposaenia.

P. Czemu to? O. Czesko sie
bortem przytrasia / ze prziko
sie kto spanoszy / choć nieślu
śnie! áni z Bogiem gromiący.

P. Co nazywley z Pana sy
ni w bogim? O. Cudzy groś
z własnym imięńany : zwia
soga Bieścielny.

P. Są też różne kradzieizy
O. Znapozie sie ich niemáto.

1. Wylicz niektore. O. Jest
śania prosta kradzieiz : jest
wydzierstwo : jest świato
kradzieiz.

P. Co nazywają prosta krad
zieiz? O. Gdy kto postrycio
nie co koczno zadržie / y przy
sobie zadrž.

P. Co jest wydzierstwo? O.
Cwałkowne rycy iáńley /
relacnie komu nálezytey / wy
dázie.

P. Co

Nauka Chrześcijańska. 148

P. Co jest świętość i dobroć?

O. Przykazywanie sobie rzeczy takiej świętej / lubo też nie świętej / byle z miejscą świętego.

P. Co się święci przez słowo Bractwo i rozumieć O. Wjść. Ii żyć niesprawiedliwy / albo handel niesłuszny.

P. Ktoży przeciw temu przypisaniu grzesza? O. Panowie y wboży; wieley y mali. Ii niemal z każdego stanu ludzie.

P. Czemu o wielkich ludziach smieć twierdzić? O. Ii y same Biciażet / Atolewie / y Petentaci / nieznośnemi podatkami y bogie poddane ni słusnie obciążeni / y niśca: zwiażet przez żydy / Szarendarze.

P. Co mówisz o Wziedzie? O. Ten często dobrą pospolitą glebę kłóci / y na swoje pożytki obraca,

Wz

P. Co

P. Co o dzurach Wziednoscach? O. Oni zwęsi bydy łupieżcami á lub pospolity by pisaná wyisza

P. Co rozumiesz o Gedyach y Prokuratorach? O. Ci zgola z łoz iupia y niestrasnie nas grody bez żadnego polutowania / od tych co sie plawutal wpiasza.

P. Przypomnij Pradzieży w osobnych familjach? O. Kupcy opatrzeni zeladz domowa y mieszajacych iyskow.

P. Co rozumiesz o synach gospodarskich / slugach / y Ruzobnicach? O. Tak synowie gospodarscy / iako y zeladz / gdzie inoga y w tym y w owym / a stołroś gospodarza słužia y kupa. Zład mu y nieloro.

P. Przypomnij między polstwem Pradzieży? O. Ma

czem

Nauka Chrześcijańska. 150
czemielnicy miercie y na oś
co powinni wystawiać. Tak
że nasamotny na co ich namię
odrabić.

P. A o wstępnych żołnierskich
co rzecze? O. Aż sobie spo
nie mieczy / żargonowi nie prze
orywają? W dziesięcinach nie
fałszują / samych panów nie
oszukiwają.

P. Co rozumieś o żebrałach
y ubogich? O. Pod płaszcem
ubóstwa / wiele fałszywa /
y rozpust y nich inaydzie /
śako mówią / na trzy sbyły.

P. Upowiedz ośme przyka
żenie. O. Nie będziesz mówił
fałszywego świadectwa

P. Jestże cieśli grzech fał
szywe świadectwo? O. Nie o
tym nie wątpić.

P. Czemuż to? O. Abo
miej świadek fałszywy / oraz
grzech

151 Kátechism áho
grzeŝy przećiw Bogu' przećiw
ſeoziemu i przećiw obeliones
niu' przećiw Kráŝypopoliteyo

P. Jáko fałŝewie ſwiadok
poſŝyćiać O Wileńca nie
nawiećia i botáziua lubo po
ŝtráchem i pieniadzini i lubo
chciwoŝcia pobárfem.

I. Jákoż ni teŝ te fałŝe
Pan Bog nágrádiać O. Wileń
zidi iáwna fałŝia. wŝyl den
gim ná prŝptiao y vŝiánie
dávác.

P. Jákażia to ſámego tyłko
fałŝywego ſwiadociać O
Jákażia y wŝelkiego prze
wrotnego ſadu.

P. Jáko bywa przewrotny
ſad O. Przez ſeozie y ich de
krećia nieſpráwiedliwe.

P. Przez ſego ieŝcie bywa
ſad przewrotny O. Przez
práŝtyli, prokuratory, piŝarzy

152

Nauka Chrześcijańska. 152
gdy fałszywe przydaje y młodzi-
ta: odmowa: y używane
wystrzela.

P. Grzeszą ci wszyscy prze-
ciw temu przykazaniu? O. Za-
pewne: y czystość powinni
brać wrócić.

P. Czego tu nad to zażądał?
O. Ciekawego posadzenia bli-
źniego.

P. Jakiś się to tu zażądał?
O. Jakiś to jest nieświeży fałszywy
świadectwo: które sobie sam
o bliźnim wydał.

P. Jakiś grzechem śmiertel-
nym świadectwo?
O. Jest śmiertelnym: jeśli go
wielkiej rzeczy: z ładą takich
nie tak dowodów tak doiny.
Now: zapewne posadza.

P. Ciemu to? O. Bo tym
pokazuje: że sobie bliźniego
za nie nie ma.

P. Zład

155 Kátechism ábo

P. Kád to čísta posadka
ni možlo pochovať? O. S
nie: ani sa / z zdrasť / lubo
vne z seba zlošivého.

1. Day y ľahá prazyna
O Čistota pcha wrodzo
na ľahá prazyna / gdy to
nad inne chce byť správie
bližší wdziany.

P. Co ja ľahštvá ná tá
niebepiega choroba? O. Čá
stiac ľahého siebie y vster
bow swach.

P. Kád to byď rozumješ
stutegne ľahštvá? O. Boť
to ľahemná rzecz / ostro drus
gich poľadac: a do siebi ná
ni wdziet ani vpatrowac.

P. Čemu ni mamy šoro
drugich poľadac? O. Ne tá
ľahá pest. ptum neľah: w
ľahamy sie w sad Bož.

P. Day y druga tego przy
sune?

Nauka Chrz. Ścińska. 154

Pytanie? O. Bo te znają, które
podczas rozumienia są pewne
bywają na obojczych fałszywe.

P. Czyliż drugie grzechy
temu przekazaniu przeciwne?
O. Wskazywałam cię
na to przekazywanie.

P. Zawszeż jest klamstwo
grzechem sm. rtelnym? O. Nie
zawsze: bo podczas bywa żart
łowny y wygona.

P. Czemu te wygony są grzechem?
O. Jeżeli nikomu nie nie szkodzą
ale albo innemu: albo sobie rani
czy pożyteczne.

P. Które żartownym nazy
wać? O. Które dla wściekły
nie dla śmiechu czy dla błoty kto
dyrżęce.

P. Bywają także z grzechem?
O. Brzoza: ale powściągnięta.

P. Przypomnij grzechy dru
gie? Które są przeciw temu przy
kazaniu

155 Kátechism áto
Pazánlu tráfáta z O. Sa pod
řáduwáze y záuřnicy.

P. Co to leř podřáduwáze?

O. Ktorey obmawáta:ac y brá-
mútae drugiego / miloř zcho-
polna lubka tárga y rozrywa

P. Múř to bydz grzechem
úleřím? O. X owřem: ábo-
wíem P. Bog brzydzi řie tymi
co řieci mezgody.

P. Čemu teř tu zábránáta
záuřnictwa lubo poúlebfwa?

O. Že řie pořpolicie cuřtne y
mieřa z klamřtwem / to dru-
giemu przypřáta / řego nie
ma w řobie.

P. Jeřte teř to čleřři grzech?

O. Jeř y bářto řľodliwy /
zwlařřá w wielmořnych pá-
řow.

P. Jářoř to? O. Že te qřřto
ná řie podřáduwáta: y w grze-
chách zwlařřá w rořřácie one
řmećáta.

P. Poř

Nauka Chrześcijańska. 156

P. Powiedz y drugi iakk
griech temu przypisaniu prze-
ciwny? O. Jest składowanie.

P. Co to jest? O. Gdy kto
flawę dobra cudzą speci.

P. Jestie to ciężki griech?
O. Jest zaraża nader zła.

P. Czemuż to? O. Bo nas
stepuje na dobra flawę ludz-
ką: Etorą sobie drudzy nasz
żywot przekładają.

P. Coż z tego składowania
pochodzi? O. Nienawiść i
swary, zaborce.

P. Dosyczeż na tymu spowie-
dąc się zem tego oskaldował?
O. Trzeba mu nad to flawę do-
bra przywrócić.

P. Dla czegoż to? O. Ze
potrzeba błoga Etoras bliznie-
mu wzynił nagrodzić.

P. Jakkż ta nagroda ma byc?
O. Jestis co na niego fałszywie
powie

157 Kátechism ábo
powiedział to znova cdmotříc.

P. Ale jestli co prawdziwego
powiedział? O. Jestli tá rz
nie zgola táwna ořlá : tedy ier
duřé povinen mu řáve przy
vrěćć.

P. Jákoř tego dořáze? O.
Řáze zle mniemánie v tydř
przed řroczni go ořláwřł.

P. Grzeřýř ten co řřálute
cego řlucha? O. Ř bářzo, jest
go ch. ac řlucha.

P. Dla cego grzeřý? O. Je
mu jest nieřákó powodem do
řřálutowánř : ábo má z tego
nieřákóte vřodobánř.

P. Czemu tářim čieřli grzeřý
przypisui. ř? O. Abowiem čie
řřć řř z ztego cřyiego / jest
przeřiwřó miřóćci.

P. Coř tedy cřynić / gdy řřó
řřógo řřálute? O. Dobřá řádá
po řobie tářim znářiem pořár
řřóř

zaci / że tego nie rad słuchaj.
 Albo co innego wiać.

P. Z nie tak tym dęty? O.
 Jeśli rozumieś / że to będzie z
 pożytkiem / zwłazką gość nie
 zrowna: nie zawadzi może
 tak bezpiecznie zganic. Wielki
 nie przemożesz / przynamniey
 serce przeciw psalmuacemu w
 grunty: mójac z tego postę-
 pku polowanie.

P. Zgad te podobaj / że nie-
 ktorzy tak stoz do psalmu-
 ma? O. Czyż to niektorzy z
 ciardecie: chce sie nad inne
 przekładać: Ci ktorzy z niema-
 wiać: y z guiewu / chce sie ze-
 mieć: Niektorzy też z lekko-
 myślości: skoro co wstąpi / za-
 rżem przez drugimi wysłona.

.. A ciż też cieple grz fa?
 O. Nie nie warpić / bo powinni
 wpatrować niebezpieczeństwo

159   Kátechism áto
strony żywey sławy dobrej
blizniego / w które się łatwo
myślna mowa wdáć.

P. Opowiedz dzieślate
przykazanie Bóże. O. Nie
będziesz pożadał żony bliznie-
go twego.

P. Opowiedz dzieślate. O.
Nie będziesz pożadał rzeczy /
ány toley blizniego twego.

P. Jeżeliś się też to w innych
przykazaniach nie zamiera? O.
Również. Bo przykazanie /
Nie cudzołceś / téż także / Nie
Prádnij : tegoż zázánuia.

P. Czemuż się to znów po-
wtaża? O. By snadź niektoś
tę nie rozumieł / że onimi
przykazaniemi / tylko Bóg záz-
kazuje wzyńku powużdzo-
wnego.

P. Czegoż wlecey po nas wy-
śiągáto te dwoie przykazania?

O. Z áto

Nauka Chrześcijańska. 160

O. Dora znacie / iż zakazano nie
sylko wyznawć ale y woleć do
sudzolejstwa y kradzieży

P. Zakazanoż też y wlecieć
po myślenie o nieczystym i
fimi grzechu? O. Nie o tym nie
walczyć / zwlaszcza y myśleć y.

P. Czemu to zakazuje zwlasz
czą gdy kto nie ma woleć te
go czynić / o tym myśli? O.
Iż jest włożenie w rzeczy
ktorey nie wolno czynić.

P. Jeszcze wielki zamysł o
rzeczy nieczystey / grze
chu? O. Jesli nie użycie
y tobiowolnie / nie użycie grze
chu: ale rzeczy przybliża
gdy mu się sprzeciwia.

P. Ale jesli kto niedbale od
rzuci? O. Niekoniecznie jest grze
chu powściągnięciem / jesli nie
przyjstapi wlecieć do dobrowolności

P. Kiedy tedy bywa grzech
w? Chęć

161   Kátechism ál o
chem émiertelnym: O. Bledy
fro pészizgšy sie zezwała / y
cišy sie / lubo kocha chęć.

*O Kościelnych przyka-
zaniách.*

Pytanie. Oprocz wzmyš po-
mientonych / są też inne
przykazania?

Odpowiedź. Są przykaza-
nia Bożcielne.

P. Powinniśmy je zachow-
wać? **O.** Wšyſcy wierni
Chrześcćanie / koniecznie je
chować powinni.

P. Jakiey miary tá powin-
ność ábo obligá? **O.** Je ie
nam Boćciot iáko náswietšá
Máćá nášá Duchem Božym
zradzona / iáko wiernym sy-
nom swoim opisała / y chować
przykazała.

P. Wleś

Náuká Chrześcijańska. 102

P. Wieleż jest tego przykazań? O. Piecioto.

P. Które jest pierwsze? O. Dni światła od Zosciola postanowione świecić.

P. Które wtóre? O. Nissey świętey w Niedziele y we Śmierci z uściskiem Ruchac.

P. Które trzecie? O. Post wielki czterdziestowy y suchodni / także y przedawietne W. gile / iako y Piątki pościć: a w soboty od nieszczęścia się wstrzymać.

P. Które czwarte? O. Raz przynamniey przez toż własnemu Kapłanowi / abowiac innemu za tego pozwoleniem / spowiedać się grzechom swoim.

P. Które piąte? O. Przez naswiętę Sakrament / przynamniey raz w roku / a to około Wielkieynocy przyjmować.

P. Jestże proz tego co insey

169 Kátechism ábo
go od Rosciola przykazy e
O. Oprocz tych / iest y to / aby
zakazanych casow wsiela lubo
pod matzieskich y bankietow
nie oderawowano.

P. Atoż to sa casy? O.
Od pierwsey Niedzieli Ad-
wentowej aż do Trzech Kró-
lo. Od Wstępney Szety /
Aż do Trzewonney Niedzieli.

P. Co za pożytek z zachow-
wania tych czas przykazy-
nych? O. Pilni tego prze-
stępnego oswiadczenia wi-
de z potora / y z postrę-
stwem Chrześcijaństwa.

P. Co nade to? O. Przez to
siej z chwala Pańska y rzad
przygotowy tudzież y pokoy po-
spolicie zachowuje y panna za.

P. Co jeszcze? O. Tak wi-
co tem wstawom Rosciolnym
z miłości doświadczenia / żyjęt
miejemy ołczywania. RO.

ROZDZIAŁ XIV.

O Świętych Sakramentach Kościelnych.

Pytanie. Kto Sakramentów ustanowił?

Odpowiedź. Pan Chrystus.

P. Coi to jest Sakrament?
O. Jest niewidomey iśćci znać
widomy: fu naszym usprawiedliwieniu ustanowiony.

P. Kieyż Chrystus Sakramentów ustanowił? O. Wiele
te pod jego Mactwem: nie
które po Mactwie swem.

P. Na co te ustanowił? O.
Wz oswiadczenie swem przez
ciw ram naszym: y na lekarstwo
fu naszym zbawieniu.

P. Wiele uż Sakramentów?
O. Siedm: Chrystus /
Wiciz

155 Kátechism ábo
Bierzmowanie / Pokutá / Císto
y Arco Páństa / ostatnie Po-
máhánie lubo święte Dłey/
Baptáństwo / Matieństwo.

P. Z czego Sakramenta by-
wáia? O. Z trzech iákich iák-
ie by i materyy y z flow iák-
ie by z formy. Na przyklad / ná-
Chrzeńcie woda iest materya /
flowá sa iako formá / gdy mo-
wi ten co chrzci / Ja ciebie
chrzce w Imie Oycá y Syná
y Duchá świętego.

P. Któz materya y forme
Sakramentow opisał? O.
Chryśtus

P. Ktory iest naprzedni-
cy Stwór Sakramentow? O.
Laska Boia.

P. Były po wszystkie wieśi
y stany Sakramenta? O. By-
ły y w práwie przyrodzonym
y w Záconie Mórzebowym /
pogo-

Nauka Chrześcijańska. 166
pogotowiu są y w nowym.

P. Który jest wtóry skutek
świętych Sakramentów? O.
Cech lubo znak na duszy wy-
kazy

P. Wiele Sakramentów ten
charakter lubo Cech: wyraża-
ją? O. Trzy: Chrzest Bierze-
mowanie / y Baptyzm.

P. Kto jest Baptyzm Sak-
ramentów? O. Zwyczajnie
Baptyzm.

P. Czego potrzeba temu / co
przyjmie Sakrament? O.
Intencyę albo chcenia / y za-
zwolenia.

P. Co rozumiesz ó słym Bap-
tyzmu? O. Wprowadzić zły
odprawie Sakrament y Bap-
tyzm / ale Baptyzm ciężko grzeszy.

ROZDZIAŁ XV.

O Chrzcie świętym.

PY ánie. Ktora jest máterya Chrzta świętego?

Odpowiedz. Jest wodá przy-
rodzona.

P. Ktore sa pożytki wody
świeconey? O. Wymolnienie od
grzechow powstędnich / odda-
lenie siodeł dyabelskich / y ro-
żnych škod.

P. Ktora jest formá lubo
sposob Chrzta. O. Ja ciebie
chrzcie w Imie Oych / y Syná /
y Ducha świętego.

P. Ktorzy się zgodzą do
przyjęcia Chrzta świętego?
O. Wszyscy ludzie / y same nie-
mowlaká / Ktore bez Chrzta
nie mogą być zbawione.

P. Możesz się nagrodzić
Chrzest

Nauka Chrześcijańska. 168
Chrzest w wodzie bez wody?
O. Moze y w malych dzia-
łach.

P. Jakiż to wywodziś? O.
Theologowie trojaś Chrzest
twierdza: Chrzest przez wodę
Chrzest przez Ducha swietego
Chrzest przez wylanie własney
krwie ola Chrystusa.

P. Co jest Chrzest przez Ducha
swietego? O. Kiedy cło-
wiek dorosły ma moia wola
y pragnienie ochrzcić sie z skrę-
ta serdeczna / miłować Boga
nåde wszystko. Jedno / że do
Chrztu w wodzie przypisać nie
moze. Taki Chrzest równa się
Chrztowi wodnemu strony od-
puszczenia grzechu pierworod-
nego / y wszystkich smiertel-
nych / nawet y karania wiecz-
go / które za nie miał ponosić.

P. Co jest Chrzest krwawy?

P

O. Jest

169 Kátchizm ábo
O. Jest meczniſtwa i ná ſtorem
ſie krew dla Chryſtusa wylewa
w ſtorey ſie niechczony Me-
gennik miáſto wody chreſci.

P. Które ſa ſkutki Chryſtu?
O. Wopuſzczenie grzechu pier-
worodnego y wáynkowego:
wlanie láſki / cnot / y darow
Bożych / náwet y wſelkiego
ſarania zá grzechy.

P. Znoſiſ Chreſt zápat po-
ſedliwoſci / y inne vtrapienia
tego żywota? O. Nie znoſi.

P. Potrzebniſ ſa do Chryſtu
ſmottowie? O. Táſ teſt z v-
ſtawy Boſcielney.

P. Co zá powinnoſc Wych
ábo Matki chreſney? O. Je-
mie dawać dziecieciu: á przy-
tym ſtarać ſie o przyſtoyne y
chreſciańſkie ie^ſ wychowanie

P. Jáko roine ſa ceremonie
Chryſtu ſwietego? O. Sa tro-
iákie:

Nauka Chrześcijańska. 170
takie : ni które co : brześć po-
przedzają : iako Chmiele/
Rzecz na ciele y piersiach
tego łego chłopa wyrzucenie /
son w i sta klaczenie , sline
vst y vstu dotknięcie / a przy-
tym y różne modlitwy. Tru-
gie sa przy Chrście samymi :
iako wyrzekanie się świata / po-
mąszenie / wypytywanie ie-
śli wierzysz w Troycę świętą /
y chcesz się chrzcić. Niekto-
re sa po Chrście / iako pomąsze-
nie głowy Chrystem / białą
białą / świecą zapaloną.

ROZDZIAŁ XVI.

O Bierzmowaniu.

Pytanie. Jestli Bierzmowa-
nie Sakrament?

Odpowiedź. Tak jest.

P. Od kogo y kiedy postano-

Pa

wion?

171 Kátechism ábo
wione? O. Od Chrystusa ná
ostatney wieżerzy.

P. Co zá máterya do Bierz-
mowania? O. Jest Chryzmo
lubo Oley z Balsamem zmies-
zanym od Biskupa poswieconym

• Jakí sposob Bierzmowa-
nia? O. Naznacám cie zná-
kiem Krzyża: a powierdzám
cie Chryzmem zbawienia: w
Imię Oycá: y Syná: y Duchá
świetego.

P. Co zá skutki powierdze-
nia tego ábo Bierzmowania?
O. Łaska Boża y Cechá: ábo
znák ná duszy wyrażony.

• Ktorzy ten Sakrament
sprawiają? O. Sámí Biskupi.

P. Ktorzy sposobni do przy-
jęcia tego Sakramentu? O.
Wszyscy przed tym ochrzczeni.

P. Ktore są ceremonie do
Bierzmowania? O. Reki
Kładzie

Nauka Chrześcijańska. 172
Płodzenie / wderzenie w polu-
se / y smotr.

ROZDZIAŁ XVII.

O Sakramencie Ciała Pań- skiego.

Pytanie. Kto / y gdzie ten
Sakrament ustanowiono?
O. Pan Chrystus na ostatniej
wieczery.

P. Dla czego ten Sakra-
ment ustanowiono? O. Aby
była pamiątka: Naprzód prze-
dawnych doskonałości Bos-
kich: potem y tajemnic tak
stare^o iako y nowe^o testamentu

P. Jako Chrystus w tym
Sakramencie jest obecny? O.
Prawdziwie / rzeczywiscie / y
istotnie.

P. Co za rzeczy cudowne z sa
P s   wietals

278 Kárechism ábo
wieráta sie w tym Sákrámen-
cie? O. Napriod przemienien-
ia sie chleb y wino w Ciálo y
Brew Pána Chrystusowe. Po-
wtore chlebá przymioty zosta-
ta bez samey rzeczy. Trzeciá/
Ciálo Chrystusowe zámiera
sie nád tymiż osobámi chlebá
y winá zároveň tak wielkie/
tak wielkie jest w niebie.
Czwarta jest zupełnie cale w
každy Gostey / tak iáko y
w każdy kástce ley; y oraz
w rożnych Gostyách,

P. Co zá máterva tego Sá-
krámentu? O. Chleb y wino.

P. Co zá formá lubo słowá
przez które sie ástáte? O. To
jest Ciálo moje. To jest Brew
moje.

P. Jáko áesć powinniśmy
wyzadac temu Sákrámento-
wi? O. Gostá / iáko praw mo
Bogu.

P. Do

Nauka Chrześcijańska. 174

P. Dobrzeż to osobne świę-
to Ciała Pańskiego wystawio-
no? O. Dobrze: Naprzód aby-
śmy przez tę część powietr-
znią oświadczyli wnetrzną /
y zewnę: Wiare naszą opowie-
dzieli y wysnuli. Potem /
abyśmy przez Mękę y Śmierć
Chrystusową chwalebne zwycię-
stwo przypominali. Potrze-
cie / abyśmy naśladowali Bła-
żona w niebie tryumfujące.

P. Ktoż tego Sakramen-
tu pożywa? O. Chrystus
przykazał go wiecznym pożywać

P. Z którego przygotowania
potrzeba do przyjmowania te-
go? O. Ten co go bierze ma
być w łasce Bożej.

P. Przestawiaż gdzie po-
winni do przyjęcia tego Sa-
kramentu? O. Wprawdzie
nie przestawia: jednak wstrze-

175 Kátechism ábo
czyń do niektorego skutku te-
go Sakramentu.

P. Jako się ma kto zachować
przyjmąy go: O. Trzeba dzieł
czynienia Pánu Bogu za tak
zaczny dąć / y w sobie gotacy
áfekt pobożny / zwłászczá mi-
łosći wzniegáć.

P. Potrzebnaż to rzecz / ten
Sakrament dáwać świeckim
pod dwiema osobami? O. Pra-
wdá to / że było tego z dáwná-
m nie tylko pozwolono / ále y
przykazano: dla pewnych przy-
czyn; iáko y teraz zárownie z
wáżnych przyczyn Kielichá
świeckim záfázuię; poniewáż
oboygá sąfunek te^o Sakramen-
tu jest w mocy Bógciółá P.

P. Co to za przyczyny tákie?
O. Jest wzgląd ná vsćiwóść
tego Sakramentu / áby się
pod gáś tresunku Árew Páń-
ská

Náuka Chrześciáńska. 176
sta nie przelewáia. Nád to/
wiele takich storzy winá nie
tylko pozrywác / ále ani wa-
chác nie moga. Do tego : ná-
bárze wielu miejscach winá
nie máš. Námwet / áby lud pro-
sty nie rozumíal / żeby nie zu-
pełnie Chrystusa bráli pod ie-
dna z tych osob.

P. Jestie też Cíálo Pánškie
ofiára ? O. Jest ofiára / co my
Mša nazywamy.

P. Možeš sie to wywiesć / lu-
bo okazać / że Mša jest nowe
Sákrámentu ofiára : O. Zár-
dzo státecznie z Písmá tak stá-
tego iáko y nowe^o t. stámentu.

P. Czemu te ofiary swieta
pořánáwiono ? O. Zo przez
nie náwiesťa geń P. Boga
wyprzedzamy. Táž vřytecna
ná geń : radość y wesele E. E.

P. Jád dowodziš / że tá náša
Ofiára

177   *Katechizm ábo*
Osiárá jest nazacnteyša ? O.
Abowiem tá Osiárá jest Čálo-
pálenia / Dúek čynienia / v-
prašáaca / y blagáaca.

ROZDZIAŁ XVIII.

O Pokucie.

PYtanie. Kto ten Sakrament
postanowił?

Odpowiedź. Pan Chrystus
po swoim Smartwóchwstaniu.

P. Jestže to Sakrament po-
trebny ? O. Jest potrzebny
tym / którzy znova po Chrście
w grzech wpádli.

P. Na co pokutá pożyte-
čna ? O. Vwolniá od grzes-
chow / á przywraca pierwsze
zasługi y lástke.

P. Co wzbudza do pokuty ?
O. Zášťá / bez ktorey cłowiek
nie může pokutowáć ábo žálo-

Nauka Chrześcijańska. 178
wać. Ale Bog żadnemu nie
broni.

P. Na wiele się cześć po-
lutą dzieli? O. Na trzy cześci/
takto na materya: Pierwsza jest
Skruha: Wtóra / Spowiedz:
Trzecia / Dosycь wżnienie.

P. Coż jest Skruha? O. Jest
bol serdeczny / y obrzydzenie
grzechu popełnionego / z mo-
cnym przedsięwzięciem nie
wrócić się do niego.

P. Czego potrzeba do dosko-
naley Skruhy? O. Woleści albo
obrzydzenia grzechu. Naprzód
z szerego affektu serdecznego.
Wtóra / dla wraży Boskiej /
takto dobra nawyższego. Trze-
cia / z nadzieia odpuśczenia.
Czwarta / z mocnym przedsię-
wzięciem poprawy.

P. Kiedy ten Akt Skruhy
mamy odprawować? O. Za-
razem

179 Kátechism ábo
tátem po zgrzešení.

P. Co jest Spowiedz? O. Jest
řetgá zupelna / y wrzńanie
řázeré grzechow przed Káplá-
nem / dla rozgrzešení / moc
temu od Boga zlecona.

P. Ktore sa pożytki Spo-
wiedzi? O. Naprzod / przez
Spowiedz łatwie ciężarow
grzechowch pozbywamy / y z
nich sie wyplacamy / á zátym y
zbáwienia dostepujemy Nád-
to / pycha w sobie zatlumiamy /
á sámých siebie poznawamy.
Trzeci pożytek dobru polpolo-
temu / zgová y pokoj zobopolo-
ny / pomieřkáním przystoy-
nym samóieckiem.

P. Kiedy bysmy sie Pon-
tne powinni spowiedác? O.
Naprzod / ná čas niebelpie-
sny řtrony śmierci / potym
gdy mamy Ciało Pańskie przy-

WOWAC

Nauka Chrześcijańska. 180
mowić. Nado to wpyty przy-
namney tak wrot.

P. Co za pożytki cęst y spo-
wiedzi? O. Przez cęsta spo-
wiedź: Nęprzob nębywany
gęstać serdecney: Nędo toł
obfity łępi Bężer y chwaly
wlecey nębywany: Do te-
pomozen a w cęstach. Nęs-
Poniec bęspieczętwo strony
zobwienia dużygo

P. Ktore sa dobre spowies-
dzi fondre? O. Pierwsza
aby była rozmyślna: poprze-
dzając y wprzod rachunek wła-
snego sumnienia wężniwży.
Wtóra ma być spokojna. Trze-
cia ma być ścera bez obludy.
Czwarta ma być cęła / wzaie-
dem liabę / y sposobu grzechu
także strony oholizności. Fore-
żyna grzech cęstki / y cęsto
grzech w cęstży grzech przemia-
wiała.

Q

P. Ktos

181 Kátechísm ábo

P. Ktore sa přechody do
supetney spowiedzi? O. Wštyd/
bořazň / nádzieľá do nábyčia
iákiey třečy domesney / respo
řty ľadźte / y desperáča / lubo
porwarpieie sřrony popráwy
žywotá.

P. Co jest dořvi včrnieie?
O. Jest nagrodá / ktera spo
wiedniě nářazuje / iáko sedzia
y namieřniě Boží / moca y
wzgledeie rozgřeřenia

P. Jáka forma ábo spůsob
te? Sakřámentu pořuty swie
tey lubo rozgřeřenia? O. Já
ětebie rozgřeřám od wřy
řľich grzechow twoich / wřmie
Wych / y Syná / y Duchá řw.

P. Co ma pořutuiace cřy
niě otrřymawřř rozgřeřenie?
O. Má Boga ďieľowáć / ře
go wezwáľ do pořuty : y ře go
řáľ řnáďnie od nich vřwolnić řa
byľ

Nauka Chrześcijańska. 182
Był. Należy / nieodwołanie
odprawić ma poście namięt-
ność. Dlatego / ma mieć mocne
postranowienie poprawić ży-
wość. Należy / bardzo rzecz
żyteżna / aby sam sobie o-
proś namiętney pokuty / przy-
dał iuże z dosyć wżynieniem.

ROZDZIAŁ XIX.

O Ostatnim pomaza- niu.

PYtanie. Co jest Ostatnie po-
mazanie.

Odpowiedź. Jest Sakrament
przez pomazanie Oleiem od
Biskupa poświęconym za mo-
dlitwą Kapłańską zchorzale-
go : aby mu było na zdrowie
duśne i cieleśne pomocne : od
Chrystusa postranowiony.

Q 1

P. Czemu

P. Čemu ten Sakráment
ostátum Pomázáním nazý-
wáa? O. Dáwím Ewángo-
Chrzesciániná; goy trý ná-
črémenta přivínute máágo.
Přý chrstie Chřyzmou ná
wierzchu glowy; Tímž Ole-
tem swiatým ná piersiach y
ná lopatkách; Posym přý
Bleskowáním ná ále; A tu
ná piáci smyslach. Jese názy-
wa sie ostátum Pomázáním
že ná ostátku po wštkých Sa-
krémentách choym go dáa.

P. Kto jest spěl. bny do přý-
stia tego Sakrámentu? O.
Každý wietný česťo sčotzely

P. Čo kogo má brý přý-
mowány? O. Čo Kápláná.

P. Jakim iposebem? O. Čez
to pom háenie y mstōžene
młosierdye; niech á Bog
přibacy lubo odpuszcíátoz;
kolwier

Náuka Chrześciańska. 184
Kolwiek przewiniles widze-
niem / styżeniem / &c.

P. Atoż sa tego Sakramen-
tu skutki? O. Ratunek y po-
moc choremu na wpełakie przy-
śmierci trudności. Nad to /
odpuszczenie grzechow powse-
dnich / y ostatkow z przeszłych.
Nakoniec przywrócenie zdro-
wia cielesnego : iesliby to tego
dusznemu zbawieniu bylo po-
mocne y pożyteczne.

ROZDZIAŁ XX.

O Kaptáństwie.

PYtanie. Dobrzeż to stopnie
na Kaptáństwo w Rosciele
sa postanowione? O. Bardzo
dobrze przystożne : ábowiem
ten Roscioł na ziemi / ma wiel-
kie podobieństwo z niebi. śm.

Q 3

P. Ato

Co jest początkiem tego
Sakramentu? O. Chrystus.

P. Wiele jest w Kościele Bo-
żym i opniow na Kapłaństwo?
O. Siedm: Wodźwielnych /
Czytelników i Wyflinaczów /
fluga Włazowych: i obdyako-
now: Dyakonów i Kapłanów,

P. Czy przychne też si-
miotakley liaby? O. Wszak
Wodźwielnego jest / pilnować
drzwi Kościelnych, Czytelnik
czytać głosno y wręcznie Ewa-
giłią i nowego testamentu.
Wyflinacz / wzywać Imienia
Pańskiego nad opasanyimi. Al-
liá ábo posługaczá Włazo-
wego / gotować mąteya do
Misey św. iáko ogień / świe-
ce wodek wino. Subdyakon
czytać Epistole / y náczynie do
odprawy Misey świętey go-
tować. Dyakon Ewangelie
czytać

Náuká Chrześciańska. 186
czytać / y artykuły Wiary ná-
pisać Katechizmu wytłódać /
náwet y tóráć zá pozwoleniem
swego Pasterzá ábo wiec Bie-
skupa. Pierwsze postyżyzny
nie jest stopień ábo vczad / ale
tylko przygotowanie do vczas
dow pomienionych,

ROZDZIAŁ XXI.

O Matzeństwie.

PYtanie. Kto Matzeństwo
postanowił z O. Bog w
Ráiu

O. Krórego Gásu Chrystus
ten Sakrament postanowił z
O. Pismo tego wytáznie nie
zwierdzi: wielkie iednáś po-
dobóstwo / że se w Ranie
Galileyskiej postanowił. Zle
znamięnuie Chrystusa z Ko-
ściółem świętym złączenie.

187 Kárechism á•

P. Co Chyřtus do tego Sá-
Frémentu předeat? O. Trzy
řecy: Napřob jedného z ie-
dno řádk řrony ciálaria řro-
ny duře, zwiáz ř nietordziel-
ny. Z ruga oswiádcenie mło-
łosci Chyřtoleney z Božíos-
tím. Trzecia lářke ofoblíwa-
řtorey wozila tym / co w ten
řian Matříšři přyřłegnie z
přyřgotowaním wřtepuia.

P. Čemu ř eg ten Sářřá-
ment postěnewi? O. Na pos-
mcc cieřatow Matřensřich.
Do ře: ná leřřřřwo pozatřř-
řosci. Nád to dla řpolney mło-
łosci z zwiázřu nietordzielne.

P. Co řym Matříšřwo?
O. řpolne zřwolenie dárřř
řřob: řřećiařby řpoleanoseř
nie bylo ani řu mřey řadney
woler / řřbo řřmřřřu.

P. Matř řie wřřřemneřřř

188

wość nad Małżeństwo prze-
kładać? O. W tym namniemy
nie wątpić: gdyż jest stan do-
stojniejszy / y nad Małżeński be-
spieczniejszy.

P. Maż się kto skoro / y bez
dobrego rozmyśłu do stanu
Małżeńskiego porywać? O.
Ktoby to nie radził: ale w-
przód ma się pilno P. Boga
poradzić y doświadczyć / iako go-
by się stanu miał chwycić.

P. Skąd niezgodne y fesołce w
pełne trąfiąta się małżeństwa?
O. Z pewnych przyczyn: iako
gdy się kto nie wważnie chwycił
bez porady iakiey osoby / z kto-
ra musi żyć aż do śmierci. To-
żad on dawna a prawdziwa
przypowieść: Żona wżyma nie
ożyma poymu. Nad to: gdy
się kto wprzód Pána Boga
przez pilno goraca modlitwę y
wzywa

v. ynŕi Dobro nie dokłada.
Tz ia góe sobie nierowni w
ten stan wstępiła. Czwarta / z
tospustnego wzięcie^o i słowa.

P. Jak e ma bróś przygo-
wanie i^o co do stanu małżeń-
stwa wstępiła? O. Na sie
naprowadziła / abt był w łóce
Bożej. Druga ma nieć dobre
przedstawienie / lubo intencja.
Trzecia ma sie pilno gotować /
przy modlitwie / y wazni dobrze

P. W oym polpolicie / cied
ślubem Káptan wpytywa?
O. Piera ieliż ślubu gyszcęć
nie wazni? Druga ieliż
przedtym komu innemu nie
ślubował? Trzecia ieliż teraz
zwola rodziow to gysni?

P. Ktore bywają Cerimonie
przy ślubie? O. Pierwe rece
obudowuch Káptan sula wiąże
Potym pierścien na gwałtem
palcu

Náuka Chrześciáńska. 190
płcu! ábo wieniec ná głowe
witeputacym płazie. Dopie-
róz swoie zezwolenie ná do-
żyteczne nierozdzielne zśoda
pomieśkání iáwne o-awia-
cáia. Po którym im Baplan
błogosławi.

P. Snáyduteś sie też Ma-
żeństwo Duchowne? O. Tak
jest iákie jest duśe wierney
z Chrystosem.

P. Jáko sie ten ślub odpra-
wuje? O. Przez ślub czystości.

P. Jáka ma być miłość
Matkénka? O. Ma być do-
stóna według Boga. Má
przykład: o to sie stárá / co
wie być miłego drugiemu /
seden o drugim dobrze mówić /
seden drugiemu wyrozumieć /
poćieśwé / porátowác / á co ná-
wieszcza zmiłowác.

P. Móże kto zgrześwé w
miłos

milosći matieżnistey z O. Mo-
 że przyzbytel: teali dla táfey
 milosći gwałci sie przykazanie
 Boże. Grzešy sie też przez nie-
 dostatek milosći: iáko w podey-
 rzemiu y z'wisći ábo gorliwo-
 ści matieżnistey przytáfia sie.

P. Jáfey cystosći w Mat-
 żeństwie potrzeba przestregać?
 O. Preca oddalając áni purpu-
 řázac wšeláfey zly z'at-
 przeciw inney osobie: tłumias
 niepomierne vzywánia mala-
 żeństwa / dla samey tospořy.

P. Jáfie dobrá z vácimoga
 Matieżństwa z O. Troiáfie z
 Potomstwo / Wiara zeać
 w spólnym pomieřkaniu / zea-
 ćia w oddawaniu powinnoścí
 matieżnistey. Wád to / że ná so-
 bie wyražáa y ponořa Šk-
 řáment trwáiac w zwiářtu nie-
 rozdzielney milosći.

P. Co

P. Co rodzicy dzieckiem powinni? O. Zachęcić od pierwsz w bojaźni Bożej one zaprawowować. Należy to mieć ie z miłości z baczeniem w Eärności powierzonej / zachęcając w sercu miłość przeciw im wrodzoną / w której nadzieie na wszystko zle / często się dziecku rozpuszczać.

P. Jaka ma być ta Eärność? O. Już się powiedziało że z baczeniem / nie nie przegladając. Bo kto się na małe zaprawi / domysli się y czego wielkiego. A też y rodzicy przykład dobrego dawać powinni.

P. Co jeszcze rodzicy dzieckiem powinni? O. One często gorące w modlitwach swoich Panu Bogu ofiarować. One same przy pierwszych z pilnością do modlitwy / nie do fochow

✠

Abc

193 Kátechísm ábo
ábo vſkonow zápráwować.
Tymże ile poiać mogą takie
mnie Wiary / y różne nábo-
żeńſtwa mile zálecáć. A gdy
Paćierz / y przyſezánie Boże
poyma / one do ſpowiedzi zá-
práwáć. Nákoniec / zła lubo
wſeteczna mowa yſt ſwoich
niewinnych / mázáć żadna miá-
ra niech nie dopuſzczáia. Ná-
zey / według rády Hieronymá
ſw. pierwſzym ſłowom / Jezusi
Marya / Alleluia / to ieſt /
Chwalcie Pána / ábo / Chwała
Bogu / niech przywykna.

P. Moie ſie rozſtáć lubo
rozwiéſc Máłżeńſtwo Chrze-
ſciáńſkie? O. Wykonáne za-
dwa miára rozvodu nie dopu-
ſzá. Jednáſ nieſtońzone /
moie ſie rozſtáć / gdy leden z
nich wſtápi do Zákonu.

P. Mogáſ bydz inne przy-

BYOY

Náuka Chrześcijańska. 194
gyny rozvodu? O. Sa: takie
jest cudzołóstwo / hańsstwo /
okrucieństwo: Nad to / gdy kto
wpadnie w herezya. Nadeśka-
te! / wielkie niebezpieczeństwo
vixaty duşney.

P. Jak różne sa przeszkody
do małżeństwa? O. Sa dwa:
takie / iedne co tylko przeska-
dza / drugie co nie tylko prze-
skadza / ale y rozrywa
związek małżeński.

P. Które to sa przeszkadzające
y rozrywające? O. Omył-
ka: wiarunk / alub pokrewność
wstępu: różność w nabożeń-
stwie / gwałt / Bezplacność /
związek małżeński / wciwność
pewnowaćstwo z małże-
stwem y niesposobność do mał-
żeństwa. Te przyczyny pemie-
nione bronia wstępu do mał-
żeństwa / y on poślubi: rozry-
wa.

R 2

P. Bior

195 Kłęczymś albo

P. Ktore są tylko prześlasy
działające? O. Sąsiedzi Kościelni/
także y dni pewne chwalobne.

P. Kiedy się jednal ten zwią-
zał małżeński rozrywa? O. Aż
przez śmierć jednego z nich.

P. Jestże stan wdowi nad
małżeństwo doskonałszy? O.
Jest on który z zachowania
się w czystości / albo w strze-
mienliwości / y dla Boga pro
sobie obiera.

ROZDZIAŁ XXII.

*O Siedmi grzechách
głównych.*

PYtanie. Co jest grzech ogo-
łomny?

Odpowiedź. Grzech nie in-
szego nie jest / jedno dobrowo-
lnie przestępstwo / albo opuścenie
nie przykazania Bożego.

P. JAK

Náuka Chrześciańska. 196

P. Jak wielodzielny jest grzech? O. Grzech jeden jest pierworodny: drugi wazny

P. Co jest grzech pierworodny? O. Ztory sie od porzecz naszego spolnie z nami rodzi: a od pierwszego Wycá naszego Adama: na wszystkie potomki tego splywajac / one zaraz: tednak przez Chrzest w Chrystusie bywa odpuszczon.

P. Co nazywaj grzechem waznym? O. Ztory myslajac swiatlo rozumu / dobrowolnie mowiemy / czyniemy: pozadamy.

P. Przypomni ktory z nich? O. Taka jest kradziez / zaboystwo / przywoprzybiestwo / zc.

P. Jak czyni podzial grzechu waznego? O. Grzech inny jest smiertelny / inny porwiedni.

R 3

P. Zlec

297 Kátechism ábo

P. Kiedy jest smiertelny? O. Kiedy głowiek z laszki Bozey złupiwşy / ktora sye duszã nãszã na wiegne go po-
stepienie podãle.

P. Kiedy jest powşedni? O. Kiedy aq sie Bogu nie podob-
ba / iednak nie tak dãlece / aby
go miał laszki Bozey pozbawić.
A day mi to / że nie vpdzieş bez
kãtania / iednak nie wieran go.

P. Wiele liqz głównych
grzechow? O. Siedm.

*O pierwszym głównym
grzechu.*

PYtanie. Powiedz pierwsze
Odpowiedz. Jest Pycha.

P. Co jest Pycha? O. Jest
opãczney wynieksoci / niepo-
szadna chciwosc.

P. Czemu go głównym gries-
chem nãzywãş? O. Jż jest ta-
ko

Nauka Chrześciana. 198
Po forzeń iaki / pogardę y glo-
wá wielu grzechow.

I. Czemu pycha klada napy-
pietwá między wytykami
głównymi? O. Ji on był p. c.
wpy w niebie w Angelach /
wzwanie od lasi Boż. y ooc-
lonych. Także y pierwszego
główniá w Kánu.

P. Jakim karaniem ten
grzech Bog karze? O. Ji po-
mierá tych / w ktorých pánus-
t. / áz ku niebu wynosić vsi-
tute pychá / straca sa Bog
spólnie z nimi áz do piekła.

P. Czemu pycha napywizým
grzechem nazywáta? O. Ji
sie przeciw Bogu / áz do tego
pogárdy wynosi.

P. Czemu sie napygłebšm
zowie? O. Ji áz do nagleb-
šch grzechow zánutza y po-
staja glowiek.

R 4

P. Owi

P. Wbiłaniy to ż O. Przy-
wodzi głowieśa aż do hares-
zyey / do bezbożności: a tu
sam arzodeł iako punkti wśeli-
lich grzechow.

P. Maś też pychá swoy ro-
dzay / iako corli iakie? O. Ma
bardzo wiele.

P. Pomieśi niektore? O. Pro-
żna chwata / chespliwosć / pra-
gni nie dostoiestwa. Obluda
lubo nieśczerosć.

P. Co jest prożna chwata?
O. Jest chęć nieporządna po-
chwaty ludzkiey.

P. Co jest chespliwosć? O.
Jest prożne y głupie wysta-
wianie y pokázowanie własne-
y swoich rzeczy / wiecey niżeli
w samey rzeczy / y przystoi.

P. Jestże prożna chwata y
chespliwosć zwycaynie grze-
chem smiertelnym? O. Pospo-
licie nie jest.

P. Zies

Nauka Chrześcijańska. 200

P. Kiedy rozumiesz one bydy
grzechem śmiertelnym? O.
Kiedy się kto chlubi y prze-
chwala z grzechu śmiertelnego.

P. Jeszcze kiedy? O. Gdy
z tym idzie wielkie obelże-
nie y bezprawie bliźniego.

P. Daw przykład? O. Doktor
máło wżono / rázcy konował
przechwalać się z biegłości
swojej lekarskiej / może cho-
tym wielce zaszkodzić.

P. Co jest nadrość lubo am-
bicya? O. Jest niepomierne gó-
y przełożenstwa pragnienie.

P. Jestże to złe niebospie-
sne? O. Bez podryby niebo-
sne. Gdy kto niu godny
dopomaga się y pragnie iá-
kiego vriedu y godności lub
duchowney / lub świeckey.

P. Toż jest obłudza? O. Gdy kto
po sobie / na przykład nabożeń-
stwow

stwo / szczeróść / prawiedliwość
y tym podobne przymioty po-
kazuje / y owsem się nad drugie
przekłada / choć nie jest tak.

P. Maś ięże pycha wiel-
cey rodziny ábo corek? O. Nie
schodzi na niey / takie jest przy-
pisanie tego czego nie ma / na-
detosć / wielkie o sobie tężu-
mienie / y pogarda drugich.

P. Czemu ie ciekami pychy
bydź mienisz? O. Że się z pychy
takó z matki rodzi.

P. Co jest przepych ábo wiel-
możne o sobie trzymanie? O.
Gdy kto aż nazbyt o sobie z w-
porem trzyma / y drugim wdaje.

P. Co jest nadetosć? O. Jest
harda animusz wyniosłość.

P. Co jest wielkie o sobie
rozumienie? O. Gdy kto z wy-
niosłości serca / poraża się
tego nad siłę swoje.

P. Ko-

P. Komu są podobni ci / co
drugimi pogardzają? O. Żar-
demu onemu y pyśnemu Pha-
rizeuszowi / który mawiał:
Nie jestem idło drugich ludzi.

P. Nie znaydzieli się y co
więcej tej gądziny z pychy?
O. Jeszcze się wstąpił wpor / nie-
zgoda / nieposlušność / y
niewdzięczność.

P. Jestie pycha bardzo po-
spolity grzech? O. Zapewne jest.

P. Właż to? O. Naprzod lu-
dźiom stanu ślacheckiego jest
wrodzona pycha / także y bogat-
szom. A w białych głowach nie-
wieściach / prawie stolice Bro-
lestwa zaśadziła. Władztwo zaś-
ad sie lubo wielkie o sobie rozsu-
mienie / jest młodym zwyczajem
ne / a między wżonými pospoli-
te. A co większa często się wa-
trada między pobożne y dus-
powne ludźie.

P. Jaki

208 Kátechism ábo

P. Jakóž? O. To se sie ná-
sta dítubia z gíebostí nářtí
y náboženstvā nářtí.

P. Co za lčárstvā moga
byť ná vchrone pychy? O.
Sa rozmáite.

P. Powiedz pierwsze z O.
Przypátruy sie sám sobie: zřas-
des sie wřicel a przy tym pos-
dloř a niřgemnoř sřwote.

P. Powiedz wtore z O. Vř-
wař, ře nie z nas nie mamy
dřybā od Boga: cořolwřř sie
dobře w nas znāydnie. Prze-
toř nie mamy sie z ac wřynosić

P. Powiedz trzecie? O. Vř-
wař, ře w frotce wřřřtkiemu
řoniec bedzie przy řmierci.

P. Powiedz cwarťe z O. Vř-
wař przysře řarania pyřnym
zgotowāne.

P. Powiedz piatē? O. Vř-
wař přeřřectwā tu pořř řřwř
y přřř

Y przy śmierci / Ktore przypada
na nie.

P. Która cnota pykne przez
śmierć? O. Jest pokora.

P. Kto nas na przykład do tej
cnoty zachęcił? O. Chrystus
Pan / nie tylko słowem / ale y
przykładem swoim Gdy moi
wili: Uciecie się odemnie: bież
cie cichy / y serca pokornego.

P. Jakiż przykład? O.
Ji przez cały żywot swój ko
chał się w pokorze: pozawisł
od złobu aż do krzyża.

P. Ktore są cnoty pokory?
O. Wstrząśnięcie samego siebie /
wstrząśnięcie ludzkiej pochwały:
wstrząśnięcie własnych grzechów /
także y własnej słabości.

P. Przypomnij cnoty drugie?
O. Cierpliwość w krzywdach /
słowność w mowie y w cho
dzeniu: wyrzeczenie własnego
władania y wolei. S. R.

ROZDZIAŁ XXIII.

O Lákomstwie, wtorym
głównym grzechu.

PYtanie. Powiedz wtory gło-
wny grzech?

Od powiedź. Jest lákomstwo.

P. Cemu ie nazywasz gło-
wnym? O. Jest iáko głowa
wielu grzechow.

P. Coż jest lákomstwo? O.
Jest niepomierne prągnięcie
dobr powierzychow.

P. Jáko wi łodzielny ten
grzech? O. Jest dwoiakí.

P. Wpaz? O. Jedno lákom-
stwo przeciwné szkodrobliwó-
ści: drugie spráwiedliwóści.

P. Które to przeciwné sprá-
wiedliwóści? O. Kiedy kto
z niepomiernej chéwóści / nie
tylko sie ná czeszy sudze rz nca /
ale

Náuka Chrześciańska. 208
Ale ie też y przy sobie przecho-
wywa.

P. Ktore samey tylko Bogo-
drobliwości przeży? O. Kiedy
dy kto zbyt nie kocha sie w swa-
ich / daj to w własnych rze-
czach: goraco o dobrym mieniu
przemyslać.

P. Jestie grzechem śmiec-
elnym łakomstwo? O. Kiedy
kto o cudzych rzeczach przemy-
sła / albo ie s łakomstwa za-
trzymywa / bywa śmiecteln.

P. Czemu łakomstwo nazy-
wa sie w Piśmie występka bła-
wanow? O. Ze łakomcy wie-
cey zwykli pientadze milować
aniżeli Boga: Gdy dla miło-
ści pientdzy / Boga y rzeczy
Boskich zaniedbują.

P. Czego z tego nabawić zwy-
kło łakomstwo? O. Brzwo-
przysięstwa / swiętostracwa /

wytwy / bratnie / wydzieta
two / swietotracstwo wieczne
nie bliźniego / zatebnikow o-
sufanie / swietokupstwo.

P. Jestże takonstwo grzech
bardzo pospolity: O. Nie o tym
nie wapić: bo prawie wszy-
stkich stanow y kondycyey lu-
dzie zaraia.

F. Okaż to w csechności:
O. Aż wielmożni y słachta
przez takomstwo poddanych
swoich wniewez nie obracdia:
Sedziowie / prokuratorowie /
aż nie wysysaia vbogich lu-
dzi. Co rzecemy o kupcach/
ci aż co raz dla takomstwa/
na iatki zdrowia swego nie
wydacia. A bogaze swiata
tego / aż co raz domu do
domu / koley do koley z takom-
stwa nie przyczynia:

P. Alieczy wbostwem znay-

6:

duleż

209 Kátechism ábo
dnieš sie też lákomstwo? O.
Barzo gesto / y bárzo ich
wiele.

P. Jákož moga będy láfo-
mem / gdy ledwo co máia? O.
Przeto że wiele z nich práwie
pałáia od wielkiej chciwosci:
choćayże nięgo żyść nie
moga.

P. Które są lekářstwa ná-
przeciw lákomstwu? O. Są
rozmaíte.

P. Powiedz pierwsze? O.
Przypomináć sobie rozliczne
przetlećwa / Które pismo ná-
lákomne wydaie.

P. Daj wtóre? O. Pomy-
śleć o bliskim á niepewnym
kresie żywota / Kiedy nam od
wszytkiego śmierć káże przez-
forować.

P. Powiedz trzecie? O.
Przypomniy sobie niewdzię-
czność

Nauka Chrześcijańska. 219
znosić potomków lubo sukces-
orów / którym dobrze mieć
tak wielkie gromadziſz.

P. Powiedz cennie ? O.
Wszak one wielkie dostatki
dla których nas Bog stworzył.

P. Powiedz plate ? O. Wspo-
mnij sobie różne wgrzyſki y
perwersne sumienia / przy nie-
szczęśliwym żywota dożona-
niu łaskomów.

P. Powiedz gości ? O.
Kłaść sobie przed oczyma
wiedzę / na które niepodaybnie
wpyły łaskomcy zmierzają.

P. Ztote ſie cnoty sprzecia-
wiają łaskomstwu ? O. Jest ich
mnogo.

P. Powiedz pierwszą ? O.
Szgodroblivość / która umie
dobrze bogactwo ſafować.

P. Powiedz wtórą ? O. Jest
tey sprawiedliwość przeciwna

Kátechism ábo
Ktora každému oddáie co fomu
naleží / áni tákómie prágnie
súdzego.

P. Powiedz trzecie? O. Mi-
łosierdzie y dobroczynnosť
przeciw niedostátnim. Ktore
tu zwyklo bogáctwá rozpra-
šáe / chce ich ná przyszlym
wleznym żywocie zářyc.

P. Powiedz czwarta? O.
Vbořtvo w Duchu / Ktore po-
gardza wřytými rzeciami do-
gesnymi / áni do nich sřecá
przykláda.

ROZDZIAŁ XXIV.

O Nieczystości , trzecim
głównym grzechu.

Pytanie. Co jest nieczystość
lubo čtelesność?

Odpowiedź. Jest nieczystey
pozór

Nauka Chrześcijańska. 219

pożadliwości nieporządne chce

P. Czemu się nazywa głow-
nym grzechem? O. Jest
takto głowa y korzeń rozliczne-
go złego y występku.

P. Jestże nieysłota ciałem
grzechem? O. Jest przed Bo-
giem y ludźmi nadet skromny.

P. Zład się też wielkość
grzechu tego pokazać może?
O. Z różney pomysłi Bożey
które na takie przepuścił.

P. Co takie za pomysły lubo
karańia? O. Potop wałny po-
wsytkim świecie. Nie mieys-
ca łan Boża czterech miast
Sodom y Gomor y Siboim
y Adamy bo Sigor piatę wy-
prosił y Páná Loth, a drugie
siadła y ogniem z nichá popa-
lone w ziemię przepadły. Tak
stogley iazni sam Bog i al przy-
szne Abrahámowi: Azykl
prawy

práwi / Sodomy / y innyd /
 miast rozmnożył sie / y grzed /
 ich zbytne ocieżał. Ztorego
 gniewu Bożego siogiego ozy /
 wiste po dzis dzień znał / ie /
 gioro na tym miejscu stráśli /
 we / długie na mil dwádzie /
 ści / wšetż na βec ábo siedm /
 w ktorym nie táł woda / iáko
 tális gesty / at odmienny /
 goráko przyfity y bázto zárd /
 zliwy. Opušsam y wiele in /
 nych niemal tym podobnych.

P. Ztore sa stopnie tey wšes /
 teaney rozpusty? O. Zla myśl /
 pćiechá w niej / zezwolenie / va /
 szyne / powtażanie / náleg.

P. Coż zá tym idzie? O. Zwý /
 szay we zlym : á potym iáko /
 by nieiáka cięβła niwola.

P. A zá tym co? O. Delpe /
 řácyá / ábo zwatpienie o poprá /
 wie žywotá : przy ktoray zgubá /
 wiezna.

P. Máž

Nauka Chrześcijańska. 214

P. Maż też ten grzech iakże
to dzine lubo córki? O. Ma y
la dwo przeliczne.

P. Pomień niektore? O. Po-
tu bstwo / cudzołóstwo / gwałt /
światokradztwo / porwanie /
kłamstwo / grzech Sodomit-
y grzech przeciw przyrodze-
ni.

P. Przypomnij drugie? O.
Neyzwanie wśeteczne / mowa
płagacza / rozpustne pieśni /
calkowania / dotykania.

P. Jakoż otych wszystkich
rozumieć? O. Sa rozpustne
wśeteczności: A niektore z
nich niedoskonale.

P. Są to grzechy śmiertel-
ne? O. Sa częstokroć.

P. Dla czego? O. Abowiem
są ścigania do samego wyko-
nania wśeteczności.

P. Jestli to ciężki grzech?
O. Jest

215 Kátechism ábo
O Jest bátko gęsty / w káždym
stanie.

P. Ciemu táł mowiš ? O.
Bo sie przed nim nie wybiegá.
ta áni Królowie / áni Kráľetá
áni mądrzy / áni prostacy / táł
mešayná iáko y białegłowy /
tál w stanie Kápláňstím iáko
y w śákonnym / ile nie ostrożny.

P. Śladze to pochodzi ? O.
Z ślázoney y tym lichem L.
wiátána zárázoney natury ná-
śey / iesli sie mocno nie spie-
ciwiáś / á ośázy / nie chroniś.

P. Możeš być iednáł z wy-
ślásona ? O. O tym nic nie
watpić z pomoca łáści Bożey.

P. Co zá lekářstwá ná vchro-
nie grzechu tego ? O. Sa to
zmáite.

P. Námteś pierwsze ? O.
Pomnieć ná prześlectwá w pi-
śmie śwíetym / przeciwo wśe-
leguym

Nauka Chrześcijańska, z
żegnym od Boga wydane.

P. Powiedz mi, co jest O. V,
ważąc słabość w niżej
mna mianem grzechu tego.

P. Powiedzżeżcie? O, Myśł
takto rzecz nęgodna plugawie
cie głowietowi Chrześcijań
stwu / Bogu na chrzcie po
święconemu / y cielem świa
tym pomazanemu.

P. Powieści czwarte i Ostatnie.
Pamięć na utrapienie sumienia / Ktore mnożę na grzechem
popielinonym iako błąd nastąpi.

P. Powiedź mi! O kłopot
smierci! Jak Bóg i w inne rzeczy
przed oczyma! Odechce się ma-
niey to Bóg

P. Powiedź Koste z O. Młod
Śliwa żółta a gorąca z por
Łozą złazona do Chrystusa y
Klasztoru M. t. i. ego.

9. Pomiedz stodnie i G.
E. 1315

117 Kátechism ábo

Wiey przed ogymá obecnošć
Boga / sedjšego twego strážítá
wogo / á przy nim Anyołá
stróżá / iáko awiádołá došywos
tniego wšytkich spraw swoich.

P. Atoťa iest cnotá prześci
wná nieczystości? O. Cnotá
wstzezemiśliwości y czystości.

P. Což iest wstzezemiśli
wość y czystość? O. Jest cnotá
która pod iázkniem rozumu
zámwáciagá popełniwość čieles
sney dyciwości.

P. Cemu twierdza / że oná
Bogu y Anyołom přyznamná?
O. Że oná iest niezářim wólá
seruńkiem žywotá Anyelšte
go y Božšiego.

P. Jáko to može dochowáć
czystości? O. Młodlitwa / ps
stem / pořora / y ciáťá vniřá
řwieniem.

P. Jáť wielodžielná iest

Nauka Chrześcijańska, 213
wstrzemięźliwość / albo sy-
stosć? O. Na tole.

P. Wypowiedz? O. Jest
pamięsta / wdowia / y Ma-
żeńska.

ROZDZIAŁ XXV.

O Zazdrości, czwartym
grzechu głównym.

Pytanie. Co jest zazdrość?

Odpowiedź. Jest smutek z
dobrego powodzenia drugie-
go / mniemając / że mu nieco
własney reputacyey albo mne-
mania wymwie z uszczerbkiem.

P. Czemu sie głównym grze-
chem nazywa? O. Że z niego
bardzo wiele grzechow po-
chodzi.

P. Kto pierwşy wynależca
zazdrości? O. Ezart.

T 2

P. Jaka

319 Kárecním ábo

P. Já o to? O. Bo závilíal
slovnikowi lasti y chwalí
w Ránu.

P. Čemu ná ten čas závilí
gíal? O. Abowiem slovíek
mial odzudziayé te wíwána
čwóle ftorey on ná wíek
peřtíal.

P. Jestie tedy zádroš čieř
řli gíech? O. Wlasnie jest
gíech cyabířli.

P. Čemu to řal mowíř? O.
Abowiem zádroš y pych. řa
napřídumy ře cehy z řtorey
poznáć syny dyabířli.

P. Já řa jest ceha po řtorey
poznáć syny Bože? O. Jest
pokorá y míloř.

P. Čo zlego zádroš z řle
bie wpyáie? O. Bez řieby
wíle zlego.

P. Čímieř mífťore? O.
Wycoboyřřwá / bratoboyřřwá
la řa

Ja to użył i zbrodnic.

P. Wyłóż to? O. Należał Abela bezwinnego / zbrodnic nie zamordował?

P. Czy jeszcze drugi przykład? O. Mianym bracia Josepha / którzy go chcieli zabić / sednął go w cudzy kraj za przedali.

P. Czy przykład nad przykładami? O. Syna Bożego Należał go nie zbrodnic do krzyża haniebnie przykładał.

P. Należał zbrodnic wiele cześć? O. Ma bardzo wiele.

P. Mianym niektóre? O. Nienawieć / Śmiertanie / obmowa / leśkomyslnie posadza / nie / opasne rozumienie.

P. Powiedz y drugie? O. Pośwarci / pogarda / spiętnienie / potwarz / obelżenie / nękanie / lubo nęgrawanie /

est Kátechism ábo
y tym podobne.

P. Powiedz właściwe á ptero-
wotne certy zazdrości? O.
Vcieká w niešťzestw bliznie-
go / á linutet z šťzoliwego
tego pomodzenia.

h. Jšťže to gřzech zbytnie
pcspolity? O. W tym nie nie
watpie

h. Fofať to? O. Abowiem
gdźie pycha pánute / tudźieť
tám spólnie z nia y zazdrość
must pánować.

P. Aterzyť swřeli zazdro-
ści? O. Sláchtá sláchtie / v-
gont vgonym bogage bogat-
sem.

P. Dla czegoť to? O. Jť
rozumiecia iáťeby ich sláche-
stwo / lubo náučá / y coťtáť
były z vyme własna.

P. Aterzy drudzy do zazdro-
ści sa sřlenný? O. Kzemie-
slá
micy. P. Jšťže

Nauka Chrześcijańska. 232

P. Jaki to? O. Bo kowal
kowała, gárnarz gárnarz! /
Bewe Bewe nienawidzi.

P. Z czego to? O. Ze co
drugi żyłce y zarobi / rozumie
ze mu to także należało.

P. Jak wiele lekarstw przeciw
zazdrości? O. Ca rozumie.

P. Powiedz pierwsze? O.
Mieć na świeżej pamięci
przekleństwa przeciw zazdrości
wym w piśmie opisane.

P. Powiedz wtóre? O. Mieć
przed oczyma pobratelstwo
nam spólnie, tak strony natura
ry, i tak y strony resztnictwa
laska Bożey.

P. Powiedz trzecie? O.
Sama spólność tego grzechu
która nas dyabłem czyni po-
dobnem.

P. Powiedz czwarte? O.
Współność która popada / bo za-
zdrośny

222 Kátechism ábo
zdrofny swoimie miezem zá-
zdrości siebie mercie. Czego
doznał Achitophel gdy sie dla
zazdrości sam obierał. 1. Reg. 17.
Zbowiem zazdrość niewymos-
wile dziecy zazdrofego.

P. Która cnota zázdrości
przeciwna? O. Miłosć.

P. Jáko to? O. Ji gozle
oná pánuse / tám zázdrość nie
ma mieysca / ani zádnego przy-
stępu.

P. Wymiedź mi to? O. Bo
miłosć láskawa test / m. losć
nie záhyzzy / zlosć nie wy-
tadza / nie nádyma fe.

P. Což tedy perabia? O.
Dobre zá zle oddáie / wśelá
sie z powodzenia drugich /
wbytkie ile przemože cátu.

ROZDZIAŁ XXVI,
O Obżárstwie, piatym gło-
wnym grzechu.

PYtanie. Co jest Obżárstwo?
Odowiedź. Jest niepo-
rządna chciwość do jedzy y
napoju.

P. Czemu nazywasz gło-
wnym grzechem? **O.** Jż jest
mátka innych grzechow.

P. Jesiże to ciężki grzech?
O. Prawie ciężki / dla wielu
złego / skutego obżártych ná-
bawia.

P. Jednak które z tych na-
wiekšie? **O.** Że obżárci brzuch
za Boga mają.

P. Jatoż to? **O.** Abowiem że-
by dogodziłi y wżięyli brzo-
chowi / nie niebbáią o vtráte
lásti Bożey.

P. Coż

925 Kátechism ábo

P. Což wiecey z ebžárstwa
pochodzi? O. Smutek / trzyp-
woprzysięstw / zábojstvá.

P. Zowiedz tego? O. Nbo
wiem mocno twierdzi Me-
drec: Že nie rovně wiecey
zárádíto ebžárstvá / ánižli
mneš. Čzgo si co dleš ná-
pátráti.

P. Má to ebžárstvá co ro-
diny wlaňey? O. Bažo wiele

P. Přypemniť někora? O.
Někemná rádosť / wielmo-
řtvo / blažestwo / niegęstosć /
ociežalosć ducha y samego
čláta.

P. Čzemu te corkami názy-
wáš? O. Že te tá niegęsna
máta spláza.

P. Wywiedz nám to? O. Já-
sna rzec áž nážbyt: o wielo-
mořtwe / niegęinney rádosći /
y ociežalosći ppzbytých bę-
řetách.

P. W

Nauka Chrzescianska. 226

P. O jakiej nieczystosci rozumiesz? O. Z wlasz cuchnienia lubo smrod z wnetrzności wypuszczony / a na nas y wymioty obżercow brzydkie.

P. Jeszcze obzadstwo grzechu smiertelny? O. Jest go juz doskonale.

P. Kiedy bydz doskonale rozumiesz? O. Kiedy ktos w mialnie przez zbytne napoy rozum sobie odeymule.

P. Coz rzeczesz / gdy kto nie zgola wtraca rozum? O. Mozze tdnal y na ten czas smiertelnie grzeszyc / przeto ze sie chce wdac w niebespieczenstwo.

P. Krotzy takow? O. Ktozy wielka czesc dnia y nocy na piatycie trawia: malo dbajac / bedzieli zatym pod helem / albo nie chodzi.

P. Przec

P. Przeciw ktoremu przyklad
zinnu puánicy grzecha? O.
Przeciw wpyrkim.

P. Jáko przeciw pierwszemu
mu y wtoremu? O. Já o Bogá
nie dbáiac zwykli go blaznié /
y nádkremno przyválegáé.

P. Jáko przeciw trzeciemu?
O. Ze tákow: zwykli dni áwies-
tych / y zwykłego nábozeństwa
zámiedz ywáé.

P. Jáko przeciw ámartemu?
O. Ażá młodzi puánicy nie
sprzeciwiajá się rodziéom / iá-
ko y meżowie máłżonkám.

P. Jáko przeciw piátemu?
O. Ze puánicy ásto ná zwády
y meżoboystwa zarabiáá.

P. Jáko przeciw šestemu?
O. Já do wšeteczeństwa / cor-
spusty / y mowy plugáwey pu-
ánicy bázo słouni.

P. Jáko przeciw siódmemu?

O. ábo

O. Że często aby mieli za co
pić / trugają się na cudze / y
łami się / y swoich domowych
w długie wpląwają.

P. Jako przeciw osmemu?

O. Że zwykli przy pełnych ka-
śdęgo bezpiecznie / nikomu nie
folgując / brąmować : Czego
potym wytrzeszwiąwszy przy-
placają.

P. Jako przeciw dziewiatemu
mu y dziesiątemu ? O. Że
często y o cudzych małżonkach
pomysłają / y na rzeczy cudze
się targają / zwłaszcza gdy swo-
go nie mają.

P. Znająduszą się też prze-
ciw obżarstwu lekárstwu ? O.
Bárzo wiele.

P. Powiedz pierwsze ? O.
Pomnieć na przelectwa : Etorz
na się zaciągają / w tym y w
przybliżym żywocie.

R. Po

P. Powiedz wtore? O. Pożmnieć ná wstrzemięźliwość Chrystusowe / y post / nágrasdzáiac zbytki náše.

P. Powiedz trzecie? O. Kláść sobie przed oczy mile przyjacioty Bóże / ktorzy ciáło swoje wstrzyżowali z námiętnościami y z požadliwościami.

P. Powiedz czwarte? O. Pamiętać ná krótká á niéczemna vcieche / nie bez błody / piáskistwa.

P. Powiedz piáte? O. V. wázać vgryski sumnienia / y błody wśytkiego ciáła.

P. Ktora jest cnota przeciwna obżáctwu? O. Trzeźwość y wstrzemięźliwość.

P. Co jest wstrzemięźliwość? O. Jest cnota hánujaca y záwáściagájaca chciwość / od tych rzeczy / ktorých nieporzadnie kto prágnie.

P. Kto

Náuká Chrześcijańska. 233

P. Kto tey nas nauczyl? O.
Chrystus / y Świcy náslá-
downcy wierni tego.

P. Co oná w nas spráwuje?
O. Dobre zdrowie iáż dufne
iáko y cielesne.

ROZDZIAŁ XXVII.

*O Gniewie, śóstym grze-
chu głównym.*

PYtanie. Co jest gniew ná złe
obrocony? O. Jest chęć nie-
pomierna pomsty / y karania.

P. Alá co to przydaje / ná
złe obrocony? O. Do nieładny
gniew nagány godzien.

P. Jákó to? O. Abowiem
iáko bydzi może karanie y pom-
sta / iáż y gniew bez nagány.

P. Połaz to w ołobnosci?
O. Może sie słusnie gniewać.
Vz ociec

231 Kátechism ábo
oétec ná syná / pan ná sluga /
mistr ná vczná.

P. Jákž sie tu gniew nágá-
nia? O. Niešťužny y nepo-
mecný.

P. Jestžie to čiešťi grzech?
O. Ná gás jest bázto čiešťi:
bo sie gásto wyuzdywa y ná
šamego Boga / y ná Swiatych
tego bluznierštwy.

P. Czemu go zowieš gło-
wným? O. Jž wiele innych
grzechow zá soba záciaga. Co
sewna winordách tak gástych
nie tylko obcych / ale y šamey
bráćiey / náwet y wlašnych
rodzicow.

P. Máž tež gniew co rodžie
ny? O. Bázto rozřzewione.

P. Pomieš nieštorá? O.
Nienawist: záhatřenie / nádes-
tosť / niezgody / zápalčywošć /
ofřucienštwó.

P. Wyš

P. Wypondz y drugie? O.
Atczyt / grozby / odpowiedz /
obelzenia / przelectwa / głosy
bluznierstie.

P. Czstýž to grzech? O. By
ktory inšy.

P. Czemuž to? O. Że ma w
sobie słowieł wrodzony ápe-
tyt y skłonnośc do gniewu /
ktory sie snadnie w nieostro-
żnych rozżarza y żápala.

P. Wiele rodzajow gniewli-
wych? O. Sa gworący.

P. Powiedz pierwšy? O.
So co sie latwie zagniewáta /
ále sie też wnet vblagaia.

P. Powiedz wtory? O. Żná y
dula sie co sie nierychło rozgne-
wáia / ále dłu° gniew trzymáia.

P. Powiedz trzeci? O. By-
wáia / co sie wnet zagniewáia /
ále nierychło optona.

P. Powiedz ostatnie? O.

V 3

Se

Sa ktorzy strachá sie rozgniewaia · ále wnet oplona

P. Co zá lekactwa ná gniew?

O. Sa rozne.

P. Powiedz pierwšie z O. Wvažyc przeklectwa / ná tym y onym swieće / przeciw gniewowi wým.

P. Powiedz wtore? O. Wvažic do tego zwýfl przywozdzic gniew niepohániewany.

1. Powiedz trzecié z O. Klásic sobie przed oczy dobroú y láslawosć Boska / ktora nas mile wzywa / ábysmy gniwu mimo sie pusćili.

P. Powiedz swarte? O. Wvažac sobie Chrystusowu cierpliwosć / y wietnych ná sledowcem iego.

P. Powiedz piaté? O. Pomny ná bráterstwo z bliznim twym / ktore sie przez gniew lárga

Náuka Chrześciańska. 234
Bárga y rozrywka.

Azota nota przeciwna
gniewowi: O. Ciężkosc.

P. Wiele i forte skutki w
nas ciężkosc wyprawuje
O. Vmyśl sporządza / iżył ha-
mule / pokoju przystęga.

P. Przypomnij y drugie
ciężkosc skutki: O. Cudze
wstęki iaszkowie znosi: do-
brem zle nągrabza: wszelka
poprostliwosc serdeczna wamie-
rza y łamie.

P. Przydad y drugie náko-
niec. O. Wszelaka gniewu y
zapalczowosci podnieta zatus-
mia / pretko odpuszcza / nieoda-
wlognie sie iedna.

ROZDZIAŁ XXVIII.

Ⓞ Lenistwie, siódmym gło-
wnym grzechu.

V 1

Pyt.

Pytanie. Co test lenistwo? **O.**

Jest gnusnosť vmyšlu / gdy
kto co dobrego zacząwszy / nie-
doba aby to doskonale wykonał

P. Jakie tey nazwiska zwy-
szajnie dają? **O.** Smutek /
ducha testnicá / oiećbłość w
nabożeństwie / ospałość.

P. Jestie lenistwo grzech
śmiertelny? **O.** Jest / kiedy
dla niego opuśćają sie te rze-
chy / które są przykazane.

P. Czemu ie grzechem gło-
wnym zowie? **O.** Jż z niego
grzechy ciężkie pochodzą.

P. Co są grzechy? **O.** Nie-
wiadomość rzeczy zbawien-
nych / y powinności słowiek
Chrześcijańskich. Nák przy-
kład / rzadko ábo nigdy do Bo-
sćciółá nie chodząc. Nád to / od-
mówká poprawy żywotá / y po-
kuty : nienawisć Boga : de-
spetá

Náuká Chrześciańska, 216
Sperać: a lubo to: a: y wy-
stich rzecz duchownych obrzy-
dzenie y pogarda.

P. Ktore sa czerki lenistwa?
O. Jest ich bardzo wiele.

P. Powiedz niektore? O.
Wzrostłość / obawianie / ospa-
lstwo / y próżnowanie.

P. Pomień drugie? O. Nie-
nabożeństwo / nieopatrność /
niedbałość / wstępniony ży-
wot / niewność.

P. Jest to grzech zwyca-
ny bardzo? O. O tym nie
wzajem / że wielom zwyca-
ny.

P. Jako tego dowodzi? O.
Bo y tych / co sie na stan du-
chowny wdali / często gaba.

P. Skąd pochodzi? O. Stad
że z łaska Boża: ktora nas do
ochotnej służby Bożej co raz
pobudza / nie robimy spólnie.

P. Jakie sa lekarstwa prze-
ciw

237 Kátechism ábo
čím leništvo? O. Sa rožne.

P. Powiedz pierwsze? O.
Przeklactwo / ktore Bog ná
leniwce wydal / mowiac: Prze-
klety głowieš / ktory spráwa
Boža medbále odpráwnie.

P. Powiedz wtore? O. V-
maš drogi čas / ktory goraco
maš trávit dla wleznosti.

P. Powiedz třecie? O. Po-
mnij ná čieškie grzechy twos-
te / ktore vsilnie goracey po-
tutý potrebuja.

P. Powiedz čwarte? O.
Wspomnij ná kupce svěatá
tego / iáko vsilnie y goraco
obmysliti hándle dočesne y
przeměštace.

P. Powiedz piate? O. Po-
mnij ná meš y vtrápenia
pieštelne gnušnych lódi prze-
stých: á ná wlečna chwale
gulych okolo zbáwienia du-
šnego.

P. Kto

Náuka Chrześcijańska. 238

P. Btora cnota lenistwo przeciwne? O. Pilność y gotaca ochota w rzeczach zbawiennych.

P. Co za cnota ma? O. Ochota / na wszelaka wola Bożaz zapalczywość ku chwale Bożej: zapat z rozżalenia na nieratowanie zbawienia ludzkiego.

P. Wylicz y drugie? O. Osilność na modlitwie / wytrwanie w dobrej rzeczy zażytey / smutek w rzeczach niebieśkich / przemyśl z pieczołowaniem o rzeczy wieczne.

P. Kto nas tej cnoty nauczyl? O. Chrystus Pan / poracowşy od zlobu aż do Krzyża samego.

P. A po nim kto? O. Święci wşyscy / zwolaşca Męcenicy / nie tylko słowem / ale y czynem sama / y przykładem.

P. Coż

P. Coż prawi ta pilna wáślo-
ność? O. Wytwánie y toros
ne wlezná.

ROZDZIAŁ XXIX.

O grzechách przeciw Dú-
chowi świętemu, y
inšych.

PYtanie. Jestli inšy podział
grzechow?

Odpowiedź. Znajdźcie się.

P. Przypomnij? O. Wle-
które bywáia przeciw Dúcho-
wi świętemu; Wlektóre do
niebá wotáiace; Wlektóre cu-
dziemu názowáia.

P. Które bywáia przeciw
Dúchowi świętemu? O. Któ-
re Boia łáskę swiá srośsá-
óíta peca oozucenia; bez étos
bey się żaden grzech nie odpo-
bá

Nauka Chrześcijańska. 140
Boga ani głodzi.

P. Wieleż jest grzechom
przeciw Duchowi świętemu?
O. Sześć.

P. Wylis ie? O. Pierwszy/
gbytnia wfnosć o miłosier-
dzin Bożym / y niekárze grze-
chu. Wtóry / rozpáq. Trzeci /
sprzeciwianie w vyznáney pra-
wodzie. Czwartý / zardrość brá-
terskney miłosci. Piarty / zářás
miálosć. Szostý / niepokuta.

P. Czemu se nazywáia grze-
chami przeciw Duchowi świę-
temu? O. Ze z wierutney zlo-
ści popelniaia ie: Zwlařzák
trzeci / ktory drugie dáleř
przechodzi.

P. Czemuli to? O. Bo gło-
wiel ile Chrześcijański / znáiac
y widzac ná oko prawda / ie-
dnář knabino zářety / pořá-
zac vřitule / že to nie prawda.

¶

P. Cier

241 Kátechism áho

P. Czemu grzech z wstrętneý
złości popelniony / v za že jest
przeciw Duchowi świętemu?
O. Przeto / že dobroć przepi-
sane sie Duchowi świętemu.
A ta dobroć złości z vpotem
wielce przeciwna.

P. Czemu grzech z niewiádo-
mości / przep. sune sie Synowi
Bożemu? O. Ji Synowi Bo-
żemu mądrość nalezyra / Etorá
niewiádomości przeciwna.

P. Czemu grzech z vdomno-
ści / mienia przeciw Bogu
Oycu? O. Ji Oycu przyna-
wia wśednocność / Etorá
ślábości przeciwna.

P. Jáka jest własność grze-
chów przeciw Duchowi świę-
temu? O. Jáka / ze ani ná tym
świecie / chyba zá wielka od-
waga / ani ná onym nie by-
wala odpuszone.

P. Jád

Nauka Chrześcijańska. 242

P. Skąd tego dowodzisz? O.
Z nauki Chrystusowej w E-
wangelię.

P. Jakóż to rozumiesz / że są-
ledwie bywają odpuszczone? O.
Je iakoby niezwykła rzecz /
y bardzo trudna / że którzy w te
grzechy wpadają / aby mogli
być do prawdziwej skruchy
abo pokuty przywiedzieni.

P. Obciążni to iakim przy-
kładem lubo podobieństwem?
O. Kiedy mówimy / że iaka
choroba zgola nieuleczona / te-
dyśmy zwykli mówić / iż ten
chory zgola nie może być u-
leczony: ale że pospolicie w tak-
tym chorobie zstąpić się do
przy pomocy zosłot.

P. A które są grzechy do Nie-
bą wołające? O. A które obrzy-
dlivota swa / iawnie ludz-
kiej zobopólnej miłości pra-
wda

243 Kátechism ábo

wá gwałca y łamie.

P. Wiele takich? O. Ctery:
Mezoboystwo dobrowolne;
grzech Sodomski; Wcisnienie
pbagich wdow y sierot; Za-
piacy robotnikom wltzymozie-
nie.

P. Czemu twierdzisz iáko by
do nieba o pomyste wolaty?
O. Ze tych grzechow niespra-
wiedliwosc tak jest iásna, iż
żadna miara nie może bydy za-
miana. A do te^o takie grzechy
bardzo sro^o gestokroć ięszac ná
tym świecie Bog zwyki káráć.

P. Które nazywają grzechá-
mi cudzeniu? O. Których sie
wprawdzie kto inny dopuścá,
wónáć ie nam roznyimi sposo-
bámi przyczyna.

P. Wiele takich? O. Dwie-
wiec: 1. Kádzic grzechámi. 2.
Kosztáć. 3. Przyzwolic. 4. Po-
budzić

6. Chęć lubo podleg-
bować. 6. Zamieszanie
kuchni. 7. Chęć lubo
6. Chęć lubo podleg-
bować. 6. Zamieszanie
kuchni. 7. Chęć lubo

6. Chęć lubo podleg-
bować. 6. Zamieszanie
kuchni. 7. Chęć lubo
6. Chęć lubo podleg-
bować. 6. Zamieszanie
kuchni. 7. Chęć lubo

6. Chęć lubo podleg-
bować. 6. Zamieszanie
kuchni. 7. Chęć lubo
6. Chęć lubo podleg-
bować. 6. Zamieszanie
kuchni. 7. Chęć lubo

ROZDZIAŁ XXX.

O Vczynkach dobrych.

Pytanie. Co ma dobrego
Chrześcijaнин czynić?

Odpowiedź. Powinność praw-
wego Chrześcijaнина / jest żyć
trzeźwie / sprawiedliwie / y po-
bożnie przed Bogiem y ludźmi.

P. Jakiż tego dośiąże? **O.**

Ż. Cwili

Ćwicząc się w przykázach Bo-
żych.

P. Jak wielodzienne są dobre
czynki? O. Osobliwie troje:
1. Post. 2. Jąłmużna lubo
miłosierdzie. 3. Modlitwa.
Według nauki Rápháela An-
gela: Dobrá jest práwi / mo-
dlitwa z postem y z jáłmużną.

P. Co zą pożytek z dobrych
czynków? O. Máia obietni-
ce y zapláte ná ninieyszym y
przyszłym żywocie.

P. Máiaż więcej pożytków?
O. Zá pewne máia: 1. Páń
Boga vblagáia. 2. Gáske po-
mna: áia y záchowuia. 3. w po-
wołaniu Chrześciáńskim vpe-
wniáia / y czynia doskonále.

P. Ji się wyżej tuż o modlit-
wie powiedziáło: teraz po-
wiedz co jest Post? O. Post
koscieleń jest: wstrzymać się
pewnych

Náuka Chrześcijańska. 246
pewnych dni / z rozkazania tego
od mieśa / a ná jednym świę-
tym posiłku prześtać.

P. Czemu nazywaś post Ro-
ścielny ? O. Abowiem post
właśnie nazywany / mówiac o
wstrzymywaniu się od jedze y
napoju / trochę się dzieli.

P. Jaki to ? O. Jest bowiem
post przyrodzony / zowiemy go
ná cco : Jest też post przemo-
żenia : y post Rościelny.

P. Co nazywała postem
przyrodzonym ? O. Wstrzy-
mante się od wszelkiego po-
życiu y napoju / a taki po-
st potrzebny do przyjęcia Ciała
Pańskiego : Mówiemy pospo-
licie takim rzekł / ná cco.

P. Jaki jest post według
przemożenia ? O. Wstrzemi-
eżliwość od jedze y picia / z po-
mątkowaniem / który rozum

247 Kátechism áto
zdrowý / y dobre basenie pos
dáte.

P. Co test Jálmuzná ? O.
Test vayneš goy sie zego
komu z politowánia dla Boga
vdziela.

P. Jáš wtelodzielná test iáto
muzná ? O. Dwoiáka : Cieleš
ná y Duchowná.

P. Czemu názywáš Cielešná ?
O. Ji sie ku porátowánia ne
dže bližniego cielešney sčiaga.

P. Czemu Duchowná názy
wáš ? O. Ji bližniemu w nieš
dostátku duchownym bedace
mu / rátanšiem duchownym
dopomaga.

P. Wiele test vczynkow mi
šostiernych čielešnych ? O.
Šiedm.

P. Wypowiedz te ? O. Gđa
Enacego nášatmić. Prágnace
go nápoić. Wáglego przygo
dzić.

Nauka Chrześcijańska. 248

być. Nieznie wykupować,
Chore nawiadzać. Pielgrzymy
do domu przyprowadzić. Umar-
łe pochować.

P. Złazie pierwsze Bese
Kościół zawziął? O. Z Ewan-
gelicy świętey.

P. A siódmy zład? O. O
świętego Tobiasza / y Raphaela
Anioła.

P. Co też mówi Chrystus
o tych waznłach? O. Błogo-
sławieni miłosierni / abowiem
oni miłosierdzia dostąpią.

P. Wiele jest waznłom mi-
łosiernych duchownych? O.
Także siedm. 1. Otręface nóg
pominąć. 2. Nieumieistne nóg
uszyć. 3. Pomazanie olejem
zdrowa rąka dąć. 4. Modlić
się za zdrowie bliźni tak du-
sine tak o y cielesne. 5. Smutne
ścieszyć. 6. Wziymy sromnie
znosić.

249   Kátechism ábo
3nóšlč. 7. Ažywdy odpugáň.

P. Przypytym ná co mamy pá-
mietáć? O. Že tákaž miala/
žáta bedziem mierzyc / y nam
odmierza.

P. Bedaž tákie przypytyni/
ktore nas od wżynkow dobrych
wymowia? O. Sa: á te tro-
tákie.

F. Powiedz pierwsza? O.
Gdy kto do tego przysć nie
može ábo nie przemože. Tym
spósobem on Łazarz w Ewan-
geliey / žadnych wżynkow mi-
łóstiwnych nie czyni.

P. Czemuž to? O. Že sam
tego wšytkého potrzebowal.

P. Játož tedy bez nich zbá-
wiony? O. Przez čierpliwosć.

P. Atož to ták sporzadziť?
O. Sam Fan Bóg: tá bo-
wtem iego wola jest aby bogá-
ři przez wżynki miłóstiwné: á
pbož

Náuka Chrześciańska: 256
wchodzi przez cierpliwość / zbawienia wiecznego dostąpił.

P. Co za przyczyna drugich
wzynków dobrych? O. Także
własnie

P. Wyłóż mi to takśniej?
O. Kto nie ma z to nauki lubo
mądrości / nie powinien drugich
wyc / ani im radzić.

P. Czy druga przyczyna?
O. Gdy kto Bogu / w stanie
takim zaczętyym y doskonałym
/ a nie w tym potocznyim
wstępuje. Takie nie ma żadney
sposobności / ani przemoie czy
nie żadnych dobrych wzyn-
ków. Takowi są Zakonnicy /
pustelnicy / y im podobni.

P. Powiedz trzecia przyczyna?
O. Gdy się żaden nie
trąfia tak znaczenie potrzebny /
goby takużny potrzebował.

P. Czemuż to? O. Bosmy
me

291 Kárechism ábo
nie powinni opátrować / tylkó
te / co sobie rády dáć nie prze-
moga : y kto inny áni chce
áni może ie rátować.

P. Trebáť tedy ná to po-
gode vpátrować? O. W prá-
wzie doskonałe miłosierdzies
záslu powinności nie vpátru-
je / ále záwsze y wšytkim
iákožkolwieť přemože dáwać
pomoc.

P. Ktory včyneť miłosier-
ny rády zynić může? O. Z v-
čynkow miłosiernych duchov-
ných gwart : Młodiec sta-
táť zá zyme iáko y zínáť.
To by naubožsy y ná-
chorby může.

ROZDZIAŁ XXXI.

O inſzych Cnotách: ośmiu
Błogoſławieńſtwách: y rá-
dách ſwiętey Ewánge-
licy.

Pytanie. Oprocz wſzysty po-
mienionych / znáyouiaż ſię
inſze cnoty? O. Znáyouia: 8
ná troſe podzielone: Ná prze-
dnie cnoty: Ná dány y owoc
Ducha ſwiętego: y ná Bło-
goſławieńſtwá / a rády E-
wangeliey ſwiętey.

P. Które będą mienia Cno-
ty przednie? O. Które oprocz
Wiary / Nadziei / y Miłoſci
ſa wſzystkich Cnot grzolańſt
y wſzelki ſpoſób życia chrześ-
tego w ſobie zawierają.

R

P. Wiad

P. Wiele rzeczy y ktore to są?
O. Ctery: Mądrość / Sprá-
wiedliwość / Wstrzemięsto-
wość / Mięstwo.

P. Które nazywamy dárka-
mi Ducha św. O. Które ná-
Chryście według świadec-
twa Proroka odpowiadają: y
od niego ná drunich spływają.

P. Wiele tych dárow? O.
Siedm.

P. Wyliz je? O. Dáre mą-
drości / Dáre wyrozumienia /
Dáre porády / Dáre wmięstnos-
ści / Dáre mięstwa / Dáre pobo-
żności / Dáre bożágni Páńskiey.

P. Które nazywają owocha-
mi Ducha św. O. Które pobo-
żni ludzie według Ducha ży-
jący z siebie wydają: y przez
które Duchowni od miłośni-
ków cięła rozegnáni bywają.

P. Opowiedz owoce Ducha

Náuka Chrześcijańska. 253
św. O. Miłość / Wesele / Po-
kój / Cierpliwosć / Dobroci-
wosć / Dobroć / Niestwápli-
wosć / Cichosć / Wiara / Stro-
mność / Wstrzemięźliwość /
Czystosć.

O Błogosławieństwach E-
wangeliey św.

PYtanie. Czemu te nazwáta
Błogosławieństw Ewán-
geliey.

Odpowiedź. Abowiem którzy
świątowi zdadza się niektórym
y nieśczęśliwym: tych swię-
ta Ewangelia ogłasza błogo-
sławione y náwet szczęśliwe.

P. Wiele takich błogosła-
wieństw? O. Wámiłoto.

P. Powiedz pierwsze? O.
Błogosławieni wbożcy Du-
chemi abowiem ich jest Arleş-
stwo niebieskie.

254 Kárechism ábo

P. O ktorých sie to rozumie?
O. O tých ktorých dosahujú
kresťani dla zlozby pobremol
nie pogardzala.

P. Powiedz wtore? O. Blos
goflawieni ciſy cboriem oni
odszledzica zicmie.

P. O ktorých to rozumie?
O. O tých ktorých kazdemu vo
ſtepnia / ani ſie ſprzécwiala
tým, co ſie náď nie przenieſa
ľubo nimi pogardzala.

P. Powiedz utreie? O. Blos
goflawieni / ktorých ſa ſmutni
ábowiem oni beda pocieſani.

P. O čym ſie to rozumie?
O. O tých co nie čuie ani
dybia ná marnosti v toľkoſy
ſpiata : a táreſy z ſeica po
ľutula / grzechy oplakula.

P. Powiedz čwarte? O.
Blogoflawieni / ktorých ľakno
y práo.

Nauka Chrześcijańska. 257

y pragna sprawiedliwości: a
powiem oni będa nasycenti.

P. Jaka sie to rozumie? O.
Ze te wszystkie rzeczy wietnie
wykonać potrzeba / Etochmiy
i powinni / tak z obowiązku spra-
wiedliwości / tak y z miłości.

P. Powiedz piąte? O. Bło-
gostawieni miłośnikami: a bo-
wim oni miłosierdzia do-
stapia.

P. Powiedz szóste? O. Bło-
gostawieni a tego świata: a
powiem oni Boga oglądają.

P. Co tu chce mówić? O.
Ze oni Boga w przyszłym ży-
wocie y chwale oglądają. A
w tym niniejszym przez różne
sprawiania y nabożnego rozmy-
ślania poznają go.

P. Powiedz siódme? O.
Błogosławieni pokoj synia-
my i będziemy synami Bożymi

R 3

buda

256 Kátechism ába
bada názwani.

P. Jáko sie to ma rozumieć
O. Abowiem oni sa błogósta-
wieni / ktorzy przydawşy iá-
myşy do miłóści dóſt náley-
wſztko do Boga ſieſia : á
rzad duſzny w ſobie wſpózoia.
Tym ſpoſebem iáko ſynowię
Boży / bada Świeci dóſkona-
łymi / y podobni Wyu ſwemu.

P. Powiedz eſma z O. Bło-
góſtawieni / ktorzy cierpią
przeſładowanie dla ſprawie-
dliwoſci / abowiem ich ieſt
Arolſtwo niebieſkie.

P. Co ſie przez to znać dāle?
O. Jáwny nam znāſ podāia-
ſu rozeznanu / ieſliż Eto do
dóſkonáłości przyſzedł.

P. Co tákiż zā znāſ : O Nie-
zbożnych ludzi przeſładowā-
nia ochotnie cierpieć.

P. Wyłóſ to podobieńſtwem

141111

Nauka Chrześcijańska. 29
takim? O. Jako złoto w ogniu
tak sprawiedliwy w ciężkich
y w prześladowaniu bywa
poznany.

O Radach Ewangelicy św.

Pytanie. Co rozumiesz o ra-
dach Ewangelicy?

Odpowiedź. Są one niezgoda
do zbawienia potrzebne: ie-
dną którą się ich trzymał
bardzo pożyteczne y użyteczne
z rady Chrystusowej.

P. Wiele ich jest? O. Wso-
bliwie trzy.

P. Wylicz je? O. Wbostwo
dobrowolne: Czystość wie-
czna: y zupełnie dostępną
poslušność, którą dla Boga
zakonnemu głowickowi bywa
wyznaczane.

P. Jaką cym zawiera rada
dobrowolnego wbostwa? O.

298 Katechizm ábo
Abý nîzego własnego glos
wieł nie miał.

P. Jáko to rozumieš? O.
To jest, ábý głowíł wšytko
co ná ná v bogie vedził:
ábo wiec odcał ná spólný žý
wot / ſobie nie nie zoſtáwíac.

P. Čemu mowiš ná spólne
požywínté? O. Wo to záro
wno iáko byś mladzy v bogie
rozſáforat.

P. Šlad iá táda? O. Mo ſá
mego Chryſtuſa Jeſuſa.

P. Jákož nám iá podat? O.
Nie tpišo ſlowy / ale przykła
dem / y ſámym vžytkiem.

P. Ate ſie tey tády po Chry
ſtuſie chwycił? O. Świét
Apoſtółowie.

P. Ktorzy i ſe? O. Wšy
ſcy wierni Chryſtuſowi / kto
rzy w Jeruſalemie mieſkali: ná
poſaſku Koſciółá iego.

412

Náuka Chrześcijańska. 259

P. Ktoży ieſtże ida za ta
słaba? O. Wſyſcy Zaſonnicy/
ktory ſię ſlubami wboſtwa
dobrowolnego obowiazuia.

P. Kto ſym ta rada wie-
dney a yſtoſci należy? O. Aby
kto nie tylko od grzechu ciała
ſwego / ale ſię też y w małżeń-
ſtwie żyć nie poważał.

P. Kto ta rada podał? O.
Chryſtus ſowem y przykła-
dem ſwoim.

P. Kto naprzód tey rady
wſłuchał? O. Paſyna Nawię-
ſta / ſwisty Jan Chryſciół / y
wſyſcy Apoſtołowie / ſtoro-
wa ſtan Apoſtołſki / od Chry-
ſtuſa wezwani.

P. Kto nad to idzie za ta
rada? O. Wſyſcy Zaſonnicy
oſobem obowiazani: y wſy-
ſcy Duchowni na ſtan Bapłań-
ſki powołani.

E. 17A

P. Čiá cym rada poslušeti
řwá zám řá? O. W wytrze-
seniu upelnim wolej swojey.

P. Jako ie w Ewang ley
mianuia? O. Wytrzezenie sie
bie sam go.

P. Jako ieřqe? O. Poddá-
wánie siébie sámego na wola
řárřego / w tym wřytřim co
nie ieřt Bogu przeciwnego.

P. Kto nam to poradil? O.
Zbáwitel swiáta / řowám y
přytřádem řwóm goř Bogu
Oycu nebi. řiemu we wřy-
řřim byl az do smřeti řřyřře
wey poslušny.

P. Kemu nad to byl posluš-
ny y poučány? O. Byl poučá-
ny Máteř řwojey, y Jozefowi.

P. Čemu Jozefowi poučá-
mu? O. Ji byl oblúbieřcem
Máři řego Pánný / y Oycem
málemánym.

P. Čiá

Nauka Chrześcianańska. 161

P. Czemu ta rada tylko troja-
ka? O. Ze te gl. wne rady wiel-
ce pomocne na odoglenie prze-
stod dystapienia doskonałości
P. Na czym składowa dosko-
nałość? O. Na miłości.

O. Wiele maia te rady prze-
stod? O. Maia trojkie: 1.
Miłość bogactw i ta sie prze-
stodstwo znosi. 2. Miłość ro-
stojy ciała i ta przestodstwo
kienia. 3. Miłość wielmo-
żności i honorow y godności i
to wbyrto wniwca postużeń-
stwo obróca.

P. Jak wielodzienne dobra
od Boga człowiekowi podzielo-
ne? O. Na troje: ma bowiem
duże i ciału y rzeczy docesne.

P. Coż ceni człowiek i ta ra-
da Ewangeliev? O. Orzez wbo-
stwo rzeczy docesne Bogu o-
fiarwie: przez gystość ciała:

prze-

przez trzecia ráde / Bogu dušá.

P. Což zátem idžte? O. Čtlo
wieš te trojáka ráde wyšony
wáiac / s wáśney síly / przylea
mna Bogu ofiars ofiárute.

P. Což potym? O. Do do
řonátości miłości Chřešćia
ánřtey / ile wáśmnoř w rym
žywoće dopuřza / ťpolabia
řie głowie.

ROZDZIAŁ XXXII.

O Czterech rzeczách

ořtátnich.

PYćámie. Zámieráć te řáto
řiežte / poday mi ťpořob y
náuře ná vřtrone grzechow
O. Mówi Medžec : Pomniy
ná rzeay ořtátnie / á ná wielš
nie zgrzeřyř.

P. Wiele rzeay ořtátnich?
O. Čtery : Śmierć / Sad
řieřto / Čhwalá niebieřta.

P. Čter

P. Czemu te rzeczy głowie-
sz ostatnie nazywając? O. Ję-
smierć jest koniec żywota os-
tątni na świecie. Sad także
jest ostątni po wszystkich sa-
dach: od Krote^o memaś więcej
appellacyey. Już piekło jest
nåostątnieyşe ze wşęgo zlegoś
Krote potępionym zgotowane.

P. Jak długo trwać będzie?
O. Nå wieli nigdy nie skończą
nie: bez żadney ochłody ani o-
pczynu. Aróstwo także nie-
bieście jest ostątnie dla wiero-
nych å sprawiedliwych Aug p
przyaciół Bożych/od początku
świata zgotowane bez końca.

P. Możeszże mi także podać
spofoby i Krotami bym się nå
częste wważame tych rzeczy os-
tątnich pobudzał: å żątny
według słow Medeck / nigdy
nie grzeşył. O. O to nie trą-
bas. P. Por

264 Kátechism ábo

P. Powiedz naprzód niecá
o śmierci? O. Co się tyce
śmierci moję osobliwie gte
ty punkta wpać. 1. Że śmierć
tak dalece pewna / że iey żaden
z ludzi iákiegożkolwiek sta w
ieść / wyć nie móie. 2. Godzi
na zása śmierci żadney nie
ma pewności. 3. P w śmierci
wżytkie zánęsty przestęgo iyo
wotk łomiec swoy wzma.

P. Czegoż na ten czas do
znamy? O. Wdętye się iánie
obluda y oszukańie śwáta.

P. Powiedz punkt ówarty?
O. Ża ten czas daremnie żálo
wáć będzie / że tak wiele dobre
mogac wznić / opuść / á
wiele złego się dopuść.

P. Coż iá ty n idzie? O. W
gnáć iáko śalente są głupi / kto
ty się po wááta tego / zego
zápewne potym bározo bida
śálować.

P. Poi

Nauka Chrześcijańska, roz.

P. Powiedz mi też są jedyną drogą i kłosa punktów na waga, że ostatniego sadu Bożego? O. Takie góry wpatrzuje: Na przykład że sad będzie o wielkich i ważnych rzeczach: to jest o najwyższym dobrze i lubo o najgorszym złym. Wtóry ten sad najwyższy będzie odprawować będzie i który wszystkich nadzwyczajny: i dlatego sprzeciwu nie może.

P. Jaki to rozumiesz? O. Abowiem się go żaden z ludzi nie ochroni.

Treść, że ten sad przed wszystkim światem i przy obecności wszystkich ludzi będzie się odprawiał. Czwarty punkt: Nie będzie żadnej nadziei na ochronę sadu i albo królowej Bożej i sprawiedliwości.

O Piekło.

PYtanie. Powiedz mi też co
o Piekło? O. Pomyśl / że
Piekło jest szerokie / długie /
wysokie / głębokie.

P. Czemu Piekło jest szerokie?

O. Że wszystkie kárania y męki
w sobie zawiera / takielowiel
sobie głowieł pomyslić może.

P. Czemu długie? O. Że tę
wszystkie męki na wieli trwają.

P. Czemu wysokie? O. Że
takie męki zbytnie bolesne / y
ze všech największe.

P. Czemu Piekło jest głębo-
kie? O. Że jest wieczna káro-
wnia / bez żadney pociechy /
przysady.

O Królestwie niebieskim.

PYtanie. Powiedz mi też co
o Królestwie niebieskim. O.

Króle

Náuká Chrześciańska. 208
Królestwo niebieskie jest też
Bogowie.

P. Czemu? O. Abowiem
wszystkie dobre radości w so-
bie zawiera: Nie tylko kto na-
iśnie pomyslić może / Ale y nado
pomysłone / nawet y zadane.

P. Czemu Królestwo niebieskie
błogie? O. Że te wszystkie dobra
y radości na wieki trwają.

P. Czemu wysokie? O. Że te do-
bra są najwyższe y narażenye

P. Czemu głębokie? O. Że
dobra niebieskie są bez sa do-
bre / bez przysady zley iakiey
są.

P. Co tu lepiej niż to wwa-
żać możemy? O. Że dobra nie
wielkie są żadne z tych pomienio-
nych własności nie mają.

P. Czemuż to? O. Abowiem
dobre światła te^o omale: Prosto
trwają: podle są / a strasunkom

38 y wtas

268 Kátechism ábo

y vtrápienia peľne.

P. Co zá tým? O. Stád sta
poľázác može / že či pravdzio
wie rozumu postřadali / lubo
rádzej řálcia : ktorzy dla mi
ľosći třezy ziemřich y doze
řnych / ábo z boľázni ninye
řych vřistow / pemiataia y
gárdza dobrými nieodmienne
mi wieczney řezáľimostí / rá
dzej sobie obieráiac / y chcac
bydz przyřley nedze vtrápie
nia / ániželi chwaly wieczney
přesľniřkami / zego nas Chry
ste JEzu zámáruy : ktorzy z
Bogiem Oycem / y z Duchem
řwíetym řyieř y řroluieř
ná wieli wielow/
Amen.

K O N I E C.

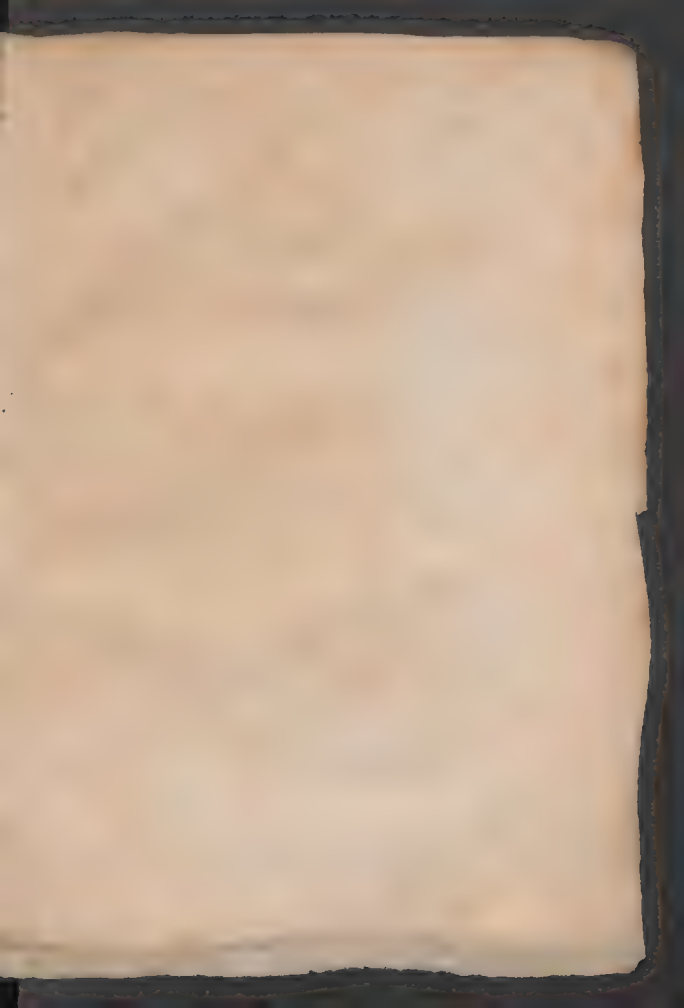
Ná Cześć y chwa-
łę Bogá w Troycy
iedynego : y zbu-
dowanie bli-
źniego.

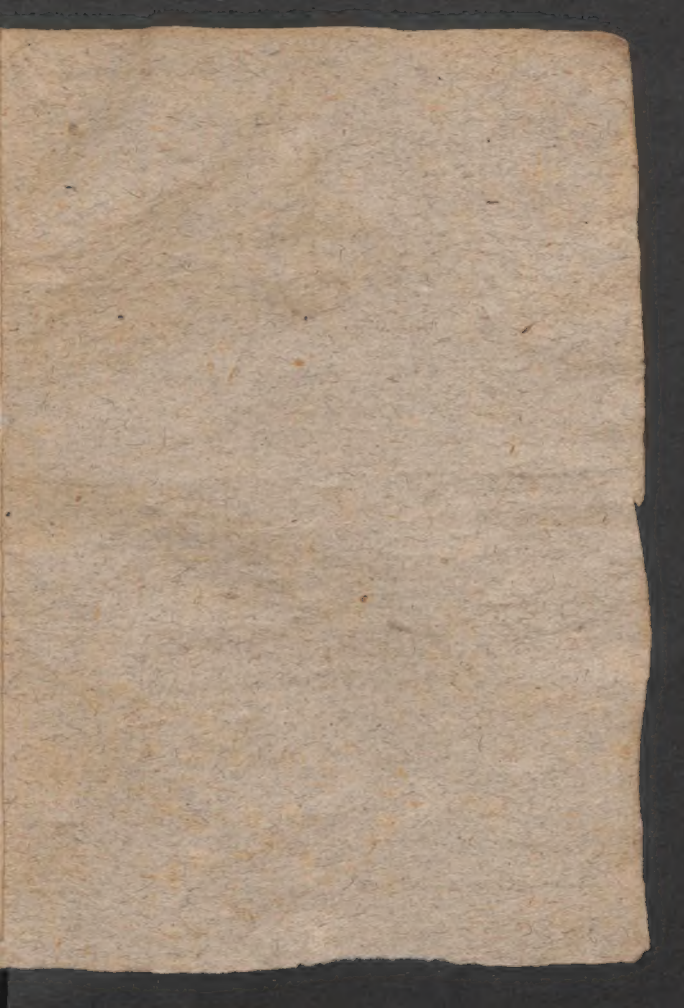

Biblioteka Jagiellońska

stdr0018111

